A

467

III

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

MIKROFILMTÁR

BUDAPEST

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

1959

FOTO
Sz. T.

MTAK – KÉZIRATTÁR

MAGYAR IRODALOM

LEVELEZÉS

4°

107.

TOLDY FERENC LEVÉLTÁRCAJA

LII.

„F-G"

M. Irod.
[Levelezés.]
4dr
107. Szám.

M. Irodalom. 4 drát 107.

[Levelezés.] [I – LIX Köt.]

Toldy F. leveles tárczája.

LII. Kötet.

Fábián Gábor	33 levele.
" István	1 "
Fábó András	15 "
Fábry Jenő	1 "
Falk Zsigmond	1 "
Farkas Albert	1 "
Farmady Martinián	1 "
Fáry András	1 "
Fejér György	3 "
Feifulich Gyula	1 "
Feldinger Frigyes	1 "
Felméry Lajos	4 "
Fenyvesy Adolf	1 "
Ferenczy Gyula	1 "
Ferrari Jakab	1 "
Többek felhívó levele	1 "
Fisús György	5 " (1 zárattal)
Fillo Lajos	1 "
Fischer Max	3 "
Fogarasy Mihály (püspök)	1 "
Forster Gyula	1 "
Frankenburg Adolf	1 "
Frank Antal	1 " (zárattal)
Frankl Vilmos	18 " (2 zárat)
Frecskay Sándor	1 "
Fromm	1 "

Gaidoz

M. Irod.
[Levelezés.]
4dy.
107. Szám.

Gaidoz	1	levele
Garay János	1	"
Gáspár Imre	5	"
" János	2	"
Gelgóczy Károly	1	"
Gierey Samu	1	"
Goldstein János	5	"
Goldzicher Ignácz	2	"
Gombos Dániel	1	"
Kétgrodalmi fölhívás	2	"
Göncz Pál	1	"
Görög Gyula	9	"
Gross	1	"
Gregus Gyula	1	"
Grasich Miksa	1	"
Gruber Gyula	1	"
Grüner Samu	1	"
Gschröffel	1	"
Grünwald Béla	1	"
Guzmics Izidor	2	"
György Sándor	1	"
Gyulafejérvári r. kath. fogymn. igazgy	1	"
Gyulai Pál	16	"
Gyurikovics Ferencz	2	"

Öt levelezőtől 161 levél.

Régi jelzés: 207. Szám.

Arad, decemb. 14kén 1863.

Vitt — 16.

Vál. agnad

2

Szeretett, kedves barátom,

Ne nehezteli, ha szorgos óráid egyikéből pár perczet igénybe vesztek. Kötelességet akarok teljesitni irányodban. Mert te, nem is tudod, mi nagy hálára köteleztél le engem. Kivántad, hogy Cicerótól, a már kész levelek után, még néhány darabot a rhetoricákból és philosophicákból is forditsak. Emlékezel, hogy én eleinte vonakodtam; nem mintha Cicerótól, kivel rég megbarátkoztam, vagy a munkától, mellyet mindig szerettem, talán féltem volna: hanem tartóztatott a miatti aggodalmam, hogy a rámjárt idő már egy illy vállalat bevégzését nem fogja engedni nekem s a végeterhetés neménye nélkül fáradni kétségbeesett fáradság. Akomban később e részben az a gondolat, hogy egy ollybarattol, millyen te nekem vagy, a nyilvánitott óhajtás parancsul s kötelességül veendő, arra az elhatározásra birt, hogy minden egyéb tekintet félretételével, kivánságodnak hódoljak. Mért tehát neki vágtam az új vállalatnak, mi nekem előre nem képzelt örömöket, kimondhatban gyönyörű élvezeteket szerzett és szerez még most is naponként és ezt — mind egyenesen neked kell köszönnöm. Te jobban biztál kotomhoz, mint én-és igazságod volt. Mert daczára 68k évemnek, a munka végét már látom. Halld csak: készen vagyok az egészszel! még csak a commentár van hátra; de már ebben is jólelőre haladtam. Megvannak tárczámban már magyarul a

kö

Arad, decemb. 14kén 1863.

Vett — 16.

Vál. agrad

2

Szeretett, kedves barátom,

Ne nehezteli, ha szorgos óráid egyikéből pár perczet igénybe vesek. Kötelességet akarok teljesitni irányodban. Mert te, nem is tudod, mi nagy hálára köteleztél le engem. Kivántad, hogy Cicerótól, a már kész levelek után, még néhány darabot a rhetoricákból és philosophicákból is forditsak. Emlékezel, hogy én eleinte vonakodtam; nem mintha Cicerótól, kivel vég megbarátkoztam, vagy a munkától, mellyet mindig szerettem, talán féltem volna: hanem tartóztatott a miatti aggodalmam, hogy a rámjárt idő már egy illy vállalat bevégzését nem fogja engedni nekem s a végeterhetés veménye nélkül fáradni kétségbeesett fáradság. Akomban később e részben az a gondolat, hogy egy ollybarattol, millyen te nekem vagy, a nyilvánitott óhajtás parancsul s kötelességül veendő, arra az elhatározásra birt, hogy minden egyéb tekintet félretételével, kivánságodnak hódoljak. Mért tehát neki vágtam az új vállalatnak, mi nekem előre nem képzelt örömöket, kimondhatban gyönyörű élvezeteket szerzett és szerez még most is naponként és ezt — mind egyenesen neked kell köszönnöm. Te jobban biztál kotomhoz, mint én-és igazságod volt. Mert daczára 68k évemnek, a munka végét már látom. Halld csak: készen vagyok az egészszel! még csak a commentár van hátra; de már ebben is jólelőre haladtam. Meg vannak tárczámban már magyarul a

kö

követhető darabok:

I. A' Rhetoricából:

1, Az Orator — ez az istene remekmű, mellyről méltán van mondva az, hogy Summi artificij Summum opus.

2, Brutus s. de Claris Oratoribus.

3, De optimo genere dicendi.

4, Oratio in Pisonem. (Ezt csak azért teszem ide, mert Erdős egésze; ezután a' Kötethez adjuk.)

II. A' Philosophicából:

1, De Senectute.

2, De Amicitia.

3, Somnium Scipionis.

4, Paradoxa.

Mindenik darabhoz külön bevezetést készítsek s olly commentárt, hogy az iskola is hasznát vehesse; sőtval úgy akarom az egészet kiállítni, hogy egy külföldi kiadás vagy fordítás előtt is meg ne szégyenüljön.

Azután! ha az egésszel kész lesz ek, mintha gyakorlati irodalom ez új gyümölcsét általam te teremtetted, neked is a te rendelkezésed alá adom, ajánlom, ajándékozom. Csak egyet kérek, hogy kinyomatását azonnal előkészöld, nekem nem kell belőle több 25 példánynál — jó barátaim számára ajándékul. Félek tőled általvenni, úgy, mint tőlem általvette Cicero leveleit. Hozzha neki nem tellene, kész Aradon a' kiadó: Réthy által.

Val

lalja; és ez ezerben is tehozzá arról, mint egyenes tulajdonos, kívánó teljhatalommal rendelkezni. Az én egész hasznom az az egy öröm legyen csak, hogy kiadatását még élve láthassam. Ennek reménye, hatalmas ösztön kdnekem arra, hogy Cicero többi műveit is rendre vegyem s' ami még élni valóm van, bennek éljem le s' bennak haljak el. Már is készülgetek egy másik kötethez, mellyben a' De Oratoré szeretném adni a' de Natura Deorum-mal együtt. Látod, milly üdvös működésre birál te engem! Ők engem öregségemben üdit s' irodalmunk egy olly ágát gyarapitja, mellyben az korához képest, bizony igen szánalmas hátra van. Mire használhatnám én jobban időmet? mire engem jobban az irodalom s' helyzetem? Talán most kezdjem tanúlni a' Sanscrit-ot? vagy járni az új nemzedék, a' derék Kunfalvi és hasonlók iskoláját? Ők magok kínevetnek az öreg dilettánsért. Tudom én, hol vagyok otthon és ott akarok működni kivált midőn ite a' tér még olyan üres. Mikor lyd még egy honnám hasonló nagy bolondját a' bőlcy Ciceróknak, ki engem e' térről lecsorítson? No tehát csak ciceróznunk, míg bírjak!

Dí hiszem, hogy most Ter alattevő Ciceró fordításaimnak lyd divatja a' nagy közönségnél; mert alok még avatlanokat is, kiknek belőlök olvastam, mégra-

Gad

gadtak s rendre jártak a' nyakamra hallani belölök
még többet. Mi szép s üdvös lenne, ha en úton az elhi-
nyagolt s hátterbe szorult humanismus iránt kin ér-
deket ébresztünk sikerülhetne!

Emich a' Levelek VI.k kötetével már ez előtt két
hónappal kész volt s máig sem küldte szét, sőt még-
csak nem is hirdette a' lapokban. Okát nem értem; hiszen
már a' VII.k kötet is egynehány nap alatt kész lesz. Szere-
nem ha alkalmilag en iránt őt megkérdened s velem
a' nyerendő felvilágositást közölned.

A' nagygyűlésre, hacsak betegség, vagy más nag-
akadály nem gátol, szándékom felmenni. Akkor új
dolgozataimat felviszem, hogy nekid megmutathassam.

Általam méllyen tisztelt nődet hódoló tiszte-
lettel üdvözlöm s magadat ölelvén, vagyok

bü barátod
Fábián Gábor

Arad, mart 21.kén 864.

Szeretett, kedves barátom,

Megértem hát, mire mégez előtt három évvel sem
én, sem te álmunkban sem mertünk számol-
ni: hogy Cicero Összes Leveleit ott látom
thékámban parádézni mind a' hét kötetben.
Gondolom a' VII.k kötetet e' napokban Emich
is szét fogja küldeni. És így a' közöttünk u-
tóbb történt beszéd szerint most lenne ideje
az általad nálam an fremmolt új kötet sor-
sáról intézkedni; mert ezzel már úgy kész
vagyok, hogy akár Emichek, akár más vállal-
kozónak azonnal kezébe adhatom. E' jó nagy-
ra terjedő kötetnek tartalmát teszik:

a' Rhetoricákból: 1, Oratio in Pisonem.
2, Brutus s. de Claris Oratoribus. 3, Orator
ad M. Brutum. 4, De optimo genere dicendi.

a' Philosophicákból: 1, Lælius de Amicitia.
2, Cato Maior de Senectute. 3, Somnium Sci-
pionis. 4. Paradoxa.

A'

A' fordítás a' Levelekéhez hasonló, sőt még bővebb Commentárral's minden darab külön Bevezetéssel van ellátva's a' Szövegre lehető legnagyobb, vagy olly gond fordítva, hogy az egész hiszem, téged ki fog elégítni, mert engem ki műveimnek legszigorúbb birálója vagyok, nem csak kielégít, de szinte gyönyörködtet is.

Már mondtam, hogy e' kötet a' tied; azt tedd vele a' mit akarsz; ín belőle csak 25 példányt szeretnék kaphatni — elajándékozás végett. Talán most ha a' Levelek VII.ik kötete hirdettetik, jó lenne es incidenti ez új kötetet a' publicum figyelmébe ajánlani. És ha helyesnek találnád: szeretném ezt a' Kötetet Kazinczy Gábornak dedicálni. Czíme talán ez lehetne:

Cicero Válogatott Művei

A Szónoklat's Bölcsészet köréből. 12

Ezekre töled, kedves barátom, választ, véleményt, utasítást és határozatot kérek és várok.

Újabb föladatúl már ki vannak tűzve, sőt

nem

némileg megkezdve is nálam: 1, De Legibus, libri III. 2, De Natura Deorum, libb. III. 3, De Divinatione libb. II. 4, De Fato.

Emiehnél utálványozom számodra a' Levelek azon köteteit, mellyeket még nem birsz; de kivedd, mert az nem lenne rendén, hogy az egész épen náled maradjon időn túl csonka.

Ha kívánod, hogy kész fordítása imból, mellyek már le is tisztázvák, valamellyiket mindjárt hozzád felküldjem: nyilatkozzál és meglesz.

Nagyra becsült nődnek hódoló üdvözletemet jelentvén, hő szeretettel ölellek

legszeretőbb barátod
Fábián Gábor

Arad, aprilis 21ké 864.

Vett – 24

Szeretett, kedves barátom,

Több egy hónapjánál, hogy hozzád Cicero munkáiból sajtó alá készen álló újabb fordításaim tárgyában egy kérő, kérdő és választ sürgető levelet irtam. Minthogy arra máig sem feleltél, nem tudom, e szokatlan tünemény minek kelljen tulajdonítsaom. Bárminek inkább akarnám, mintsem netalán mégfolyvást tartó gyengélkedésednek. Lehet a levelet nem is vetted, melly a múlt ominosus hónapban könnyen útat tévesztheteti. Ez esetre jónak látom annak tartalmát itt veled dióhéjba szorítva közleni.

Mintsem, hogy Cicero Rhetorikái s Philosophikái közöl egy jó kötetre elő fordítás már készen állnálam sajtó alá, hogy már a másik kötethez valót is megkezdtem a Natura Deorum-mal s Divinatióval.

Azután ez iránt személyes en történt beszélgetésünkhez képest bátorkodtalak felkérni, lennél szíves végére járni Emichnél, kész-e Cicerónak e folytatását is olly módon amint a Leveleket elvállalni.

És végre kijelentettem, hogy szeretném ez újabb kötetet Kazinczy Gábornak dedicálni s ez iránt véleményedet töled hallani.

Ajánlottam egyszersmind, hogy ha ez újabb dolgo-

za

zatimból kóstolóúl valamit látni kívánnál, csak szólj és azonnal küldök fel mutatót.

Most is hát csak ezeket ismétlem azzal a bizalmas kéréssel kisérve, hogy magadnak pár percnet szakasztván ne sajnálj engem tudósitani, mikentart hatom magamat. Ha Emichnek az új vállalathoz kedve nem találna lenni, nem baj; ő a magáét megtette s már azért is, hogy útat tört, le vagyok iránta kötelezve. És hogy tört, örömmel tapasztalom; mert a vállalkozók most immár nem hiányzanak, de az illedelem s méltó elismerés követeli tőlem, hogy mindenek fölött neki adjak elsőbbséget s csak is ezért fordúlok hozzá először. Ezt csak neked alarom mondani, nehogy ha neki említném, ámitásnak s hiú kérkedésnek találja nézni a dolgot — mellyekhez pedig én egyikhez sem értek.

Még egyre kérnélek! Légy szíves számomra Szalay Laczitól az éfolyó évi Almanakot s a Nagy Szótár II.ik kötetét áltvenni, hogy azokat nekem majd egy hozzád utasitandó alkalom által annal idejében megküldhesd.

Becses válaszodat kikérve s elvárva vagyok

hű barátod

Fábián Gábor

Arad, máj. 28. 864.

Kedves barátom,

Már aggódni kezdek, hogy tán levelenik ismét elsikkadtak; mert 3 vagy 4 hét előtt, nagy elfoglaltságod közben irtál hozzám rövid pár sort, mellyben megigérted hogy mihelyt sürgős dolgaidon áltestél tüstént irni fogsz bőven mindenről, a' mi iránt meghértelek's kérdeztelek. Azóta mindennap nap várom ezt — de mind eddig igéreted nem teljesült. Talán hát irtál is: de elveszett. Én neked emlitett pár sorodra tüstént feleltem, szokásom szerint hosszabban's kéréseckkel, mellyekre a' választ ugyanesak sürgettem's te nem szoktad tőlem az illy leveleket sokáig mellőzni. De mintha meghaltál volna, úgy hallgatsz azóta. Talán hát az én levelem is elveszett. Nem tudom, hogymit gondoljak. Kérlek hát irj, vagy irass ha csak pár szót is, vetted-e azóta levelemet, mióta sok dolgod miatt csak futtában irhattál egy pár sort? Ölellek

barátod

Fábian Gábor

fordits!

NB. Jutva és rend nélkül írván ez úttal, elfeledém megírni a túloldalon, miszerint a választ tőled az ért várom olly nehezen, mert akarnám tudni minél előbb, mit végeztél Emichehel a többi Cicero-fordítás nyomása iránt. Ezt minden esetre siess nekem megírni, hogy ha Emichro nem számolhatok, helyben Rétijvel, ki kinálkozik azonnal megkezdethessem a nyomtatást.

Mégegyet! Van-e a Nagy Szótár második öt füzetes kötetében Czimlap? mert én a magamét Szalaytól a nélkül kaptam 's így rendesen bekötni nem lehet — pedig én szeretném ha lehetne mindjárt.

Arad, junius 8ᵏᵉⁿ 1864.
Vett — 11.

Szeretett, kedves barátom,

Gyújts szivarra, vagy még jobb leß. pipára és pedig nagyra, öblösre, mert most — már akár haragszol, akár nem — nagy levelet kell olvasnod tőlem! Ha alkalmatlanság, ha indiscretio tőlem veled és drága időddel így bánni: tudd, hogy ennek egyenesen te vagy oka, nem én. Hogy ebben igazat mondok, meg fogod érteni a következőkből:

Martinselején — vagy tán még februarius végén — írtam hozzád (elég hosszas szünet után) egy terjedelmesb levelet, mellyben Cicéroi fordításom folytatása iránt, a szerkeztés, a czím, a nyomtatás, a kiadás s dedicatio körül is bőles tanácsodat s nemi réßben barátí közbenjárásodat is szokott, reménytelyes bizalommal, Sürgetőleg kikértem. S te nekem e levelemre (ki hinné?) máig, vagy is egy évnegyed múlva sem feleltél! Mert sem azon pár sorodat, mellyekben nem soká reá akkori szenvedő helyzetedben pusztán újabb törekvéseim fölötti szíves örömödet jelentetted, — sem azt a még rövidebb czédulácskádat, mellyet később, megujitott Sürgetésem folytán, nagy elfoglaltságod miatt csak futtában firkanthattál, válasznak, melly mind két izben csak ígérre, de máskorra halasztva volt, nem vehetem. Ígéretedt folytonos függésben tartott mindeddig; de miután, bizony elég hosszu türésem mellett is, amint látom, sehogy teljesülésbe menni nem akar és ez mármost engem nem kis mértékben aggódtat, nem-e tudtom ellen valamiben megbántva érzed magadat általam s ebbeli nehezteléted okozza szokatlan elnémulásodat? Ennek végére kell járnom; tőled fölvilágosítást kérnem s ha netán félreértés forog fenn, az iránt magamat igazolnom. Ez volna e jelen levelemnek tulajdonkép célja s hogy nekem e bezületes czélom elérhetésére minél alább módot nyújtani ne sajnálj, azt tőled ennel kérre kérem és egyszersmind temélem.

Azomban, ha netán utóbbi Sürgető levelemet (mi nem lehetetlen) meg nem kaptad volna: arra az esetre jónak látom biztos tudomásúl

köz

közlni veled ez évi minden levelem rövid tartalmát.

Megírtam, hogy barátaimnak engedve Cicero rhetoricái és philosophicái közül, már isten segedelmével Éjjel nálam fordításban és commentariusokkal s becsezésekkel ellátva ímmel:

1, Brutus s. de Claris Oratoribus.
2, Orator ad M. Brutum.
3, De optimo genere dicendi.
4, De Senectute. Cato Maior.
5, Lelius de Amicitia.
6, Somnium Scipionis.
7, Paradoxa. És hogy ezek, ha ő náled hagyott Oratio in Pisonem

hozzájok jön, egy legalább 20 ívre terjedő becsületes Életet írnak nyomtatva. Megírtam azt is, hogy szerencsém ez új Lipsiensist minél hamarább sajtó alá adnom; és pedig – ha Wolfarius professorunk Emlékének, ki tőlem a Levelek közül tett ezért, ez könyve s versben legmélóbb; s hogy nekem 25 példány honorariumul ennél egyéb tőle nem kell. Megvesztek gyarapodnak, sőt annál is inkább vele, hogy tudhassam magam neki ezért alkalmazni: mert ha Ember nem vállalkozik ezen ára 50 példány honorariumul nem áll elő. Isten áldása rajta.

Mutathassa ezt tőled oly sok idő múlva is nyilatkozatot nem kapsz arról: vállalkozom pedig folyvást buzgón elhatározásodért fürgetni és az első ívnél már felén jár, mikorra ebből, ebből mihelyest kiforrjak: egyenesen Tőled vegyétek, a nyomtatás, megfogadtatni és a Tőzet a te tanácsodra Sepsiről ugyanúgy Kazinczy Gábornak Bonyhádnak kerülni jól lévén. Előzés gondja tőle hát, kedves barátom, már föl vagy mentve.

Hanem az Elsőnek kötetben is már – mellyben lesznek:

1, De Natura Deorum lib. III.
2, De Divinatione. lib. II.
3, De Fato.
4, De Legibus. lib. III.

az első nem sok tekintetre Leíz és most a Divinatio közepében járok. Ez a 4 darab is fogadom egy 20 íves Életet. Mindenik Életben gemmadok, mint a Levelekkel; amaikor Demosthenes: emaikor Platot és az negyedik kötetet, mint nevő philosophicumot Balaij Lajosnak, a

tő

ki a de Officiis olly gyönyörűn fordította, óhajtanám dedicálni, indivoltál, hogyha megengedi. Előtte nyomtatására is dörgözgetnék Emlékének, keresztfiai honorariumával, ha kedve van vállalkozni kiszínt még ha akkor nyilatkoznék, majd ha ez negyedik kötetnek kiadását neked ennek idejében folyalentem.

Azután, minthogy elhatároztam Cicero fordításával az még élőtől nem hagyni, hanem ha erőm s egészségem engedi, benne tovább tovább végig menni: kérem tanácsodat, hogy az már tőlem megjelent Levelek után ezen folytatásnak, mi czímet adjak: jó lesz-e ez: Cicero Vegyes Munkái. Rhetoricái és Philosophicái. I kötet St. vagy: Szónoklatiak és bölcselkedetiek? Azért tettek külömbséget a latin s magyar elnevezés közt, mert latinban a rhetoricák alatt nem egyedül a szónoklat, hanem az egész Styliztica s irásbeli dolgozás is értetik: nem úgy a szónoklatiak szóban. Döntsed el ezt a kérdést. Külömben a többi czím megjárná: mert ezt nyugodtan elnevezhetem tőle Cicero minden munkája nevő rhetoricum és philosophicum. Helyén látom a Vegyest is: minthogy a kötetekben a két nemet egyszer s azonegyben egybe minden tőle valamit; miben egyedül rhetoricumot; miben egyedül philosophicumot és vegyest. Remélem, a két első kötethez, kéne gemmákat nem lesz kifogyásod: mert Ciceronak a szónoklatban Demosthenes: a philosophiában Plato voltak ideáljai.

Ha immár kedves barátom, akarsz-e nekem valamiről, ám vagy dicsérettel nadnak, ha valami bűnben találtatom: üdd de hallgass meg! És mejd midőn vagy bánod rajtam kitölteni, vagy általam kiengesztelni kell: akkor felelj nekem tanádem az elmondottak értelmében, úgy ahogy érdemlem.

Addig is pedig egy jó ebédem által, melyen ezt a levelemet fogadd, Ezüstöt küld meg nekem okvetlen a Pisó ellen Oratiot, mellyet ollad kívánni volt, hogy ezt a tőlem sajtó alá adandó első Kötetben a rhetoricumok sorába idejét beiktathassam.

Légy szíves egyszersmind, kérlek ezek tárgyalni Tóth Gábor által hadami vedem, van-e, vagy kapod-e a Magyarországban III. s megjelent Sepsiszentgyörgyi Kötetek eránt? vagy hogy bevan-e az ő pénzével fizetve már a III. kötet, senék czímlapja? vagy hogy bevan-e az ő pénzével fizetve már a III. kötet, Kinyomtatom fizetésének utána a vérben kétségem van. Kérem a III. Kötet

ped

tet is minél előbb kötve használni. Huhát talán még egy bezáró ív, vagy füzet jött volna már hozzá. Kérlek küldd azt is meg Török Gábor által.

Dutch fijadnak a római szinköltészetről irt jeles közlemenyét a Kalánzban nagy gyönyörűséggel olvastam. Büszke lehetsz fájától nem messze esett Almában!

Téged, akár hogy vesszed, forrón ölelvén s nagyrabecsült nőd nek hódoló üdvözletemet megadatni kérvén, vagyok és maradok mind végig

őszintén szerető tisztelő
barátod
Fábián Gábor

Arad, jul. 8kán 1864.

Édes, kedves barátom,

Míg annyi kérő, sürgető leveleimnek februariustól egész eddig válasz nélkül hagyása iránt fölvilágosító megnyugtatásra nem méltatsz, semmi egyébre fölkérni nem merlek, csak ez egyre – hanem erre igen igen nagyon: hogy Cicero Piso ellen szóló Oratiojának általam tett s nálod hagyott fordítását most ezen jó alkalomtól nekem okvetetlen leküldeni szíveskedjél, mert különben úgy én, mint a sajtó, a kora azt szántam kellemetlenségbe és zavarba jövünk.

Egyszersmind soraim általadóját Márton Ferencz urat, előbb az arad Alföld szerkesztőjét, jelenleg Casinónk érdemes jegyzőjét, ki a most alakulandó Biztositási Egyletnél kivánja magát alkalmaztatni, mint egy jól készült és igen ügyes egyént

is

s a mi legfőbb a ma fölötte megritkúlo tisztább jellemek egyikét, annál fogva, mert gróf Andrá Sjnál, ki a vállalat élén áll, úgy tudom, befolyással birsz, hathatós pártfogásodba buzgó részvéttel ajánlom. Méltasd öt pár szóra s kitanúlván kívánságát, ahoz képest, tégy másutt is egy jó szót mellette; igen megérdemli s beepületet vállunk vele.

Hedves, nagyra beepült nődet s naponként derekabbnak ismert iró fajadat forrón üdvözölvén, ölellek s maradok végig

változatlan hived
Fábián Gábor

Arad, august 10ken 1865.

8

Redves barátom,

Örömmel olvasom a lapokból, hogy Irodalomtörténelmeddel valahára mégis hát kész lettél. Remélem, hogy melegében meg fogsz belőle örvendeztetni egy példányal, miután azt mohón várom s miután az némi satisfactiónl is megillet engem, kit miatta válaszoddal egy egész éven ált contumacia alatt tartottál.

Ez uttal egyszersmind emlékeztedbe hozom, mit úgy látszik, felejteni akarsz, hogy te nekem igéretet tettél, miszerint egy szünidődből nekem is fogsz valamikor szentelni pár napot. Itt jön mindjárt az év leggyönyörűbb hónapja, September; én azt egészen kinn, szőlőmbel akarom tölteni. Szándel hát magadat és jöjj le, hacsak egy nehány napra is; nem fogod ez excursiódat megbánni, a felől jót állok neked nőmmel egyetemben, ki ezészben egyesíti velem az óhajtást és kérést.

Nagyra becsült kedves nődet forrón üdvözölvén vagyok

hü barátod
Fábián Gábor

9

Kedves barátom,

Szépen kérlek, ha van (s hogy ne volna neked?) egy jó kiadásu, Ludexekkel ellátott Lucánusod: küldd azt ált nekem egy pár perezig tartó áltekintés végett. S ha olyan nincs: küldd, a milýlyennel bírsz.

Ölellek

barátod
Fabiáni Gábor

Pest, decemb. 11ᵉ, 866.

Kurtics, Sept. 23^m, 1868.
Vett. 24.

10

Kedves barátom,

Amint ezen soraimat vetted, siess számomra a postán a Munkáidat illető előfizetési hirdetményből egy példányt küldeni; mert a melyet adtál volt, sehol itt lent a pakkomban föl nem találhattam — hihető, hogy Pesten felejtettem. Én innét fel 28^kán megyek, szeretnék akkor e részben tett ígéretemnek valami eredményével állhatni elő.

Lucretiusnak már felét, föltett szándékomhoz képest, csakugyan idelent bevégeztem. Megvallom, magam örülök e dolgozatomnak, mellyel ha egészen kész lehetek, oly munkával fogok a magyar irodalomnak végső napjaimban szolgálhatni, nincsével, tekintve a leghübb fordítást, még eddig Lucretiusból egy külföldi irodalom sem előzött meg bennünket. Ki hitte volna azt, hogy ezen legdicsőbb romai költőnek egy 73 éves magyarban akad első leghivebb tolmácsa?!

Csókollak s vagyok mind végig

hű barátod
Fábián G.

Arad, Sept. 4ᵗᵉ, 870.

11

Kedves Barátom,

Két bizalmas kéréssel fordúlok hozzád: Légy szíves

1, cugem tudósítni, kaphatnék-e az Akadémi-
nál Lucretiusomhoz valami ügyes correctort, mi-
nőt kaptam volt egykor Saskúban? mert Somo-
gyit, kire eddig a második correcturát biz-
tam, jelen gyengélkedő állapotában, ettől mi-
nél előbb felmenteni óhajtanám.

2, Úgy emlékszem, hogy 868ban az Akadé-
mia részéről egy bizottság a te elnöklésed a-
latt (minden esetre hozzájárultod mellett)
dolgozott ki az Írói tulajdonról a kormány
számára törvényjavaslatforma véleményt.
Ha ez, mint gondolom, meg van nálad: kérlek,
közöld mindjárt Somogyival, vagy ha haman-
jában kezedhez nem kerithetnéd, írd meg ne-
ki röviden emlékezetedből, van-e, és mifé-
le szabály ideiglenesen a kormány részéről

meg

megállapitva a külföldi irók munkáinak fordítása körül? lehet-e azokat a szerző hire és engedelme nélkül nálunk még most is, mint előbb, sajtó alá adni? Ennek megtudása végett örömest menne hozzád maga Somogyi, de ezt mostani gyengélkedő állapotában, amidőn lábai alig birják, nem teheti — azért kellene őt erről egy pár soráltal tudósítanod. Szállása: Sándor Utca, No 10. Lekötelező lesz e szivesség tőled nemcsak rá, de rám nézve is.

Ölellek és vagyok s maradok mind végig

forrón szerető barátod

Fábián Gábor

a nálam csak 44 nappal idősb Podhraczkij elhúnyta utánmost már az Akademia s Kisf. Társaság legöregebbje.

Arad, Xbr. 31n, 870.

12

Kedves Barátom,

A Lapokban olvasom, hogy a Kisf. Társaság legutóbbi ülésében Rochel fordított Metamorphosis neked és nekem adatott ki bírálatra. Fogsz emlékezhetni, mével jelen valál, hogy két évvel ez előtt, mikor én e fordítást a Társaság egy havi gyülésés bemutattam, már akkor a munka bírálatra kiadása el volt hatarozva s bírálókul én és Tárkányi neveztettünk ki. De azt tán nem tudod, mi tette e részben a második intézkedést szükségessé. Az, mert Tárkányi, kinek én a Kéziratot akkor mindjárta részéről teljesitendők végett átadtam, azt nekem nem sokára azután azon megbízással szolgáltatta vissza (minden formalis bírálat nélkül), hogy a beadandó Véleményt tegyem én magam fel tetszésem szerint, majd ő aztán aláirja. Erre én neki levélben azt feleltem, hogy ezt az eljárást nem ta-

lál

lom correctnek a jelen esetben azért, mert én a munkáról a magamét a bémutatáskor szóval már előadtam volt, miből a Társaság az én véleményem felől eleve értesült, de hogy annak helyes volta iránt meggyőződést szerezzen magának és hogy az e részben fennálló szabályt is megtartsa, annál fogva látta szükségesnek ő benne egy második bírálót kinevezni, ki a munka s egyszersmind az én véleményem felett is ítéljen. Itt hát a fő szerep nem enyém, hanem az övé. Azért megkértem egyszersmind Tárkányit, közölné ő velem saját formulázott véleményét; ha azt az enyémmel öszhangzónak találom, aláírom; ellenkező esetben mellé külön véleményt szerkesztek s úgy adom be a kettőt. Ezt azonban Tárkányi, a ki időközben kanonoki méltóságra emelkedett, nem teljesítette, sőt további sürgetésem dacára is az egészet hallgatással mellőzte.

Ettől fogva aztán én is elhallgattam; annál inkább, mert a Kisf. Társaság részéről sem tétetett

sem

sem mi kérdés ez ügyben. De elmondtam a történteket Rochelnek s visszadtam neki kéziratát azon tanács mellett, hogy csak simítsa s jávitgassa azt, mert találtam benne több erőtetett, magyartalan kifejezést, szabálytalanul készített új szót s a ty mikből néhányat előtte ki is jelelgettem.

Teljesítette-e mindezt Rochel, nem tudom, mert közbejött körülmények miatt vele való közvetlen érintkezésem darab idő óta megszakadt s velem kéziratát a felküldés előtt nem közlötte.

Szükségesnek láttam jókor tudtodra adni ezeket, nehogy veled is úgy járjak, mint Tárkányival, hogy egyszer csak beküldd hozzám a fordítást s te is reám hárítsd az egész véleményezést.

Kérlek hát édes barátom, hogy miután ez ügynél most Tárkányit te helyettesítéd és így mit ő rá nézve mondottam, rád éppen úgy illik: tedd fel te véleményedet magad nyiltan és szabadon, nem nézve azt, hogy én ajáltam a munkát, kitalán

lán e részben a szerzővel feunállt viszonyomnál fogva elfogult is lehettem. Közöld aztán velem a beadás előtt aláírás végett.

Az Athenaeumnál Lucretius nyomatása körül oly dolgokat tapasztaltam, a mik megbánatták velem, hogy ez intézettel ilyesmit kezdettem. Majd szóval elmondok neked részletesen mindent. Most csak annyit: hogy a 16 ives munkának, augustustol kezdve November végéig ki kellett volna a sajtó alól kerüni s Xh. 18ka óta már kész is: és mégis, gondold csak! dacára minden sürgetésemnek, kérésemnek, s a mi legfőbb, dacára annak, hogy a példányok kikötve volt száma (500) együl egyig meg annyi kéz aláíró által el is van jegyezve — a munka szétküldését máig sem kezdték meg. Mi rejtőzhetik ez alatt, nem tudom még bizonyosan — de sejtem. Elég szégyen éppen velem legdiscretusabb és legigenytelenebb kiadóval bánni igy.

Veled, legjobb barátommal legyen csak tudatva e panaszom.

Ölellek s boldogúj évét kivánva vagyok

végig hű barátod

Fábián Gábor

13

Arad, január 14ne, 871.

Kedves barátom,

Csakhamar azután, hogy utóbbi levelem hozzád irtam, Greguss csakugyan leküldötte hozzám a Rochel fordított Metamorphosisa négy füzetét birálat végett, azon utasítással, hogy azokat átolvasás után küldjem nekivissza jókor, hogy veled is jókor hason célből közölhesse.

Én hát rajtok már átmenvén, az emlitett négy füzetet, időnyerés tekintetéből ezeun el pesti jogász fijam által egyenesen hozzád küldöm. Igy fogok tenni a többi füzettel is, melyeket Rochel nekem letisztázva kézbesiteni fog, mint már a 8k, 9k és 10k könyvvel meg is kezdett. Még ezekkel nem vagyok kész.

Ajánlom figyelmed be a munkát s annak idejében, majd ha füzetenként átvizsgáltad, mint már erre felkértelek, szerkezten az egész-

ről

ről formulázott véleményt s közöld velem a beadás előtt, hogy azt, ha az enyimtől nagyban eltérő nem lesz, én is azonnal aláírhassam.

Ez a correct eljárás a jelen esetnél. Nem ismetlem miért, miután azt első e tárgyban írt levelemben már kijelentettem.

Örül lelkem a Pósonyban számodra készülő jubilaeumnak! A mily kiérdemelt megtiszteltetés ez rád nézve, szintoly szép vonás az ottani ifjuság jellemében.

Ölellek legforróbb öleléssel

félszázados barátod

Fábián Gábom

14

Arad, február 27. 871.

Kedves Barátom!

Rochel magyarított Metamorphosisából a négy első könyvet, mielőtt magam átnéztem volna, a te előleges birálatod alá bocsátottam. Felküldésökkor megirtam neked, mi okból találom jobbnak részünkről ezt az eljárást. Te nézetem be bele nyúgottál s igérted, hogy a szerint fogsz cselekedni. Nem tudom, azóta, dolgaidnak özönében, vehettél-e időt magadnak arra, hogy e szakmányos munkánkból a magadét ledolgozni elkezd.

Szükségesnek látom veled idején tudatni, miszerinte megállapodatunk nálam utóbb változást szenvedett, mi, meglehet, egész előbbi tervünket az eljárás körül szinte megfogja másitni. Mert a közbejött körülmény következő:

R: a VI^k könyvtől kezdve, a többi könyveket, amint egyet-egyet letisztázott, sorban hordogatta hozzám egészen az urósó előtti XIV^lig, azon sürgető kéréssel, hogy nem várva mig te az egészen végig mégysz, tegyem meg ezekre mindjárt észrevételeimet s közöljem ezeket vele azonnali felhasználás végett. En, gondolván, hogy ez által időt nyerünk, engedtem kivánságának, hozzá fogtam a munkához s amint a VI^k könyvet biráló szemmel

vizs

vizsgálni kezdtem, azonnal meggyőződtem, hogy ezt tennem úgy a fordító, mint a magam érdekében igen is jó volt. Mert a fordításban oly sok megrovás alá eső találtam, hogy ha annak csak fele benne marad is, nemcsak a műre magára, de rám első ajánlójára is a közönség előtt pironságot hozhat. Pedig megrovásaimnál nem voltam igen szigorú, minthogy a fordítást, az eredetivel összevetve, szabad fordításnak találtam, s azt maga R. is akként nyilván ilyennek vallotta. Majd midőn összevetettem, úgy szólván csak a hibás szószerkezetre, magyartalan kifejezésekre, rosszul alkalmazott kötőszókra s a főnév mellé nem illő fordé epithetonokra terjed ki. Akárt utóbb az eredetit csak ott vettem elő megtekintésre, hol a fordításban magamról elvettem, hogy valami vagy kiányzik, vagy nincs helyén, vagy hogy felesleges toldás. Smondhatom e dejelentéseim egyszer sem csaltak — mindannyiszor ott találtam az eredetiben a kellő szót. Több magyartalan szerkezet s homályos kifejezés helyébe javaslatképp magam részéről megfelelőt tettem. Mikor így a VI^{ik} könyvvel kész lettem, azt adtam át szerkesztőségemet Rochenek; kijelentvén, hogy én ak egészet ily módosban akarom birálni végig; szabad fordításaimat sokat megengedek, hanem a magyar nyelv génius ellen elkövetett bármi merényletet tűrni nem fogok, végre hogy az általam javaslatba hozott változtatásokat,

mely

melyeket én csak a tisztább, világosabb, magyarosb szerkezetnek szem előtt tartása mellett exempli gratia közlöttem, szabad dispositiója alá bocsátom — sinálhassa szebben, jobban, ha tetszik.

R. minden jót ígérve, nehány nap múlva (mi alatt én folytattam a VII és VIII^{ik} könyvet vettem munkába) hozzá vitte, újra írva, a VI^{ik} könyvet. Nem mi eredménye lett észrevételeimnek? Elegyet tett egyik felének, másik felét figyelembe nem véve, a megrovott hibák felét előbbi helyökön hagyva. Mennyire mehettek ezek együttelvében, kitetted az itt f. alatt veled közlött maradványból.

Próbáltam az embert capacitálni. Nem fogott rajt. „Ő szeret egy kissé magyartalan lenni — Kazinczy is az volt; miért ne lehetne azt neki tovább folytatni, mint R. kezdett?" — Ilyenekkel kezd előállani! — ő, ki sohasa Metamorphosist le nem fordítja, ha én nem biztatom; most már ebbirtatás még albiza Kodová is tette.

Így kilátás mellett kárttalan fáradságnak tartottam tovább folytatnom a bírálgatást R. számára; a Kiss. Társaság számára pedig elég untig annyit, menyit a fordítás felől veled az közlött f. ffi. jegyzékimben felvettem s a VIII^{ik} könyvben 239 v-ig leczendem.

Ezek folytán arra kérlek, nézzd át minél előbb gondosan az ide mellékelt 3 füzetet, hozzájok tartozó észrevételimmel együtt, s ő hogy ez utóbbiakat helyesled-e, vagy nem, tudatnod velem.

Ha

Hanem e részben teendő rövid nyilatkozatodat oly formában intézzed hozzám, hogy azt Rochelnek is megmutathassam. Talán a te szavad nála tekintély fog lenni az enyím mellett s követendi tanácsomat és javaslatimat; s akkor én folytatom a bírálatot végig. Ha veled szemben is a régiénél marad: akkor a mi bírálatunk ezzel teljesen be lesz végezve. Az egyező véleményt akár te teszed fel, akár én, azonnal beadjuk szépen ily forma clausulával: még a munkát a fordító ki nem simíthatván eddig ugy amint szeretné: egyelőre e célból neki vissza szolgáltatandó, vagy még kíméletesebben: idő engedendő.

Ha pedig te velem véleményben nemegyeznél: ezesetben csak részemről végeztem be a bíráló munkát. Sakkor én külön véleménye adok ép azon szellemben, mint előtted jelenleg itt nyilatkoztam. Az általam javasolt igazítások nélkül az egész fordítás ugyszán a hangzatosság becsével bír szerintem; ez a mi velem is azt először ugy megkedveltette, hogy a Kisf. Társaság figyelmét rá felhírjam, ámbár ugyanakkor egyszersmind kijelentettem, hogy a munka még csak nagyolva van, de ha az ügyes verselő a szükségés javításokat megteszi: fordítása a Metamás eddigi fordításainál sokkal különb lehet. Én szívemből kívánom, hogy legyen. De ugy amint most van, értte a felelősséget magamra nem veszem. Válaszod kikérve és várva

Ölellek a legforróbb szeretettel

legrégibb barátod
Fábián Gábor

15

Valerius Flaccus
Argonauticon á ból.

(Próba-fordítás.)

C. Valerii Flacci
Argonauticon.
Liber I.

Prima Deûm magnis canimus freta pervia natis,
Fatidicamque ratem, Scythici quae Phasidis oras
Ausa sequi, mediosque inter juga concita cursus
Rumpere, flammifero tandem consedit Olympo.
Phoebe, mone; si Cymaeae mihi conscia vatis
Stat casta cortina domo; si laurea digna
Fronte viret. Tuque, o pelagi cui major aperti
Fama, Caledonius postquam tua carbasa vexit
Oceanus, Phrygios prius indignatus Iulos,
Eripe me populis, et habenti nubila terrae,
Sancte pater; veterumque fave veneranda canenti
Facta virûm; versam proles tua pandet Idumen
(Namque potest) Solymo nigrantem pulvere fratrem,
Spargentemque faces, et in omni turre furentem.
Ille tibi cultusque Deûm, delubraque genti
Instituet, cum jam genitor lucebis ab omni

Nota bene!

A próbaforditást, melyet itt tőlem kapsz, egy délutáni pipadohány tartama alatt penderitettem; ad capacitandum Rothelium, mint lehet igazán hűforditást (szerintem = műforditást) adni, a nélkül, hogy az a Horát, nec verbum verbo-jába ütköző szolgai utánzás legyen s mégis benne az eredeti mű minden eszméjének s kifejezésének magyar visz hangja hallassék. Választottam erre a legne hezebbnek ismert „Argonauticont" melynek még a mindent merő Németnélis, Engelman Bibliothecájában csak egy 805ki-forditájáról látok említést eddig s melynek birtokomban levő eredeti kiadása (a Biponti) semmi világositó jegyzetet nem ád. Nagy merősség tőlem; de reám e téren a nehézségeknek nem ijesztő, hanem kecsegtető hatá-

suk

suk van. Ha csak oly fiatal volnék is még mint te (már jubilæumod küszöbén áll ó kedves barátom) elmerném fogadni a kihívást Flaccustol is. És Rochelünk ez elöl, a kristálytisztán folyó szelid Oviddal szemben, a szabadfordítás kibúvó ösvényén akart menekülni s így fennhagyni a szükséget még egy az övénél hívebb fordításra. Én ezt az ő helyén, oly bazgó résztvevő mellett, minőt ő magának bennem talált, soha semmi árron tenni nem fogtam volna.

F. G.

Próba-fordítás.

Hős istenfiak első földközi útjokat és a
Jós gályát zengem, mely Scythia Pházisi révét
Tűzve ki célúl s merve zajongó szirtfokokon át
Törni, utóbb kikötött a láng boritotta Olympnál.
Phoebe segíts; ha Cumae jósnőjinek általam ismert
Széke lakomba' szüzen áll s arca babérra ha méltó,
Mely ott rajta virúl. Te is ó, kit a tengeri nyilt út
Hirre nagyobbra emelt, miután neked a Caledóni
Tenger hordta hajód', az előbb phryg Lúlokat útált.
Fogj engem fel a népből, a föld ködlepte szinéről
Szent atya, és kedvezz, míg az ős nagy tetteket írom.
Magzatod (ő képes) megujítja romaibol Ldúmét,
Mely Jeruzsálem hamvaival szennyezte be véred'.
A tüzeket szórót s összes várakba' dulongót.
Ő neked isteni rangot adand s oltárokat állít
Nemzetségednek, majdan ha te atyja világolsz

Parte poli. Neque enim in Tyrias Cynosura carinas
Certior, aut Grajis Helice servanda magistris:
Seu tu signa dabis, seu te duce Graecia mittet
Et Sidon Nilusque rates. Nunc nostra serenus
Orsa jures; haec ut Latias vox impleat urbes.
Hæmoniam primis Pelias frenabat ab annis,
Jam gravis et longus populis metus; illius amnes,
Ionium quicunque petunt; ille Othryn et Hæmum,
Atque imum felix versabat vomere Olympum.
Sed non ulla quies animo fratrisque paventi
Progeniem Divûmque minas: hunc nam fore regi
Exitio vatesque canunt, pecudumque per aras
Terrifici monitus iterant; super ipsius ingens
Instat fama viri, virtusque haud laeta tyranno.
Ergo anteire metus, juvenemque exstingvere pergit
Aesonium; letique vias ac tempora versat.

Mindenik égsarkon. S biztos nem lesz se Tyrusban
A kis gönc, sem a nagy Görögök földén a hajósnak,
Mint ha te fogsz majd adni jelet s lobogódnak alatta
Küld ki hajót a Göröghon, Sidon s Nilus. Ez úttal
Nézz derüs arcal rám — Latium hogy hallja szavam meg.
Hæmoniáu Peliász gyermekkora óta uralgott;
Népei már megunák a régen féltet, a hány víz
Loniába foly, ő rá néz; Othryst, meg a Hæmuszt
És az Olymp alját ő szántja ekével a boldog.
Dê nines nyugta belöl, fél istenek átkaitól és
Öcse szülöttétöl, ki királyszékére hogy egykor
Vészt hoz, jósok is éneklék s oltárokon égő
Barmok erősíték bal jellel — azonban a férfit
Nagy hire és hős volta miatt se szivelte a zsarnok.
Hogy hát félt vesztét megelőzze, az Aesoni ifjat
Részül eloltni, tünödve, mikor s mint ejtse halálát.

Sed neque bella videt, Grajas neque monstra per urbes
Ulla. Cleonæo jam tempora clusus hiatu
Alcides; olim Lernae defensus ab angve
Arcas; et ambobus jam cornua fracta juvencis.
Ira maris, vastique placent discrimina ponti.
Cum juvenem, tranquilla tuens, nec fronte timendus,
Occupat; et fictis dat vultum et pondera verbis:
Hanc mihi militiam, veterum quae pulchrior actis,
Annue; daque animum &c.

Dê a görög földön most, látja, se háboru nincsen,
Sem más semmi csapás. Már a Cleonæi oroszlán
Torka fejét fedi Alcidnak, rég mentve van Arcász
Lerna kigyójától s mindkét bika szarva letörve.
Hát a dühödt tenger s vad hullám tetszik eszének.
S míg szelidēn és nem félemletes arccal az ifjat
Nézdeli, a komoly archoz imily álnok szavakat told:
Vállalj érttem elegy höstettet, mely öseiduek
Tetteinél szebb lesz. Végy bátorságot. Sat

Vitt. apr 28/71.

16

Arad, april 24ben, 871.

Kedves Legjobb barátom,

Jogász fijam most térvén vissza itthontöltött szünetéről Pestre, e jó alkalmat használva, küldöm ezennel általa Rochel Metamorphosisa nyolc hátra levő füzetét, miket leti iztázás után egyenként szolgáltatott kezemhez.

E füzeteket is rendre átnézem s mind olyanoknak találtam, mint az előbbenieket, melyek felöl tett megjegyzésimet veled már irásban is közöltem. Az egészre nézve kimondott véleményem mellett hát most is megmaradok, valamint meg azon elhatározásomnál is, hogy ha a te nézeteid a munkáról az enyimekkel netalán önze nem egyeztethetők találnának lenni: részemről külön véleményt fogok megbé-

zó

zóinknak beadni, melyben egyszersmind elmondok általában mindent, mit a római classicus költők nálunk eddig létrejött fordításairól elmondani szükségesnek tartok.

De várva várom már tőled a nyilatkozatot arra, mit e részben Rochel Metamorphosisát illetőleg neked eddig mondtam. Kérbek tehát legy szíves igen is drága idődből erre nekem pár percet áldozni. Egy két sor is elég nekem ahoz, hogy egészen megértselek.

Az Akadémia Nagygyűlésére szándékom ugyan felmenni, de te ne várd ezt be; meglehet valami akadályom jön közbe s inhon kell maradnom. 76 évi emberuek máról holnapig sem lehet biztosan számítni.

Az általad küldött Argonauticont köszönöm. Jó hasznát veszem benne a nagy számu variánsoknak. Az újabb nyelveken e

jeles

jeles éposznak egyetlen fordítását találom németben Wunderlichtől 1805ből; de a pesti könyvárusok által megkerittetni nem bírom. Hátha az Egyetem könyvtárában ezt is meglelnéd számomra, mint meglelted a Knebel Lucretiusát? Be nagy örömöt csinálnál nekem azzal! Mert már nyugonni nem bíró természetem bele kevert ám az Argonauticon fordításába is. Két könyvet belőle már leróttam s neked nem szégyellem kimondani, hogy büszke vagyok rá. Hát csak folytatom tovább is – míg bele nem halok. Ugy is a munka oly nehéz, hogy ha én kidőlők, alkalmasint értizedek fognak beletelni, míg fordításához a mieink közöl valaki ismét kedvet kap.

Valaszod kikérvenjből s rá biztos számolva vagyok mind végig

legrégibb, legőszintébb híved

Fábián Gábor

17

Arad, oct. 11. 871.

Vettem — 12 a jusjuhladányi pályandvarban

Szeretett, kedves barátom,

Mit itt e pár sorral végezek, előbb szándékoztam tenni már: de nem voltam bizonyos, hogy az egyetemi s akadémiai szünet alatt Pesten fogna-e találni levelem.

Gratulálni kívánok s gratulálok neked mostanában történt s lapokban hirdetett több rendű kitüntetésedért, minők: a jubiláltatás, az egyetemi rectorság s országos díjaztatásod iránt felmerült indítvány st. Valóban ez év rád nézve a közelismerés éve. Ritka szerencse, milyenben kevés érdemes részesül éltében. Mígél, nem kap kenyeret: mikor meghalt, adnak neki követ. Az idő, miről én téged Cicerón ajánlatánál biztosítottalak, neked jókor megjött. Látod s élvezheted annak örömét. Élvezd, kívánom, még sokáig velem, ki annak épúgy örülök mint magad, sőt, mert nyilvábban és hau-

gi

gosabban, minssem se tehetsed, még nagyobb mér-
tékben náladnál.

Ölellek legforróbb öleléssel

legrégibb barátod
Fábián Gábor

18

Arad, január 15ᵉ 872.

Kedves Barátom,

Rochel János, adott figyelmeztetésem folytán, magát jobban meggondolván, tegnap nálam azon nyilatkozattal jelent meg, hogy miután maga belátja, hogy Metamorphosisán még sok kiigazitani való van, szeretné e célból a beadott kéziratot minél előbb vinz a kapni.

És miután ennek kiszközlésére engem kért fel: én viszont ezennel téged kérlek meg, légy szíves, e tudósításomra hivatkozva, ez incidentt a Kisf. Társaságnak első alkalommal referálni; addig is pedig a kéziratot bepakolva szállásodon a tiéd közöl valakire bizni, ki azt majd ertte menendő pesti jogász fijamnak minden órán átadhassa; ő levén megbízva általam, hogy azt hozzám első biztos alkalom által le küldje. Ölellek

tisztelő szerető feled
Fábián Gábor

Arad, dec. 7kén, 872.

19

Kedves Jó Barátom,

E pereben veszem a portáról az egyetemi Könyvtár részéről az Intést Valerius Flaccusnak, mit ennét szivességedből használatul kaptam volt, visszaszolgáltatása iránt. Egészen magu rendén van. Szeretném azonban, ha a Könyvet még e hó végéig magamnál tarthatnám. Akkor többé reá szükségem nem lévén, a belőle általam készített magyar fordítás kiseretében küldenám be mindjárt. Kérlek, légy szíves ezt részemre Eiesszözleni, vagy ha nem lehet, azt velem egy sorodban tudatni; hogy a könyvet további haladék nélkül azonnal kézbesíthessem.

Ölellek legforróbb öleléssel

félszázados szeretőbarátod
Fábián Gábor
az öreg.

20

Legrégibb, legtiszteltebb, legszeretettebb
barátom!

Május első napjaiban Pestre menni szándékom. Akkor bővebben mindenről. Most annyi a dolgom, azt sem tudom, hol a fejem. Azért ezúttal csak ennyit:

Hogy mire felmegyek, hallhassam ítéletedet Valeriusomról, itt küldöm belőle előre számodra a tisztelet példányt s kérve kérlek, hogy tömérdek dolgaid mellett is lopj magadnak valamiképp időt a különben sem igen volumínosus munka figyelmes általolvasására – ha magáért Valeriusért nem (mint két eddig, valóban érdemetlenül, az epigonok közé soroztál – hát érttem, a te legrégibb jó öregedért, kiért te más többszőr ennél többet sem sajnáltál. Nekem irodalmi dolgozataimért legörvendeseb jutalom a te elismerő, vagy csak méltató szavad is.

Ölellek

Arad, apr. 21. 873.

lekötelezett barátod
Fábián Gábor

Arad, sept.^d 12^n, 873. 21

Megbecsülhetetlen barátom!

Legközelebb érkezett leveled annál nagyobb örömömre szolgált, minél tovább hagytál e kedves élvezet után sovárognom. Nem tagadom, nehéz volt azt oly sokáig nélkülöznöm: de neheztelnem ezért rád eszembe sem jutott. Ismerve már ugyan biztositott, de még folyvást sok felé lekötött terhes helyzetedet, s jól tudva, hogy a mellett a nap 24 óráiából mily kevés áll szabad rendelkezésedre: magamtól beláttam, menyit szabad töled oly barátodnak is, mint én (kinél téged jobban senki nem szerethet) indiscretio nélkül kívánni. Azért miket Sándor barátunkkal sub rosa közöltem, töled nem idétlen duzzogásból, mi az én nyilt öszinteségemmel soha nem fért össze, vontam eddig meg. Mert ha te akkor Pesten vagy s nem messze külföldön utazol: bizonyosan telettél volna az első stalán máig egyetlenegy, kihez oda e bizalmas közleményem et intézem; már csupán azért is, mert nem feledtem el,

mint

miszerint neked Pesten egyízben pár ily burlesque rög-
tönzetem annyira megtetszett, hogy ha bennek itt-ott kissé
mosdatlan kifejezésekre is nem találsz, kedved lett volna
azokat ily nemü gyüjteményed számára tőlem mindjárt
lefoglalni. Miután tehát e részben a Sándornál levőkel-
len, mint látom, kifogásod nincs, sőt rólok rám nézve
szinte kizelgőleg nyilatkozol: imé idemellékelve meg-
küldöm czennel Neked is azokat autographumomban.
És mert óhajtanál tőlem e fajtából legalább vagy tizen-
kettőt: megigérem egyszersmind, hogy, miután most
már belőlök kármat birsz, ha még élek, és kivált ha lesz-
nek, kik verssel provocálnak válaszra, kipángálgatom
hozzájok a hiányzó kilenc epistoliumot.

De sokkal többet ér nekem mind ezeknél, mit Valeri-
usom felől a Te szádból hallok. Nemcsak hogy teljesen
megnyugtat, hanem még büszkévé is tesz engem ezak-
kor, midőn oly avatatlanok, kiknek ó klasszikusok-
ról és azok fordításáról fogalmuk sincs, hallatják
e munkámról idetlen galimathiászukat; amit az a

nev

[illegible] szó, kifejezések, melyek soha [illegible]
— [illegible], mely soha [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] régi formát tud
[illegible] régi szó Zeitmoment, stil. v
Soha így nem írtak.
Régibb szókat is [illegible] bele, mik a XV
[illegible] már nem dívtak
Azután ily versek soha [illegible] [illegible]
Ezek a versek, a leketett [illegible]

névtelen, úgy látszik imberbis kritikus, a kihez egy ik
epistolám szól. Kár, hogy ily bírálót Menében senki
avatottaink sorából nyilván fel nem szállal. E részben,
ki kell mondanom, nagy indolenti át tapasztalok a mi-
cink között. Nem magamra vonatkozva teszem előtted
e panaszt; nekem könnyű ignorálnom az ily kritikákat,
miután classicus fordításaimról a Kisf. Tárjatág pártoló
tárdetései által előre kimondta a verdictet: de van-
nak jelesebb irodalmi productumok, mellyek semmi fi-
gyelembe nem vétetnek, hanem agyon hallgattatnak —
pedig talán ez a legsujtóbb kritika. Ily sorsban rész-
sült egykor Baksai remek Pharsáliája, mely fordítás-
nak e nemben párja szerintem eddig nincs, nemcsak ma-
gyarban, de semmi más nevelt nyelven. Ily sors látszik
fenyegetni a derék Somogyi Hegedős-Énekeit is, mik-
ben én részemről roppant nagy értékű felfedezést, ratá-
sajos irodalomtörténeti kincset látokrunk nézve. Van-
nak e gyűjteményben egyes darabok, mellyek a sublimis
költészet tetőpontján állnak, mellyek Goethe, Schiller

és

Arad, sept 3 18ᵉ. 879.
Vek. 19.

Drága, Kedves Barátom,

Tegnap vett becses leveledre első tőlem a válasz. Vajha oly hangulatban találna, hogy abban, a mi főtárgyát teszi, Reád teljes hatással lehetne! Először is mindjárt ezt, mint rám nézve igen égető kérdést veszem elő.

A Somogyi „Régi Énekei" felől felhivásomfolytán adott bizalmas nyilatkozatod engem nagy zavarba, kinos dilemmába hozott. Am halld az esetet. Ő, ki, mint legkedvesebb barátaim egyike, velem sürü levelezést folytat, már több levelében érzékenyen panaszolta nekem, hogy e vidéki becsü gyüjteményt az irodalom barátai közül az illetők még mindeddig szóra sem méltatják; a hirlapok is felőle, mint a sirtak jelentéktelen kivül egyebet nem adtak, sőt ő egy figyelő, mely azt nem rövid észrevétellel kisérte, hogy „kár volt a kiadónak az Énekek mellé irodalomtörténeti és mertorikai is nem csatolni." Mely észrevételre S. előttem

ez

és Shelley legszellemdusabb költeményeivel mérkőznek. Arcain átalában majdnem valamennyi az a vehető-mélységü, szabatos éleslátó jellemvonásokat, mikhez a mai ak közül alig hasonlatosan érnek. Szeretném felfogni a teremtő-tehetséget, ki e raktnak legillőbb bérjára lehessen.

Az Aeneis fordításáról, melyre oly lelkesen buzdítasz, megmerném-e kalandozva igérni, ha már a 80ᵏ-ed fele egyik, fele másik sarkamról nem óvakodnék. Egy emberélet annyi igéret, s ez iránt bizonytalak, hogy még csak mozgásba birok, munkálkodni meg nem szünni, ha még annyi cholera nyeresegetem is. Egy hét óta vár-lunk ez már megszünésre, nélkül hogy házamnál valaki ott volna.

Pestre octobra elején megyek, midőn oda intézkedés fiamat az egyetemi jog-curtus folytatására magam akarom felvinni.

Levelednek legjobban örültem annak, hogy tőlünk távol vagy, a hozzánk hajlandósággal, s pedig kedves és örvendetes vége. Bak jöjjön minden tekintetből oda adom a magamnak falán. Akkor nőmmel s kedves fő a magamnak falán. Akkor nőmmel s kedves fő és Bak menyecskével fejbe, vajba, méhbe fürösztetek.

Ölellek elmaradt nagy tisztelettel és testben álló

vérig hived
Fábián Gábor

drága, öddel együtt

vel felel: „Ott van Földy! ez az ő dolga lesz.” E
szavak mutatják, hogy ő Réged eléren első tekin-
télynek ismer s mint olyanról, Föléd várja ezt ren-
ben a döntő véleményt — Szakhamar az emlitettek u-
tán, az ide mellékelt levelet kapom s — épen egy bru-
tálról, ki mintsfelőle olvashatsz, elkeseredett hely-
zetével engem kivül, hogy mivel mindenki hallgat,
én emeljek hát ezt az Énekek mellett Tudatom
azonnal Somogyinkkal ezalkalmatt s kinyilatkoz-
tattam, hogy: mintsán minden, ki a Régi Éneket bí-
rálólag ismerteti azarja, a történelmi kritikát
mellőzni nem szabad, s nekem ahoz degendő készü-
letem s készültségem nincsen: ón nem az professio,
csak mint dilettans szólhatnék e tárgyban: de
ha más vra való nem akad, nem bánom megteszem
így is ötte a dót ahogy tudom; hanem jönnek mond-
tam egyszersmind ezzel még kevésbé várnom. Sze-
záradékot azért siettem oda; mert szándékom volt e-
lőbb a te véleményed megtudni privatim e tárgyam

ált is elere több tekintetből gyanuba vett (de bmo-
gyi előtt világosan gyanusitni nem mert) feltünő költői
müvekről. Intézem is hozzád azonnal kérdést ez irány-
ban: ím erre érkezik Föléd egy nagy a felelet, mely benne mi per
plexitást okozott. E nyilatkozatod után, mely tán nézve
meggyőző, nekem többé az Énekek érdekében ajánló hangon
szólnom nem lehet: bizonytalog szólnom a Sz-nak pedig
retem s vele való szoros összeköttetésem nem engedi meg. Ha
adott szavamat be nem váltom; S-nál; ha közlött véleme-
nyed daczára telyesitem: Nálad jövök subsumptióba
s egyszerpmind nincsel nézzem a Fiddel egyez, sza-
gam magam előtt compromittálom magamat. Ezzé a
dilemma, mi most engem gyötör. Bár egy mód van sze-
rintem, mi által e bajon segithetnél — s ez a Te ha-
talmadban áll. Közöld azt a Véleményedet mellyet
velem sok tova közöltél, magával S... val is, akár sze-
mélyesen, akár levélben, negy szem közt a Te kellemes
megnyerő modorodban, a nélkül, hogy vele tudasd, mi-
szerint azt velem mar előbb tudattad. En kivánom, hogy

ö azt, ha nehezére esik is, tőled, mint elismert tekintélytől, teljes méltanyláñal s megnyugvással veszi, kivált ha öt biztosítod, hogy publice felszólalni nem fogsz. Míg ezzel egy valóban derék férfiu irányában nagylelkü baráti kíméletet tanusítasz, annak közzétételét, mit e részben Tőled, irodalomtörténetünk Mesterétől, a históriai igazság követel s mi már most nálad készen áll, halaszthatod későbbi időre, mikor az nemes kebel megkeserítése nélkül, vagy meglehet még örömére is történhetik, vagy valami posthumus munkád szamára reserválhatod.

Kérve kérlek erre kedves jó és szeplelkü barátom! tedd meg, – ha másért nem, érettem. Sohajobban (ha még ez lehető volna) te nem kötelezhetnél semmivel, mint ezzel.

Vettem az Ajánlat-példányt; fogadd e magasztüntetésért legforróbb köszönetemet.

Viszonzískepp kedveskedem én is Neked Lucrezusom egy most elkészült 2ᵉ kiadásából egy tisztelet-példánynyal.

Válaszod a S.-féle ügyvánt nyugtalanul varva, vagyo

végig hived
Fábián Gábor

AB A mellékelt levelet én is csak sub rosa közlöm; ne tudjon arról kivülünk senkó; sőt nem egészről, mit itt írok – ne még S...i se!!

Arad, Sept. 20ᵃ, 873.

Legdrágább barátom,

Sóhalálában sietek örömmel tudatni veled, hogy a baj, melynél segélyért közelebbi levelemben Hozzád folyamodtam, rám nézve egészen megszünt. Az a cikk a „Régi Magyar Énekekről," mellyet tegnapeste a P. Naplóban, a Bpesti Szemléből reproducálva, olvastam, rólam mármost magára a Riadóra háritja a felszólalást. Ez elől kitérnie sehogy sem lehet.

Nem képzeled, mennyire örülök, hogy Teged a tőlem kényteleuségből Reád mért kényes feladattól felmentve láthatlak.

Hanem a jó S... it szivemből sajnálom!

Ölellek párostul

végig hived
Fábián Gábor

Arad, sept. 23n, 873.

Legjobb, legkedvesb barátom,

Kifogyhatlan jóvoltod irántam határtalan bizalmat önt belém, mellyel majdnem vissza is élek már. Alighogy legközelebbi egy pár leveleddel újjodat mutattal, imé már egész karodat látszom követelni. De ne félj, nem járok tovább is így a nyakadra, mint ezt mutanában tettem.

Kénytelen vagyok ezúttal oly dologban folyamodni Hozzád tanácsért, melyben ~~nekem~~ világtalan öregnek, Te ~~egész~~ világ embere fogszadhatni biztos utasítást. A dolog ez: Szeretnék legújabb kiadványaimból magas és legmagasb helyekre hódolat-példányokat juttatni; jelesen 1, egy Argonaut példányt a királynék királynéjának, dicsőfejedelemasszonyunk Erzsébetnek; 2, ugyanazt s egy Lucretiust a testtel lélekkel derék magyar főhercegy József ő Fenségének; 3, szintén mind

két

kör munkából egy-egy példányt a mi Andrássy Gyulánk-
nak, a világ most-tani első diplomatájának. Semmi mellé-
kes számítás nem vegyült e szándékom alatt, egyedül az a
mondhatnám, vallásos tisztelet, mellyet minden magyar ha-
zafi e nagy nevek iránt kebelében táplálok, buzdít s ösztönz
e lépésre — több irótársaink példája után. De nem tudom a
mélyből, mint kell ezt teljesítnem. Eleinte azt gondol-
tam, tán úgy is végbemehetne az egész, ha Andrássynak
a neki szánt két példányt egyenesen postán egy hódo-
lattal teljes levél kíséretében Pestre felküldeném s a ki-
rályné Ő felsége s József főherceg nevére szólókat is azok-
hoz csatolnám, ők bánjon mog-magok maga ujján e közle-
lendő kézbesítésében. Ő mint magyar fogná tudni
méltányolni azt az egyszerű áldozatot — tőlem, az udvartól
körül divatos illemben járatlan magyar öregről. Majd
meg jutott eszembe, vallyon a királynét magát ille-
tőleg, nem lehetne-é e végett fő kamarásához, Nop-
csához fordulnom? Hiszem vannak példák, hogy
effele rövid uton Ő felségeik parlagi magyar emberek-

től

vől komáknak is meghivatnak s elfogadják a meghi-
vást. Azonban mivel megfeledkezem immár vén akadé-
miustól, e részben több becsületes tudós kövedtársaim lég-
jobbnak találtam utóbbi, nehogy valamiben nagyi inpiu-
gáljak, Teged, kedves barátomtól megtudni e tárgy-
ban nekem utasítást, hogy tehessem legegyszerűbben,
mert ha a dolog hosszas tétovázással jár, inkább végleg
abbahagyom. Itt a kiesikaringós utat, mellyen Lucre-
tius díjának kiadását Ő felségéhez a királyhoz juttatnom,
nincs kedvem többé használni.

S. Enéeis illető ujabb levelemet hiszem eddig vet-
ted. Ezekkel hát több bajunk nincs. De lesz Kapiny S-nak
nekromost! Mit fogja kimondani magával nem képzel-
hetem. Szivemből sajnálom a derék fiút e bal lépését.

S megint vádolod, hogy nem ismerem minden jót neki
a Virgil Aeneisének. Ki tudja, ha négy pár ovig élek, mi-
re nem vetemedhetem. Mária fordítottam abból próbára
egy ebédutánni pipázás alatt 12 versét, mellyekből
a négy utolsó prima nánne így hangzik:

Mondd

Arad, decemb. 9ᵉ, 873.

Legrégibb, legkedvesb barátom!

Vettem remekműveid nekem apáte VIIIᵈ körletéből a küldött dí-
példányt. Fogadd ez engem igenis megörvendeztető gyöl-
tődért legforróbb köszönetemet. Ez a kitüntetés Földi
magamra büszkévé tesz engemi; mert kit Te, a magyar
Pallas koszorúzva - főpapja ennyire méltatsz, az bizvást
elhiheti magáról, hogy habár nem sokat, ör mégis valamit.

Az elismerés örömét magamban többfelől, sőt legma-
gasb helyekről is volt szerencsém élvezni. Követve a Föld
adta szíves utasításokat, amint képről napap haza ér-
tem, küldöttem a Jelenéses Antoninak Földöllőre pesetán
Argonauticont, Józsefi Főherceguek pedig a mellett még
egy Lucretiust is. Reményiül a lapokból mársfogad
ónsmi, mily kegyesen lőnek azok minda két helyen fogad-
va. A Tőlök és Földi irányomban tett nyilatkozatok
iránt pályám végszakát megédesítik rám nézve s legbe-
csesb, legdrágább családi emlékül fognak Rolgálniu-
dainnál is. Mármost én is, mint Simeon, nyugot-
tan nézek vég órám elé — élni fogok Horatiusok a vé-
gen tiltás. . . . Áldás örök országos Rezsők!

Engedd, hogy ez ünnepélyes alkalommal, mindhogy
még a túlvilágon minden vagyunk, egy eggyel
den

Mondd meg, Musa, alázatomnak, mily egyházközi
Vénért*), s mit fejlalva kevesse az ivenek anyja
Annyi veszélybe ez oly pámbor hőst, s tette ke annuy
Küzdelmek i fér egyéb telhakhez hasonlóly nagy?

„Cicero Vegyes Munkáinak" IIᵈ kötete (de Divi-
natione; de Natura deorum; de Fato; de Legibus) 10
ive ora készen készen adatott tisztázva. Egy annyi idejé,
hogy Deákunk ajánlotam s ő nagy szívesen elfogadta a
De azóta kijában keresem hozzá a kiadót 50 példány
honorárium mellett is. Ez az oka, hogy belőle tőlem még pél-
dányt nem kaptál.

Levelezvásznért pedig, mint ma értesítve esett, porto
mellett fizetned, a példányt többekkel egyűtt postára vivő
Rolga hibája miatt; oppen a Te neked Rólól elfeledve pa-
talán akarattadan) franko rovatlanul nem feledem el megi-
küldeni, ha felmegyek.

Válaszod kiérve sebtében ölellel és vagyok

hived
Fábián Gábor

*) az eredetiben: quo nunc loco. Ezt a többi fordító mind
mely ízben sejt, melyet ízlési sértés-sel teszi ki, pedig ava
jelensége, mi arcu ismert magyaros kifejezésemnek. Ehez
nem értenek a mi fordítóink.

den lévő financialis ügyben is megkereskesselek. Multkor Pesten Gyulai barátunk arról értesített, hogy Rutilinsomért a Kisf. Tarsaságnál bizonyos honorarium van assignálva részemre s meghagyta, jelentkezném e végett Nálad. Én azonban erről akkor megfeledkezten, volt. Tegnap az egyetemnél tanuló jogász fiam Lajos (a ki veled egy udvarban tart szállást) írja levelében, hogy a közelebbi napokban a karácsonyi szünetre haza készül. Kérlek, lennél hát szíves vagy közvetlen, vagy közvetve eskőzölni, hogy ez uttal ő, mint erre meghatalmazottam, az útalványzott öszweget ujugta mellett kezéhez vehesse s nekem meghozhassa.

Hol malacot igérnek zsákkal illő forgolódni – mondja a magyar közmondás

Ölellek a Ficiddel egyetemben, forró ölelelésel

végig hü barátod

Fábián Gábor

Arad, mart. 11ᵉ, 874
Vett. — 12.

Kedves barátom,

E perben vett leveledre rögtön küldöm a választ, hogy az iránt, mire felkérsz, minél előbb tisztában légy.

Bennem helyzett bizodalmatokat megtiszteltetésül veszem; s mi ennél előttem még több, általa magamat különösen megörvendeztetve érzem. Nem lehetne tőlem ollyat kívánnod, mit, ha tehetségemben áll, nálam nagybecsben álló derék fiadért Pistáért legszivesb készséggel meg ne tennék. Mert úgy tudd meg, hogy senki Öt nálamnál forróbban nem szeretheti. Ö, a valóságos lángész, dró és egyetlen büszkesége az új nemzedéknek — és még mellé éppen a Te fiad! . . . A napokban olvastam a „Közigazgatásunk és a Magyar nemzetiség" ámü röpiratot; s mert benne a mostani, véget érni nem akaró siralmas helyzethez képest, minden eddig hallatsott galimathias között, a legbölesebb, legkorszerübb, legprófétaibb ihlettel telt Szózatot találtam; s mert, nem tudom, kitől jött először az a mondat, hogy der Styl ist der Mensch: a remek munkáskát azzal tettem le kezemből: ezt más senki nem irhatta, csakis T. Pista s fellelkesedésem közben, miután öt képzeletben öttze meg öttze csókoltam: aztunnal elökerestem újabb munkáimból számára egy-egy tisztelet-példányt, melylyel neki kedveskedni sienek; s mikor leveled

ér

érkezett, ezek már beesomagolás végett nálam kitére állottuk. Legközelébb megfogja kapni azokat. Hitem ma is ugyanaz az anonym brochureről, amit említettem

Csak hát küldd a küldendőket bízvást. Neki megyek a pensumnak mindjárt s ledolgozom, ahogy tudom. Lem-e benn köszönet, megítélni a ti dolgotok. Azt mondta a bakkanetos: mind gazember, aki jobb kalappal köszön, mint a milylyanne bir.

Ölellek legfotrább öleléjjel Pistánkkal és egész tiszteletre szeretetre méltó családoddal együtt

legrégibb barátod
Fábián Gábor

Arad, mart^d 15^n 874.

17

Kedves barátom,

Tudva levő felhívásodra már megküldtem az ajálkozó választ; melyből azonban kifelejtettem, hogy Pistával a díjjban osztozni nem akarok. Várom hát tőletek a nekem szánt verseket.

Hanem most egy bizalmas kérdéssel s kéréssel járulok Hozzád. Pár év előtt a „Délmagyarországi történelmi s régészeti társulat" engem is tagjául választott; bár az első felhívásra mindjárt őszintén kijelentettem, hogy ezt a megtiszteltetést mint nem szak embere, el nem fogadhatom; s mind már ezért, mind elaggott koromnál fogva is, a tagsággal együtt járó kötelességeknek kellőleg megfelelni nem birnék; hanem amúgy irányában minden tőlem telhető részvételes szolgálatra s áldozatra is kész vagyok. Azota minden havonként tartatni szokott gyülésre én is rendes meghívót kapok, ámbár arra még egyszer sem jelentem meg.

Most a társulat igazgatója Ormos, temesi főispán, egy hozzám intézett levelében, arra kérfel, hogy: ha már az ülésekben közvetlen részt nem vehetek, tegyem meg azt: küldjek jövő májusban tartandó közgyülésükre valami rövid, de saját fogalmazványu művet felolvasásra, mi aztán a társulati Évkönyvekben

ki

kinyomattathassék, nem kétlé, hogy ón, a hajdani koros
irodalom dorgálmas és szerencsés művelője, felolvasható
értekezésben kiányt, vagy fogyatkozást észrevenni nem
fogok. Ennyi ima verba.

Nem szeretném e megtiszteltető felhívást kerekben elutasítani. De teljesíteni? Ez a nagy kérdés. Tárgyam volna e végre elég; de feldolgozására az idő rövid, rövid pedig különösen azért, mert egyidő óta szemeimet mind inkább gyengülni érzem s e miatt azokat néha órákig, másszor napokig is szünetség pihentetnem; így csak szakadozva dolgozhatnám. Arról szó, hogy valami újat szerkesszek, nálunk egyenesen a célnak megfelelően, szó sem lehet nálam.

Ehelyzetben, tudod, mit gondoltam? Ha újat nem adhatok: nem adhatnék régibb értekezéseimből olvasót, melyek talán alkalmilag kiné átdolgozva megtehetnék a teendőt. Illyen lenne a római classicusok tanulmányozásáról tárgyazó értekezésem, melyet Kér évszázad előtt az akadémiában olvastam Magad olvasótól fel s az Értesítőben 1832, V füzetében annak idejében ki is nyomatott. Tőled értettem volt, hogy az akkor az akademicusok körében nagy érdekeltséget keltett. Sőt merem remélni, hogy a történelmi társulat hallgatóságánál is még lenne annak az akadémiai nemnek talán hasznos, de mulattató oldalánál fogva is – meg némiképen magunk a természettudósok osztályánál is azzá cikké legalább, melyben a régi venerem betegségéről van szó.

Nem tiszem, hogy az ókoron történendő 2ik kiadás ellen nehézség forogható fenn; annál inkább, mert az Értesítő utján kevés ember jutott az első közléshez: a 2ik kiadás a már régi, s nagy részben elévült értekezést szélesebb körben fogná elterjeszteni.

Mit szólsz Te ehez? Ha kelyesled gondolatomat, tégy szíves nekem az Értesítő azon füzetéig, melyben ez az értekezésem van, kamerjában megtudni, hogy bármennyi a tűrjesztett vigjatékozásra azonnal megtudhassam. Nálam sem az Értesítő említett száma, sem a Múzeumbol az 1853. II kötet, hol az Értesítő újonc negyedik ívének már nem találtatik. Mindenfele kikérgettem azt tőlem, s mivel nem tudom, hol hibádzik el. Ha kezemnél ban másomnál megnem szerezhetném: küldd kérlek, régiről a magad példányát utánvét mellett. Nagy kalmárul visszaszolgáltatom a kapcsolat után.

Ölellek legforróbb szeretettel

hű barátod
Fabricius Gábor

Arad, máj. 10. 874.

Vitt – 23. 28

Kedves barátom,

Lst küldök ujból Pirafiad számára Mommsenhez egy adag forditást. De szeretném tudni, kielégit-e benneteket, amit eddig közöltem. Ha igen: szévesen folytatom végig. Hanem ha hasznát nem vehetitek: akkor szükségtelen lenne az időt rek hijjában vesztegetnem.

Forró ölelénel vagyok

végig hived

Fábián Gábor

Arad, jul. 25ᵉ, 874. 24

Szeretett barátom,

Sietek teljesítni kívánságtokat s azt megelőzött igéretem et. Itt küldöm ezúttal a III.ᵗ kötethez való vertes fordításokat, s mert ezekkel az én szakmám már be van végezve, egyszer mind az eredeti I és III.ᵗ kötetét is, mellyekre többé szükségem nincsen. Örülni fogok, ha azzal, amit adtam, benneteket csak részben is kielégitni szerencsés lehettem. Megbizástok megtiszteltetés volt rám nézve, mellyért nektek csak köszönettel tartozom; mert az elismerése töletek annak, hogy kabár kevés is, de van még bennem valami használható — s nekem ez elismerés jóletik.

Zárok ide egy pár sort Pistánk számára is — ne feledd kezéhez juttatni. Mentenem kell előtte magamat egy fordításomért, mellyet az eredeti nyügös schemába (Sapphicusba) sehogy bele ürgetni forgatni nem tudtam, s azért erre Rochelt kértem volt meg, de az neki sem sikerült: s mellyet hát francia divat szerint prózában adni kényselen voltam. És igy nekem, megvallom, mind a két nemét fordításnál, a mellyet lássam,

mind

Arad, august 14ben, 874.

30

Kedves barátom!

Legutóbbi levelemre, melynek kiséretében Pista számára az általam végképp ledolgozott Mommsent Hozzád felküldöttem, még nem válaszoltál. Pedig óhajtanám tudni, idején kézhez jutott-e az a küldeményem. Nem szeretném, ha elkésett volna Légy hát szives engem erre nézve hacsak pár sor levelezési lap utján is megnyugtatni. Aztán ugyan az említett alkalommal megkértelek voltegyszersmind: küldenéd le nékem rövid időre Baróti Szabó magyar Aeneisét, mely a Te Óékádban bizonyvsan meglesz. Gyerek korom óta nem olvastam e fordítást, de emlékszem, hogy az nekem akkor igen tetszett, jobban, mint – nem mondom a Kovács Józsefé de még mint a Rajnisé is. Most kívánnám azt még egyszer r, most már érett s élemedett ésszel átvizsgálni s az eredetivel összevetegetni. Nagyon megfognál ezzel örvendeztetni.

Ölellek legjorróbb ölelésel

végig hű barátod

Fábián Gábor

Arad, octob. 13^n, 874. 31

Tisztelt, szeretett barátom,

Jogász fiam holnap indúl Pestre magát utoljára az egyetemnél báratni s bekövetkező vizsgái iránt akképp végezni, hogy azokra, költségkimélés tekintetéből, itthon készülhessen s e célból mielébb haza jöhessen. E részben nyerendő informatio végett bátor voltam öt Hozzád utasítani, Kinél neki, hiszem, bölcsebb s szivesebb tanácsot senki nem adhatna. Kérlek ne tagadd hát azt tőle meg.

Megbiztam egyszersmind a fiút, hogy Tőled, Csalomjairól, mint műfordítóról szóló bizalmas Véleményemet, mellyet minap Veled figyelmeztetésül közöltem, recaptiválván, nekem hozza vissza. Nem akarnám, hogy az kettőnk köréből más kezekbe találjon tévedni, s aztán meg is kívánom magamnak tartani — tán még szükségem lehet rá.

Cs. válaszát a Véleményre már vettem. Elég udvarias: de távolról sem kielegítő, még csak biztató sem. Az ember minden hibáját a mellyet megróttam, együlegyig védi; ajánlataimból semmit egyenesen el nem fogad; ugy látszik, azt hiszi, ő e téren már teljesen készült, és nincs mit

tan

tanúlnia bárkitől többé. Nála nem a hűség az első, hanem az érthetőség — mintha amazzal nem járna ez is együtt. És a mi legkülönösebb; ó classicus költők fordításánál azoknak prózában adott francia fordításait veszi mintául. Azt nem tudni, hogy költői munka prózába átöntve, nem költői mű többé, hanem mezteleu commentár! Ki még ezt meg nem tanúlta, vagy tanúlás nélkül is érzeni nem képes: attól igazi műfordítást nevárjunk. S ez az, a mi Cs. classicai fordításaiból leginkább kiré. Prózai hangú az egész.

Horátz Leveleit s Satyráit igy kagyni elasufittatni vétek. Ideje, hogy e tárgyban végre már szigorú kritikával lépjünk elő. Mon az örvényen, mit eddig követtünk, nem előre, mindig hátrább megyünk. De ki mutatja ki az egyenes utat, mely valahára a célhoz fog vezetni? ma, midőn az ó classicusok fordításával, majd úgy szólván senki ex asse nem foglalkozik. Részemről csupán egy módot tudnék, mi rajtunk segítne. Indítvanyba kéne hozni: tüzzön ki a Kisf. Társaság mérjékelt díjjakat ily nemű fordításokra. Hiszem a versenyzők között a jók mellett ott fogna találkoz-

ni

ni a legjobb, a teljesen kielégítő is. De nem üzöm fűzöm. Elvetted tovább a tárgyat — nehogy még megsokalld. Azért többé e themát szóba sem hozom, hanem hallgatok s búsulok.

Forrón ölelő barátod

Fábián Gábor

NB. Borberg római „Prozaistáit" két kötetben ezennel köszönettel vinzaszolgáltatom. Engedd meg, hogy „Dichtereit még egy ideig magamnál lehessen tartanom. Ezekre még mindig van néha szükségem.

32

Somogyi az Énekeket tartalmazó könyvet, melyre mint forrására akonnét merített, utal, előkeresette s letette kezemnél vele d. közlés végett. Ha-
sajuklj hát holnap délelőtt 9 ig e célból hozzám fáradni i vagy ne-
kem órát s helyet kitűzni, mikor és hol keresselek.

Fabián

Rp. oct. 17. délután

Arad, aug. 19n 874. 33.6)
Vtt — 28.

Drága, Redves barátom,

Redályes leveledneк, melymellett Barótit küldötted, jobban örültem, mintsem a könyvnek. Hü a fordítás, de nem elegans; azonban a vele egy időben megjelent többi magyar Aeneisnél mégis különb. De hát lehet-e kivánnunk, hogy az akkor a mai ízlés szerint üssön ki? Mily jeles müfordító, sőt eredeti költő is volt akkor előttünk gyerekek előtt Virág! és amint most Baróti II.k kötetében elől Pijberhez intézett hexameteres versét az Öregnek olvastam, mily költészietlen száraz prózai fercelménynek találom azt! Szóval bíz' én jóllaktam nagyhamar Barótiddal, s minthogy látom Dekádban a ritka darabok közé van sorozva: nem akarván értte sokáa felelőség terhet viselni, im ezennel biztos kéz által vissza is szolgáltatom a legnagyobb köszönettel, s maradok legforróbb ölelésnel

végig hü és hőbarátod

Fábián Gábor

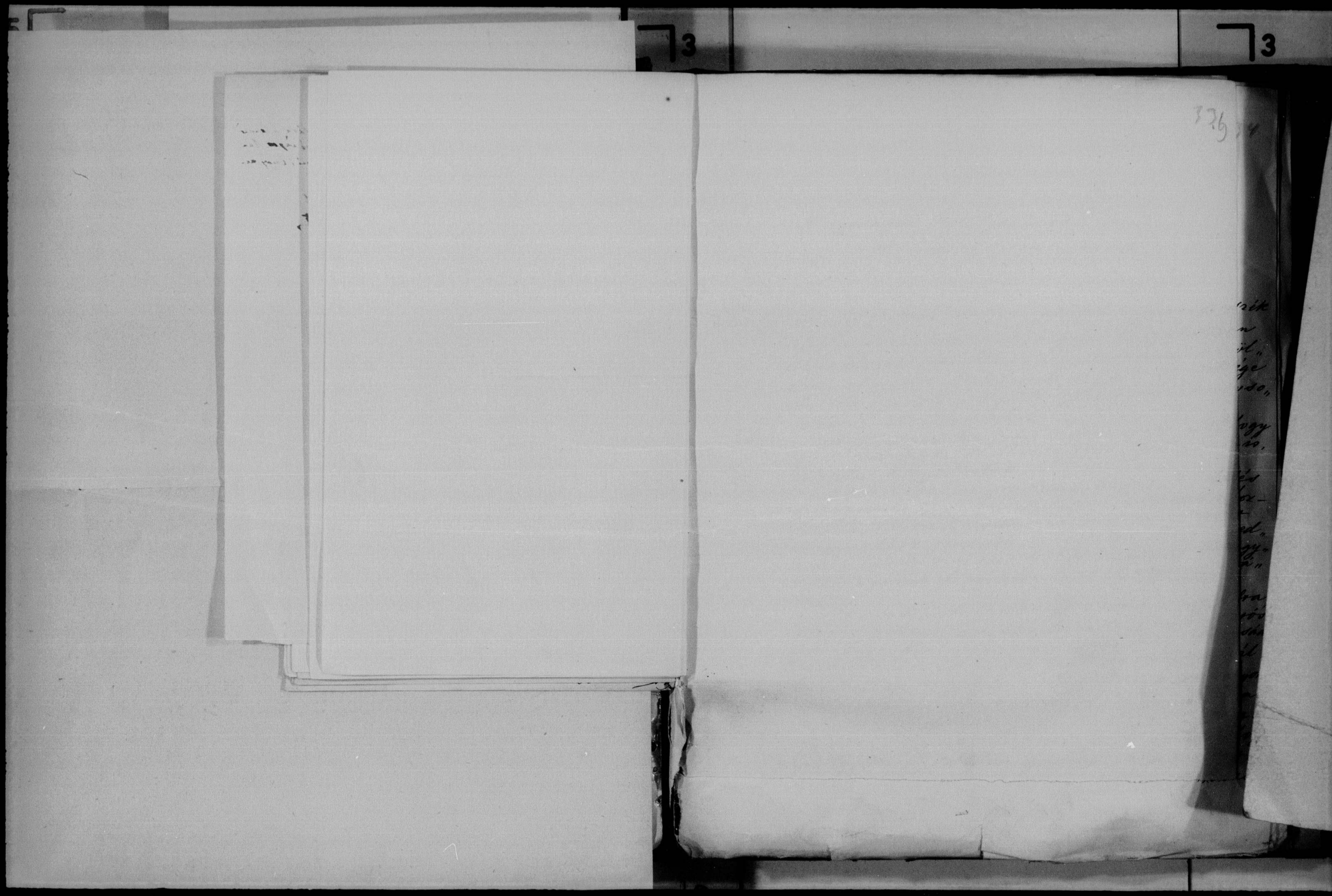

Nagyságos Kir. Tanácsos Ur,
különösen tisztelt Uram!

A fömélt. hg primás, mielőtt Győrből a primási szék elfoglalására távoznék, a győri Káptalanban üresedésben levő Kanonoki stallumokat betöltetni ohajtván, legközelebb Ő cs. k. Ap. felsége elé felterjeszté, a kijelölt egyházi egyének névsorozatát, kinevezés végett.

Megbizható kútfőből tudomásomra jött, hogy egyik Kanonoki stallumra, parányiságomat is, kijelölni kegyeskedett.

Azon körülményre nézve, hogy e kijelölés a nagymélt. m. cultus ministerium előtt megforduland, teljes bizalommal mélyen tisztelt Nagysádhoz fordulok, s esedezem, kegyeskednék a cultus minister b. Eötvös József Ő nagyméltóságának figyelmét csekélységemre irányozni.

Akademiánk Elnöksége számos jeleit adta, mennyire kész az Akademia tagjait hathatós pártfogásával gyámolitni; mit hogy, Nagysád szószólására, tőlem sem fog megvonni, annál biztosabban reménylem, minél bizonyosabb vagyok abban, hogy felterjesztett kérelemlevelemből, s a megyés püspök felterjesztéséből teljes meggyőződést szerezhetend magának az iránt, hogy a kijelöltek sorában parányiságom az egy-

házi

házi téren szerzett érdemekre, s egy öreg győri tanár
urat (Tartsayt) kivéve, korra, s szolgálati időre nézve
sem állok alantabb fokon a velem kijelölt egyéneknél;
ezen felül a m. t. Akademia czéljainak elömozdítá-
sára is szolgálván, a' nemzeti irodalom terén sem for-
golódtam minden siker nélkül; mit a' hazafias kebli
cultusminister ő nagymltsága másoknál inkább kész
méltányolni, s jutalmazni.

Tudván, hogy Nagyságod a nagymélt. Báró s cul-
tusminister ur bizalmát teljes mértékben bírja,
bátorkodtam szószólásaért s hathatós pártfogá-
saért esedezni, ismert kegyességébe helyezvén a re-
ményt, hogy alkalmatlanságaért megbocsátand an-
nak, kit kegyes közbenjárásával legnagyobb hálá-
ra kötelezend.

A ki magas uri jóvoltiba ajánlott, legmélyebb
tisztelettel maradtam

Nagyságos Tanácsos Urnak

Sopron-Süttörön
1867 Martius 9n.

alázatos szolga-tisztelő
Fábián István mk.
plebánus, m. Ak. tag.

Agárd jul. 16. kán 1853.

Tekintetes Szerkesztő ur!

magyarhoni protestantismus történetéből egy érdekes adatot ide mellékelve bátorkodom küldeni, reménylve, hogy annak is az Uj magyar Muzeumban helyet adni méltóztatik.

Fogadja megkülönböztetett tiszteletemet, mellyel állandóan vagyok

alázatos szolgája

Fabó András

Agárd dec. 8kán 1853.

37

Tekintetes Szerkesztő ur!

Pamauf ismeretes gyüjteményéből egy, a magyar protestantismus történetére vonatkozó, eléggé érdekes folyamodványt azon reménynyel van szerencsém jelen soraimmal küldeni, hogy az a „historiai forgácsok" közt miltó helyet foglalhatand.

Fogadja megkülönböztetett tisztelemet, mellyel állandóan vagyok

alázatos szolgája
Fabó András

Ágárd mart. 6. kán 1851.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Pamaut gyüjteményéből egy pár irodalomtörténeti adattal vom szerencsém ezennel szolgálni, ugy vélve, hogy azok méltó helyet foglalhatnak a Muzeum tárczájában.

Fogadja megkülönböztetett tisztelettemet, melylyel állandóan vagyok

alázatos szolgája
Fabó András

Ágárd Ágárd oct. 9.kén 1837.

Igen tisztelt Tekintes ur!

Az Uj magyar Muzeum VI. és VII.ik füzetével még a mult hónapban a IV. és V. füzetet s „kedveskedésül" a „Magyar passio" példányát, bizonyosan Tek. Ur intézkedéséből, kaptam. Hedves kötelességemnek tartottam sept. végén Pesten létemkor személyesen megköszönni Tek. ur nagy becsü figyelmét s miután a Magyar passióval még majusban tisztelettem meg, az Uj magyar Muzeum IV. és V. füzetét pedig juliusban kaptam meg, az imént emlitetteket Tek. urnak visszaszolgáltatni. De Marienbadban léte miatt nem lehetvén szerencsém Tek. urat tisztelnem, a visszavitt példányokat Nagy Iván urnál hagytam s a „kedveskedés"-ét kegyeskedjék ez egyszerü sorokban elfogadni öszinte hálámat, melyhez azon szives ohajtmat csatolom: vajha tartós legyen az egészség, mely Marienbadban, mint hiszem, megszilárdult!

Nagy becsü kegyeibe ajánlott megkülönböztetett mély tisztelettel állandóan vagyok

alázatos szolgája
Fabó András

Ágárd aug. 12dén 1858.

40

Igen tisztelt Tekintetes ur!

Hult héten Pesten voltam, de többszöri keresésen daczára nem tehettem szert a szerencsére, hogy Tek. urral találkozhattam volna. Sléltóztassék, kérem, megbocsátani, hogy e soraimmal alkalmatlankodom s alázattal esedezem, kegyeskedjék az Uj magyar muzeum füzeteir, melyekből eddig 3. füzetet birok, számomra Pestre menetelemig megtartani.

Nagy becsü kegyeibe ajánlott megkülönböztetett tisztelettel állandóan vagyok

alázatos szolgája

Fabó András

Agárd nov. 17kén 1859.

Igen tisztelt Tekintetes ur!

Hazai történelmünk adatainak becses tárába, az Uj magyar muzeumba, ide csatolva egy adatot van szerencsém azon reményben küldeni, hogy tán ennek is jut egy kis hely a többi becses dolgozat között.

Nagy becsü kegyeibe ajánlott megkü, lönböztetett tisztelettel állandóan vagyok

alázatos szolgája
Fabó András

Ágárd mart. 23kán 1867. 42

Igen tisztelt Nagyságos kir. Tanácsos ur!

Fogadja, kérem, kedvesen őszinte s forró köszönetemet kegyes közbenjárásáért, a mely nekem, inségesnek, száz forintot eszközölt ki. E pénz, papilag szólva, mintha az oltárra tétetett volna. A nyugtát ide mellékelve küldöm.

Nagyságod kérdésére, mennyi van még az egészből hátra? szerencsém van válaszolni, hogy az Akademia birtokába jutott levélgyüjteményből semmi; az a hanodik közleménynyel be van végezve. Ráth Károly ur azonban figyelmeztetett, hogy Hevenesi kézirataink XXXVIII.-ik kötetében 13.–18., 43.–48., 83., 131., 159.–167., 187., 196., 222., 230., 241., 243. lapokon vannak levelek Vitnyédytől 1665.-ből, és így azon évről, melynél az akademiai levélgyüjtemény megszakad. Ne szép volna, ha e levelekben volna valami Zrinyi szerencsétlen haláláról is! Gyanítom ugyan, hogy nem sok lesz azokban (mert számszerint sem sok), a mi egy vagy más történelmi tekintetből kiszemelhető, mégis, kiegészítésül, szeretném azokat is átnézni. Pestre menetelemkor tehát, a mi csak husvét után történhetik meg, azon köteteket kérni fogom. Egyébiránt ugy vélem, sokkal czélszerübb volna, ha Nagyságod kegyeskednék azon köteteket mi-

Ágaja
[illegible]

nélelőbb hozzám, természetesen bérmentetlenül, elküldeni s én Pest-
menetelemig a munkát elkészíteném. Azon reményben, hogy Nagyságod
e kéréseme is teljesíti, küldök egy 5. kros levéljegyet a helyen
melyet a körethez csatolandó szállítási levélre kell ragasztani.

Alázatos köszöneteme ismételve, nagy becsü kegyeibe ajánl
megkülönböztetett tisztelettel változatlanul vagyok

Nagyságod

alázatos szolgája
Fabó András

Ágárd april 20kán 1867.

43

Nagyságos kir. Tanácsos ur!

Elküldve alázatos köszönetem mellett mart. 27kán a 100. ftról szóló nyugtát, meg-
kértem egyszersmind Nagyságodat, kegyeskednék Hevenesi kézirataimak
2vik kötetét, melyben Pitnyédy néhány levele van megőrizve, elküldeni,
hogy Pestre menetelemig azokat is, ha érdekesek, a többihez csatolás
végett kiszemeljem. A kötet nem jött. Ebből azt következtetem, vagy
Nagyságod nem találta eléggé érdekeseknek s hozzám elküldésre mél-
tóknak a leveleket, vagy valakinél van használat végett a kötet.
Engem azonban egy harmadik nyugtalanít, az nevezetesen, ha levelem el
talált veszni a postán, el a nyugta is: méltán esem Nagyságod
előtt hálátlan hanyagság gyanújába. E levél tehát, mely biztos uton,
Székács ur által, ki engem lábadozót meglátogatott, megy, tudtára adja
Nagyságodnak, hogy a nyugtát annak idejében elküldöttem, s ha elve-
szett volna, Pestre menetelemkor mást irok. Mikor fog ez megtörténni
most még nem tudom; az idő megmelegedésétől függ, mert most még
lerándulni nem merek, nint a ki visszatántorogtam ugyan, talán csak
rövid időre, a koponsótól, de egy lábbal még a sír szélén állok.

Épen azért s mivel azt méltóztatott irni, hogy Pitnyédy levelei
majusban sajtó alá kerülnek, szerencsém van a nevezetes fejfiunak uj-
ból átdolgozott s kissé kimeritőbb éktrajzát ide csatolva küldenem a
helyett, melyet a levelek bevezetéseül irtam. Azért is küldöm most, mi-

...igaja
...drás

vel Besten ősz óta nem voltam, végzendőim tehát megszaporodtak, e szer[illegible]
megtörténhetnék, hogy Nagyságoddal találkoznom nem lehetne szerencsém, a[illegible]
bár rajta leszek, hogy az egyetemi könyvtárban tisztelhessem.

Addig is nagy becsű kegyeibe ajánlott őszinte tisztelettel változatlan
vagyok

Nagyságod

alázatos szolgája
Tabó András

Székács ur eljött, de 1 sok elmondani valónk közt a levélről megf[illegible]
ledkeztem.

vel Besten öst óta nem voltam, végzendöim tehát megszaporodtak, e szerint megtörténhetnék, hogy Nagyságoddal találkoznom nem lehetne szerencsém, a bár rajta leszek, hogy az egyetemi könyvtárban tisztelhessem.

Addig is nagy becsü kegyeibe ajánlott öszinte tisztelettel változatlan vagyok

Nagyságod

alázatos szolgája
Tabó András

Széháis ur eljött, de n sok elmondani valónk közt a levélről megfe ledkeztem.

Ágárd mart. 4. kén 1871.

44

Igen tisztelt Nagyságos uram!

Nagyon, nagyon köszönöm, hogy Pitnyédy leveleit sajtó alá adni kegyes-
kedett, mi ha később, péld. nyár közepén, történik, a szedés
benyult volna a téli hónapokba, a midőn rosz szeme-
immel lassan haladhattam volna a correcturában, emígy
pedig a hosszabb és derült napokban, reménylem, kön-
nyebben esünk át az egészen. A szedés, ha nem volt
már javítva, mint látni méltóztatik, nagyon jó.

Csak azt nem tudom, a correcturát egyenesen Nagy-
ságodnak küldjem-e, vagy a nyomdába? Ez iránt ha nem
veszem szíves utasítását (levelitással kár volna veszte-
getni drága idejét), a hallgatást arra magyarázandom,
hogy Nagyságodnak küldözzem.

Ha kell és méltóztatik velem parancsolni, a revisiót
is szívesen elvállalom.

Nagy becsű kegyeibe ajánlott meghúlönböztetett tisz-
telettel állandóan vagyok

Nagyságodnak

alázatos szolgája
Fabó András

Ágárd mart. 6. kán 1871. 45

Igen tisztelt Nagyságos uram!

Leveleink a postán találkoztak. A késedelemre nézve méltóztassék, kérem, figyelembe venni, hogy nem postahelyen lakom s a postát hetenként csak háromszor, legjobb esetben négyszer kapom. Akád hivatalos teendő is, igy most confirmálandókat naponként tanitok. Ennek daczára én a munkával sietek. Az első iv mikor volt feladva? nem néztem; én 3.-kán kaptam, 4.-kén kijavitottam, tegnap a postára küldöttem s onnan a második és harmadik ivén melyeket ma kijavitottam, kaptam de ha holnapra nem kapok embert, a postára csak 8.-kán küldhetem, Nagyságod pedig valószinüleg csak 9.-kén kapja. Lakhelyemről ez már másképp nem lehet, épen azért Nagyságodtól bocsánatot is, türelmet is kérek.

Az első iv belczimén a kötet száma el volt hibázva s most emlékezem, hogy ez azt csak kis betükkel igazitottam kiyade, a szedőnek lesz annyi esze, hogy a többihez hasonlóvat szedjen.

Az egyes közlemények elé irt bevezetéseimet, ha jónak látja Nagyságod, méltóztassék kihagyni.

Nagy becsü kegyeibe ajánlott megkülönböztetett tisztelettel állandóan vagyok

Nagyságodnak.

alázatos szolgája
Fabó András

46

Agárd april 3. 1871.

Ngos uram! A 9.-ik ívet e lappal egyszerre küldöm a nyomdának, de a nyolczadiknak sem levonatát, sem kéziratát nem kaptam. Valószínüleg elveszett. Irtam a nyomdának, küldje el legalább a levonatot vagy Ngdnak, vagy egyenesen nekem. Ezt pedig azért irom, ha az első történnék, Ngod értse, miben van a dolog. A kézirat hiányát kipótolja majd némileg a még meglevő fogalmazat.

Ngd

alázatos szolgája
Fabó András

Agárd april 25kén 1871.

Nagyságos uram! E hó 30.-kán, ha nem jő hivatalos akadály közbe, Pestre menni s ott május 5.-keig időzni szándékozom: e szerint ha a szedő, hosszú szünetelés után, hozzáfogamismét a szedéshez és lesz correctúra, ezt april 29.kén túl fötiszt. Székács úrhoz küldeni méltóztassék, hogy még Pesten kijavithassam.

Tisztelettel

alázatos szolgája
Fabó András

Ágárd jun. 15kén 1871.

47

Igen tisztelt Nagyságos uram!

Az első kötet tartalom-mutatóját szerencsém van ide csatolva küldenem; egy úttal alázatosan ehedezem, kegyeskednék a szedőt figyelmeztetni, hogy a levelek folyó száma álljon küljebb s a rubrum szövege beljebb, nem pedig, a mint én írtam.

A tárgy-mutatót, Nagyságod intézkedése szerint, a második kötetével küldöm.

Nagy becsű kegyeibe ajánlott megkülönböztetett tisztelettel állandóan vagyok

Nagyságodnak

alázatos szolgája
Fabó András

Agárd jun. 20kán 1871.

48

Igen tisztelt Nagyságos uram!

Szerencsém van a correctúrát ezennel visszaküldenem. A 49. l. megjelölt szavakat: indítanának, volnának, úgy találtam az eredetiben s Nagyságod azokat, ha jól sejtem, a török-re vonatkoztatja, holott azok, igénytelen felfogásom szerint, a bécsi kormány tagjaira és a rosz hazafiakra vonatkoznak.

Az 52.-ik l. megjelölt gondolkodik szintén úgy van az eredetiben is és az, nézetem szerint, vagy akkori dunántúli provincialismus, vagy és még inkább irnoki tollhiba, de, mint másokat, meghagyram ezt is. Most már legjobb volna Nagyságodnak pótolnia az én mulasztásomat s a gondolkodik után, ha jónak méltóztatik vélni, egy (így)-et közbeszúrnia.

A tiszta ivcket megkaptam s azóta Nagyságod is, nem kétlem, vette a tartalom-mutatót, melyet 16.-kán küldöttem a postára.

Frankl úrtól azon tudósítást kaptam, hogy az 1862ki országgyűléstől a primási levél- és könyvtárban sincs kath. napló.

Nagy becsü kegyeibe ajánlott megkülönböztetett tisztelettel állandóan vagyok

Nagyságodnak

alázatos szolgája
Fabó András

Ágárd oct. 28kán 1871.

44

Igen tisztelt Nagyságos uram!

Szerencsém van a „Tárgy-mutatót" ezennel küldenem s Nagyságodnak alázatosan megköszönnöm, hogy a munkát a nyári hónapokban szedetni méltóztatott; most, az őszi ködös, homályos napok beköszöntével a javítás rosz szemeimmel lassabban is, nehezebben is ment volna.

A sajtóhibákra nézve Thaly úrnak a „Századok" legujabb füzetében nincs egészen igaza. A „confusiót" Vitnyédy „megszégyenítés", „rápirítás" értelemben vette. A „németség" sem hiba, mint Thaly úr véli, „nemesség" helyett, mert magok a német katonák találták olyannak helyzetőket, hogy vagy ők konczolnak, vagy felkonczoltatnak.

Az indítványozott 25. tisztelerpéldány el van-e az Akademia által fogadva, megrallom, nem tudom. Ha nincs, legalább néhány tisztelerpéldányt kérni bátorkodom.

Nagy becsü kegyeibe ajánlott, megkülönböztetett tisztelettel állandóan vagyok

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Fabó András

Ágárd dec. 10kén 1871.

Igen tisztelt Nagyságos Uram!

Oct. 21.-kén a második kötet „Tartalom"-, 28.-kán mind a két kötet „Tárgy-mutatóját" volt szerencsém Nagyságodnak megküldenem s mivel eddig sem az egyiknek, sem a másiknak correctúráját nem kaptam: aggódni kezdek, hogy a két küldemény nem érkezett Nagyságod kezeihez. Mi ha ugy történt volna, kérem magamat tudósíttatni, hogy uj Tartalmat s Tárgymutatót készítsek. Lehet különben az is, hogy ezen utolsó correctúrát másra bízni méltóztatott.

A multkor említett 25. tisztelet-példányról megtudtam azóta az „Értesítő"-ből, hogy azon szám csak az „Értekezések"-re vonatkozik.

Nagy becsü kegyeibe ajánlott megkülönböztetett tisztelettel állandóan vagyok

Nagyságodnak

alázatos szolgája
Tabó András

Ágárd april 13kán 1872.

57

Igen tisztelt Nagyságos uram!

Vitnyédy leveleinek első köteteből a 25. tisztelettpéldányt alázatosan köszönöm; egy úttal bátor vagyok alázattal esedezni, ha kapok még némi tisztelettdüt, kegyeskedjék azt Székács úrhoz küldeni, a kinél azt megtalálom. E hó 19. kén ugyanis, vagy 22kén Pestre szeretnék rándulni, ott pedig a pénz nagyon is kell, nagyon is fogy.

Jó volna ugyan, ha a második köteből is ott találnám a tisztelettpéldányokat: de az ez iránti gondoskodással Nagyságodat tehelni nem akarom.

Nagy becsű kegyeibe ajánlott megkülönböztetett tisztelettel állandóan vagyok

Nagyságodnak

alázatos szolgája
Fabó András

L3

L3

53

Igen tisztelt Nagyságos Elnök úr!

A kitürött hatarnapot, a mikor a Tekintetes vizsgaló Bírottmány sorsom, jövőm felett ki fogja mondani a boldogitó, vagy halálos itéletet, rég várom, s van szerencsém válaszolni, hogy okvetlen megjelenek.

Tizen három éve, hogy e pályán működöm, legszebb éveimet e pályán töltöttem, buhásom kinosabb lenne a halálnál, mert jelen helyzetemben, és időmben már más pályát alig kezdhetnék.

Alázattal kérem Nagyságadat, méltoztassék tekinteni családom, e pályán eltöltött sok éveimet, legyen atyailag pártfogon, ha netalán valamely kérdésben meg-

/.

zavarodnám kegyesen elnérő, hogy e
virsgán szerencsésen kijöhessek. egy
szerencsétlen család örök hálája
kérérendi minden léptéit, és hosszu
életéért folyton imát rebega Min
hatóhoz.

Ismételve mély alázattal kegye
pártfogásáért esedérik

Baján 873 dec. 3ᵃ

Nagyságod előtt

Fábry Lenő

Pester
BUCHDRUCKEREI-
Actien-Gesellschaft
Mondgasse 4.

Euer Hochwohlgeboren!

Nachdem ich vor 3 Tagen das letzte Manuscript von Herrn v. Rupp erhielt, wird das Werk (30 5/8 Bogen) bis Montag den 16. d. Mts. fix und fertig; – ich erlaube mir daher in der Anlage einen Abzug des Umschlages zur gütigen Erledigung zu übersenden und unter Einem die ergebenste Anfrage zu stellen, ob die Gesammt-Auflage wieder an den Buchbinder in der Universitäts-Bibliothek übergeben werden soll.

Dem ferneren Wohlwollen Euer Hochwohlgeboren bestens empfohlen

Hochachtungsvoll

Pest, 14. Dezember 1872.

PESTER BUCHDRUCKEREI
ACTIEN GESELLSCHAFT.

Sigmund Falk
Direktor

56

Nagyságos Úr!

Nagyon szeretném tudni, ha fog-e Nagyságod a „Kisfaludi Társaság" holnapi ülésén referálni Racine Phaedrájának fordításáról? – Ha igen, el szeretnék menni az ülésre. Kérem tehát, szivesedjék tudatni velem ebbeli szándokát.

Igaz tisztelője és tanítványa

1871 Dec.

Farkas Albert

13

Nagyságos Elnök Ur!

Mi alolirottak hálától öszönöztetvén, nem is késünk Nagyságodnak ama kegyességeért melyet a tanári vizsgánál irányunkban tanusitani méltoztatott — hálaköszönetünket nyilvánitani. — Meglévén ugyanis fosztva azon szerencsétől hogy tiszteletünket személyesen megtehettük volna, azt most kétszeres készséggel tesszük. Háladatos szivünk mindig azon kivánattól fog áradozni, miszerint az Eg Nagyságodat mint a tudomány dicső fölkentjét, méltó képviselőjét és buzgó előmozditóját a Haza javára és dicsőségére még sokáig éltesse. — Ismételvén köszönetünket, mély tisztelettel maradtunk

Nagyságos Elnök Urnak

Érsekujvárott 1871 évi October hó 18án

alázatos szolgái

Tarmady Martiniánsk
tanár

Brúnyi József
tanár

Tekintetes Úr! tisztelt barátom Uram!

Szabó Dávid úr Patakról, hozzám küldé kéziratban, Cooper Redwoodjának magyar fordítását, azon kéréssel ajánlanám azt a Kisfaludy-Társaság külföldi regény-táraba. En' ellévén halmozva nyomtatás-sammal, mellyről mire sem érek, bátor vagyok a' fordítást ezennel a' Tek. úrhoz küldeni, átekintés és ha tetszeni fog, használás végett. — Később átküldendem Mátyás y dolgozatait is. — Megkülönbiztetett tisztelettel maradtam

alázatos hólgája
Jáyi András
mkk

Tekintetes Tudós Könyvtár-elnök Úr!
Nagy Érdemü Barátom!

Kivánatira mellyet Továm bocsátott levelében jelentésre méltóztatott válaszolom:

I). A Veni revidéj és literatura állapota 1790ig itt ehez tartozik foglaltatik Codex Diplomaticus Hungariae ecclesiasticus &c. Csoh Jany az virágin megmagyarázott. tom. I. pag. I – XXXII. mellyek &c. Csoh János az virágin megmagyarázott. Gyöngyében

II). Irodalmi munkáim lajstroma foglaltatik azok munkáim Gyöngyében

1800. evig. szám szerint 165.

1826. ig. azon munkáim második indexében szám szerint &c.

1844. ig. azok folytatása

Azonnal utóbbiakhoz XI. dik kötetében levő indexében szám szerint

18. – Almadi &c. 155.

Almadi munkáim folytatása.

Philosophica munkáim

156. Bévezető Philosophiai vagy is Propaedeutica

157. Encyclopaedia Philosophiai vagy is Philosophica

158. Encyclopaedia nemzetiség vagy is Természet rendről Encyclopaedia.

159. A Lipsiai Tudósitások Philosophiai tekintetből vagy is Aesthetika.

160. Egyéb Philosophiai munkáim külömbözö tekintetből vagy is Ethica, Ember, Erkölcs, és az ezekhez tartozó külömbözö tudományok a világról.

161. A Kant előtti Philosophia.

162. Cartes, Leibnitz, Wolf. Kant. Herrey György, Schelling és Hegel Philosophiai rendszereinek elmélkedése. 3 vol. &c.

163. Herrey György Philosophiai rendszereinek a Kant Immanuel elfogadtatása.

164. Herrey György Philosophiai rendszerének a Kant Immanuel vel cayphoz való hasonlósága. ~~Kantéhoz~~ az irói

165. Az Isten létének cáfolatáról való bizonyság. és az Istenről nézetekről Papa értekezés, az elsőről passa czikkelyek. Gyöngyében

Gyöngyében. Czikk 160–165. az Irodalmi munkáim folytatása

Theologiai munkáim

166. Praecipua Religionis Christianae capita in dissertationibus octo. In Bétemus

167. Sacramentum Eucharistiae in dissertationibus octo. In Bétemus

168. Sacramentum Matrimonii e verbo Dei exulum. 8r

169. Rationy Ecclesiae catholicae adversus matrimonia mista invectricia. Augustae Vindel. 8r

170. Kétes matrimoniae illet az Elhatározhatóság a vegyes házasság ügyei. re prove 2

171. A Vegyes Házasságoknak szabadon gyakorlhatóságok gyarmokai Református Evangelicusok nevelődésök iránt.

172. Mélt. Karnicsni Dorfi gyász-megtiszteltetése in 4o

173. &c.

173. Fő Mélt. Kluch József dicső érdemei. In fol. + Nitrai Püspök
174. Fő Mélt. Lajtschák Xav. Ferencz, Nagy Várady Püspök Gyvatalkodása. In 4.
175. Religionis et Ecclesiae Catholicae apud Hungaros disquisita, seu introductio in Historiam Ecclesiasticam Hungariae. In 4. Finitur
176. Jus Ecclesiae Catholicae adversus Apostatas. 8.
177. Jurium et Libertatum Religionis et Ecclesiae Catholicae in Hungaria, partibusque eidem adnexis Codicillus Diplomaticus. in Quarto
178. Jus Ecclesiae Catholicae adversus Apostatas. editio Secunda.
Historiai munkáim folytatása:
179. Belati, Rex Hungariae, Jerosolymam peregrinatus. In tud. Gyűjtem
180. Gens Erojaca non ab Andrea III. sed Andrea II. Rege Hungariae, Stirpe saemon ex propagata.
181. Historia Universitatis Scientiarum Pazmánio-M. Theresianae alterum saecularis, literaria. In 4o
182. Regni per Hungaros in Europa stabiliti rationes disquisitae: seu introductio in Historiam Regni Hungariae
183. Henrik Portugali Gróf, Velencei Péter, Magyar Király pavolte?
184. Henricus, Comes Portugaliae origine Burgundus non Hungarus, adversus Stephanum Horváth.
185. Slavoniae seu modernae Croatiae cum regno Hungariae nexus.
186. Jus Regni Hungariae in partes Transilvaniae readnexas. In Mol. Vitanam abül.
187. Sz. Istvánkirályunk-tulajdon nevé Salamon volt. A Horváthoszván ellen.
188. Horváth-szvánnak álombajdrása, eredeti lakhelyeinkbe = Afrikába és Eubo szigetebe.
189. Ifjui verseletein foglaltatva vannak, Kazinczy Helikoni virágiban. Orpheusban Haesányi Kassai Museumában. Jakaes Jósef poétai munkáiban s' át.
190. Literaturai próbatetelem a Mindenes Gyűjteményben, Görög Demeter és Kerekes Ujságiban, Kulcsár Istvánnak Garai tudósításában.
191. A Tudományos Gyűjteményben vannak legjelesebb értekezéseim 1817–1845 ig
192. Tudósításaim közöltettek a Hemzeti s Vidég Pesti, s Orosz Jósef Posonyi ujságban; az Egyházaik a Religio és Elevelési Tapokban: mellyekel elő számítani hosszas volna –

Igaz: gánesoltak engem, mitet T. T. Uris, Hogy sok iró voltam, méltán; de annak vannak némelly okai is: engemet nem önkényem. Hajlandtságom határozott a munkára, hanem állapotom. I Gyvatolom melly kül önbözö volt. Láttam is literaturánkban a sok Gránylt, mindenikét pótolgatni, legalább egyvetetni törekedtem. Soha szántott földön nem dolgoztam, hanem csak ugarokon; azaz olly mitvetlem fel, mi eddig müvetettenvolt. De bár mikép itt tessékel haza fini igyekezetem, bizonyos az Hogy minden munkámat magyarőltetésével, önnön költségeimen nyomtattam ki. – Hinesis kinek mit köszönnöm az elemi bevezetésen kívül; méltán elmondhatom:
Si quid inest nobis, quod multum exile fatemur,
Hoc furtim tacitis me docuere libri.
Hapántfogóim Segedelmezőim akadtak volna, ~~leg~~ Ha annyi rosz akarom nem voltak volna, többet lehettem volna a Hazának.

Ezekkel tessék szives köszöntésemet elfogadni
Pesten Majus 26kán 1848.

Tisztelője s Szolgája
Jeger György mk
Prépost.

63

Tekintetes s Judos Praefectus Ur!
Az én munkámat Kiralyi Városokrol két eplen dö-
vel előbb jöttek
Visszakül dőm. Hetényit köszönettel.
Pest. 19kén 1850.

Tiszteltője
Fejér György mk.

Tekintetes Judos Praefectus Ur!
Magyar taval kiadott munkámmal szol-
gálhatok — Murawiel utazását megszerez-
tem a könyvtárnak — s a Judomanyos
gyüjteményben használtam is
a A. Rajnes Apulejus tükrének egy
részt eltünt a Bordozos kodasban —
Pest. 25. Jan.
1850.

Tiszteltője
Fejér Gyor

Hochgeehrter herr,

Ich beeile mich Ihnen meinen aufrichtigsten dank für Ihre gütige mitteilung zu sagen, die mich wie Sie begreifen, im höchsten grade amüsiert und erfreut hat. ich werde mir erlauben Ihre freundliche nachricht in einen „Nachtrag" aufzunehmen, den ich zu meiner Reinfriedabhandlung der academie überreiche und worin ich die dänischen und schwedischen Braunschweiglieder, ein nach dem böhmischen entstandenes rußisches volksbuch und endlich Ihr ungerisches behandeln werde. daß auch dieses letztere nicht ursprünglich aus dem deutschen entlehnt, sondern nach dem böhmischen volksbuche übersetzt worden sei, ist unzweifelhaft. gerne aber glaube ich daß diese übersetzung schon im 16ten jahrh. und bald nach dem ersten böhmischen drucke entstanden sei: die notiz in der ungr. zeitschrift der hie erwähnen mußirrig sein, weil das böhm. gedicht meiner meinung nach schon ins ende des 13ten jahrh. fällt. daß kein älterer magyarischer druck sich erhalten hat, ist natürlich: dergleichen bücher wurden ganz eigentlich

zerlesen; denken Sie daß wir von dem deutschen vo
buche vom gehörnten Siegfried kein älteres exem
plar als eines von 1727 oder 1725 kennen und da
selbst die erste originalausgabe von Luthers
catechismus verloren ist.

Unter Kreuzband erlaube ich mir Ihnen
wige kleine literarische versuche zu senden,
welche Sie gütig und nachsichtig aufnehmen
mögen: möchte nach der lectüre die freundl
gesinnung, welche Sie unverdienter weise für
mich hegen und die ich zu schätzen weiß, nich
zu sehr schwinden. übrigens kann ich Ihne
versichern — und Sie als literarhistoriker d
weiß daß auch in dieser wißenschaft das he
auf der vergleichung ruht, werden fühlen dal
ich es aufrichtig spreche — daß ich oft bitter
die lücke empfinde die mir durch mang
der kenntnis der ungerischen sprache für
meine studien erwächst: will gott, so werd
ich es nachholen!

Zugleich erlaube ich mir noch eine liter
historische frage an Sie. hat das volk bei
nen kein volksbuch von Attila? was mich
darauf bringt ist der umstand daß die P
ßen einen solchen volksroman von „Attil

könig der Ungern" besitzen, der doch nur eine
übersetzung und nach meiner meinung eine
durch die polnische literatur vermittelte über-
setzung aus dem magyarischen sein kann: denn
andere völker kennen diesen sagenstoff nicht —
an eine bearbeitung der deutschen Nibelungensage
ist nicht zu denken. ich beabsichtige auch dieses
rußische Attilabuch zum gegenstande einer
academischen untersuchung zu machen, sobald
ich mir das handschriftliche material aus
Rußland verschafft habe. vielleicht wird Sie die
sache interessieren.

Schlüßlich laßen Sie mich Ihnen nochmals
für Ihre güte aufs wärmste danken und sein
Sie überzeugt von der ganz ausgezeichneten hoch-
achtung die ich stäts für Sie bewahre

Hochgeehrter herr

Ihr

Wien 29 merz
1859

ergebenster
Julius Feifalik

66

Mélyen tisztelt úr!

Temesvár' honi irodalmunk és honi haladásunk baráti, itt főkötelességüknek esmerik, az irodalmunk eránti vonzalmát most annál inkább ébreszteni minél kevesebb történik azért egész hazánkban nyilvános magyar intézetek által. Ugy én mint hazafi Pesti Frigyes barátom ma Önnek általam küldött czikét nagy örömmel olvastam is egyuttal biztosíthatom, hogy itt is Önnek jeles tudományos munkáinak folytatására több részvéttel sokan elibe néznek, mint Ön szerénysége azt feltenné. Magam Önnek becses részvétébe ajánlván marádok alázatos szolgája

Feldinger Frigyes
ugyvéd.

Temesvár május 15. 1852.

Toldy Ferenc urnek,
A Nemzeti Könyvtár érdemes
Igazgatójának
Pesten

Mélyen tisztelt Nagyságos Úr!

Angliában szerzett könyveim közt, melyek nem régiben érkez-
tek ide meg, van egy diszkiadása is a híres sen-
sualista Hobbes műveinek 16 kötetben. latin és
angol nyelven. Az angol nyelvű kiadás 11, a latin 5 kötet.
A kiadást Molesworth eszközölte a ma is élő Grote
felszólítása folytán, 1839–45-ben. Az angol kiadás
teljes címe ez: The english Works of Thomas Hobbes
of Malmesbury; now first collected and edited by Sir Will.
Molesw. London J. Bohn 1839–45. A latin kötetek címe:
Thomae Hobbes malmesb. Opera philosophica, quae latine
scripsit omnia, in unum corpus nunc primum collecta,
stud. et labore Guil. Molesworth. Lundini Bohn. 1839–45.
A latin kiadás csak Hobbes főbb műveit foglalja me-
gában. Mindkét kiadást egy árverelés alkalmával fe-
renessé igen jutányosan vettem meg Edinburghban.
A bolti ár 4 ℔ szterling, amai agio hirt nálunk azót
venfirintot megkötelíti; nekem alig kétszáz hármincfirintba
de ezen felül a hozatalbér, mitlegkevesebb 6–7 forra meg.

Mintán nekem egyik kiadás (pl. a latin) teljesen elég, ba
kodom Nagyságodhoz azon alázatos kérdést intézni, ne
méltóztatnék-e átvenni az angol kiadást a m. egy
mi könyvtár számára, mintán Pesten létem alatt meg
pakaltam, hogy Hobbestől ott úgy hólván semmi sin
meg. Rékemről igen kivesen átadnám, amit kül, hogy a
fizetett költségen kívül legkevesebbet is hámítanék.

E szerint az angol kiadású XI nagy és díszesen bekö
gyűjtemény ára 23 frt lenne; míg a latin kiadású 3
13 forint. A kiállítás, papír, nyomás és kötés olyfu
és elegans, mint a mai kiadású angol művek
mű teljesen tiszta és hibátlan, minthogy abeszakolás
nagy gond volt fordítva. Az egyetemi könyvtárnak, a
lamint bármely nyilvános könyvtárnak, bizonynyal
díszére válnék. Tartalmukról szénytelenség volna Na
ságod előtt bármi fontoskodó nyilatkozat, mintán Gy
volt a kiadás közvetítője.

Mély tisztelettel kérem ezeknélfogva Nagyságod
dat, méltóztassék ezügyben a kellő intézkedéseket
megtenni, s engem becses válaszával annak
jén szerencséltetni.

Magamat nagyra becsült jó indulatába a
va, mély tisztelettel vagyok Nagyságodnak, Sárt
patak, nov. 9. 1869.

alázatos holgája

Felméri Lajos
akad. tanár.

69

Nagyságos ur!

Nagy Sajnálatomra, többhöri teresés mellett sem lehetett szerencsém Nagyságodat otthon találni. Tiszteléges-semmel arra akartam nagy tiszteletteel kérni Nagyságodat hogy mintán én a Kolostvárott felállítandó m. k. egyetem (bölcséket) nevelésem határa pályázom: esetélységemet a minőszer ur ő nagyméltóságának, vagyha az egyetemen kerülne ez ügy hőnyegre, a bölcséseti tanat ajánlani kegyeskeset.

Egyfelől eddigi müveimből egyik kiszletet, másfelől tanitványi hálámnak gyönge jelét van szerencsém Nagyságodnak skót úti naplómnak egy példányában küldeni.

Midőn nagybecsü szárfogását ismételten kérném, mély tiszteletteel vagyok

Sárospatak jul. 1, 1862

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Felméri Lajos

Telmári Lajtak, a sárospataki akadémia-bölcsészet és neveléstan ny. r. tanárának életéből

Gymnasiumi tanulmányaimat végeztem Erdélyben Szeklerudvarhelyt. Az érettségi vizsga letétele után az 18[5]/[6]-ki évben, az egyetemre előkészítő két bölcsészeti osztályban, bölcsészetet és neveléstant tudományokat hallgattam. (Erről bizonyító a folyamodó mellékl.)

186[1]/[2]-ben nevelő voltam gr. Haller József házánál, Erdélyben Szék-Keresztúron. (Bizonyító)

186[2]/[3]-ban Sárospatakon Erdélyi Jánostól hallgattam bölcsészetet (bizonyító) az 186[3]/[4] 64/65 s 65/66-ki évekre pedig tőlem, mint a mi egyetemen a bölcsészet rendes tagjától; másfelől mint az ev. ref. theol. intézet rendes hallgatójától (index s bizonyító) ugyanezekben nevelő voltam ifj. Szathmáry Király Pál mellett, ki a főgymn. tanárlat végezte.

1866. márciusában a Budapesti tanárképzőt tagjává választattam — az 186[5]/[6] s 186[6]/[7] évekre külföldi egyetemeken tölthettem. Jelesen: 186[5]/[6] téli félévet Edinburghban, 186[6] tavaszán beutaztam a Rajna felföldet, meglátogatván az aberdeeni, glasgowi egyetemeket, hamis alsóbb vezető vasúti gépészi javító intézeteket, kolostorokat, amint erről Rajna úti naplóm megjelent 186[6]-ban be is mutatott.

Az 186[6]. nyári s 186[6]/[7]-téli félévet a jénai egyetemen töltöttem. Steinthal és Lotzétól hallgattam bölcsészetet, Schleiden botanikát, Fischer Kuno és Carriere-től metafizikát, vallásbölcsészetet, Carriere-től esztétikát (Lotzét), Schleiden-től növénytant, Fischer Kuno-tól pedig Schelling philosophiai rendszerét. Ez utóbbi nagyobb kirándulásaim alkalmával, Rheinwald-dal jelentkezett levelezésben állok.

1867 nyarán nagyobb kirándulásaim alkalmával, a párisi világkiállítás megtekintésére, a Rajna-vidéken át Párisba mentem, onnan Svájcon át Heidelbergbe, hol a külföldi iskolai nyarat s 67/68. tanévet tanintézeti megtekintésére, a párisi világkiállítás megtekintésére, a Rajna-vidéken át Párisba mentem, onnan Svájcon át Heidelbergbe, hol a külföldi iskolai nyarat s 67/68. nyári félévben Handelsbergben hallgattam Kvecklytől Schmid-Lagyártól, Zellertől jogbölcsészetet, s Windttől természetbölcsészetet Kvecklyvel mint is, valamint néha levelekben is.

Ugyanezt Handelsbergben dr Storchnál, a praedag. seminarium igazgatójánál tanulmányoztam, az említett intézetek rendszerét.

1868 nyarán Tübingában tőlem, Schwartztól metafizikát s Vischertől aesthetikát hallgattam. Ezenkívül meglátogattam Würzemberget jelesebb mintaiskoláit s képezdéit, Lausanne-t, Genfet, Neuchatelt, Bernt, Zürichet, Svájcot ismét utamban s Münchent, Bernt s Genfet több ízben pedig a Rajna-vidéki iskolai parkokat több ízben is tanulmányozás végett felkeresvén.

Az 1861-ik őszén, Erdélyi János volt pataki bölcsészettanárának
korábbi ajánlatára tüzetesebben, a sárospataki akadémiában rendkívüli bölcs
észeti tanárnak hivatott meg. U. e. őszén végén, az itt közölt tanári ki
a letétele után, rendes tanárrá választott az egyh. kerület a nemes ar
át a nevelés és oktatásnak elsőbbséget ;

Mint rendes tanár előadtam:

1869/70-ben: nevelés- s oktatástant, logikát, egyetemi bölcsészetet (ethicae)
vallásbölcseszetet. 1870/1-ben: Anthropologiát, Psychologiát és a
szeteiről; 1871/2-ben: logikát, Psychologiát s művészettörténetet. (Ezek
nyomtatott tanrendben mellékelem a folyamidőkre.)

1872-ik julius havában egyh. kerületünk aesthetikai és művelődéstörténeti tan
mányaim bővítése végett Olasz- és Németországba küldött. Négy hó a
latai során tapasztalataimat a múlt és jelen iskolai évben tüzetesen
a közoktatási, azoknak előadásaimban mások előtt gyakorlatilag is alkalmaz
a főiskola s a nagy közönség áldozat készsége által, egy aesthetikai muzeumnak
tenderetem be, melynek kapcsán közelebben ismertetni fogom, ami az aesthetikai
nevelésnek nálunk jobb híve.

Irodalmi munkáim eddig tüzetesen:

1) A Deisinger Rezső fejtegetése ingyen a kataszt. A papi protokoll intézet
tanári kar által kiosztott bölcsészeti prémium. Megjelent a Prot. is
lap 1867-ik folyamában.

2) Kisfaludy Károlyról, nevelés- s irodalmi szempontból. Sárospat
1870, két kötetben.

3) A bölcsészet gymnasiumunk történetében és Sárospatak is
1869 folyamában.

4) Bill Henry Tamás rektori székfoglalója. Jegyzeteimmel kísérve m
jelent a Prot. lap 1869-ik folyamában.

5) Bölcsészet és tapasztalás. Bizonyításom értekezés a psychologia fő
tételeiről, felolvasás Erdélyi Pál által a magyartudós Társaság
elsőosztálya ülésében. (1872-ből)

6) Psychologia a művelt rendek számára. Nagyobb tekintetben
Pesten. Sajtó alá 1873 első felében kerül.

Tervezetem szerint ezután többé tárcaként nevelés- és bölcsészeti tár
gyakról a Prot. egyh. lapban.

Sárospatak, jul. 1. 1872

Felnéri Lajos
a bölcsészet és nevelésp
ny. r. tanára

Az 1868-iev őszén, Erdélyi [illegible]

Nyarok

alulírtnak, mint jelenleg Sárpataki ref. Bölcsészet és nevelészeti
r. tanárnak, eddigi életéből:

A gimnáziumot Erdélyben végeztem, Kőkelyi udvar-
helyen. Az érettségi vizsga letétele után, nyáron az iskolá
ban, az 1859/60 s. 60/61. iskolai évben az egyetemre elő-
készítő két osztályban bölcsészeti s nevelészeti tudomá
nyokat hallgattam. (Erről bizonyítvány)

Az 1861/2. iskolai évben nevelő voltam gr. Haller József ka
zánál Sz. Keresztúrott, Erdélyben (Bizonyítva)

1862/3-ban Sárpatakon hallgattam Erdélyi Sándortól
a bölcsészetet (Bizonyítvány) 1863/4 — 1867. iskolai években pedig
végeztem a m. k. egyetemen a bölcsészeti tudor. (23) Marsfelől
rendes hallgató voltam a prot. theol. intézetben, s nevelő
mélyvölgy Szathmáry K. Pál urnál. (Erről bizonyítvánnyal)
Az egyetemen dr. Volkmar s Horváth Cyrill urakról, a theol.
intézetben Hollub Mátyásról hallgattam a következő bölcsé-
leti tudományokat. 1866. márc. ban a budapesti
tanár-egylet tagjává választattam (Erről okmány)

1866/7 s 67/68. iskolai években külföldi egyetemeket látogat
tam, 1866/7 téli félévet Edinburghban töltöttem. 1867-ben
Varsán bejártam a Rajna felföldet s meglátogattam a
Glasgowi, aberdeeni, [illegible] egyetemeket, hazám négy
téli napokon tanulmányok
az 1867/8. tanévi 1867/8 téli félévet Jénában töltöttem
s Fichtenkurs s Fortlagetől hallgattam, bölcsészetből
netet, psychologiát, logikát, metafizikát s vallásból
oráskört. s Lutzius psychol. Fortlagenal jelenleg s leve
lezésben áll vele. (Bizonyítva)

1868/9 nyári félévben, mintán a határnyári s szeptem
tanintézetek lelkészeit meglátogattam, Heidelbergben
voltam, s hallgattam Zellertől gyakorlatokat, Windtől
s Weechlytől egyházt. paedagogiát
az utóbbival most is váltok leveleket. Nyaranal
Heidelbergben dr. Ivoy paedag. seminarium gazga

ró hivatalából rendesen látogattam az említett intézetet. De en
bővebb tudomást venni folytalagosnak tartottam.

1868/9 isk. év elején Endrődi János, korábbi ajánlás folytán
a sárospataki akadémiára rendkívüli bölcsészettanárrá választ
tak. Ugyanez év végén az ott tartandó tanári vizsga letétele u
(Magyar) rendes tanárrá választattam az egyh. kerület által
az Endrődi helyére, s mint ilyen elvállaltam:

1869/70-ben: logikát, gyakorlati bölcsészetet, nevelés- és okta
tástant és vallásbölcsészetet.

1870/1-ben: anthropologiát, psychologiát, 1871/2 ben a
életirást, művészettörténetet, logikát és psychologiát (Erdélyi
nyomatott kiadványul)

1870-nyarán kiküldött az egyházkerület művelődéstör
téneti és aesthetikai tanulmányok tétele végett Németor
és Olaszországba, melynek során alatt szerzett tapasztalatainak
múlt évben isk. évben igyekeztem nagyszámú hallgatóim
előtt tartott előadásaimban érvényesíteni.

Irodalmi dolgozatim ezek:

1.) A Deisming történeti fejlődése, iránya és tanításunk pesti
theol. tanintézet tanári kar által kitűzött bölcsészeti ér
dekében megjelent a Prot. egyh. isk. lap 1865/6. folyamában

2.) Utitanulat Németből (nevelési és iskolázási tekintetből) ta
nulmányutam 1870. évi nyarán, ugyanott

3.) Mill John rendszere, kétfogalma a franekeri egyetemen
jeligével kitűzött megjelent a Protlap 1868 évi számában

4.) Bölcsészet és gymnasiumaink. Értekezés a tanterv bírálat
a sárospataki füzetek" utolsó (1869) folyamában

5.) "Bölcsészet és tapasztalás. Tejedelmes értekezés a psychol
alaptételeiről. Jelenleg Gyulai Pál nál a „Budapesti Szemle"
kiadandó első füzete számára

6.) Psychologia a művelt rendek számára. Tekintetben tét
tanmódszerben tőlem.

Ezeken kívül számos vezércikk, nevelési névtelenül bölcsé
leti és iskolázási tárgyakról a Prot. egyh. isk. lapban.

Pest, 1872, junius 29. 1872

Jelenits László

a sárospataki akadémián bölcsészet és
nevelés tanára.

Szíves ajánlom különös
pártfogásába Imre

---

*) Jegyz. Ez utazás gyakorlati szelle
mye a sárospataki képzőben nagyon
sokat, általános elismerést szerzett el
rendű actatot nevelőjének.

16

49 7/2

Nagyságos Rector Ur.

Nagyságod fölhivására van szerencsém jelenteni, hogy az 1870/1 tanévben közzétettem:

„Magyar Gyorsiró" czimü tankönyvem 3-ik kiadását Pesten 1870.

A „Magyar Gyorsiró" czimü, Pesten havonként egyszer megjelenő szaklapban több kisebb dolgozatot; megemlíthető e két czikk:

B. Eötvös József a M. Gy. 1871. 3. sz. és

Egyetemes irás a M. Gy. 1871. 4. sz.-ban.

Nagyságos Rector urnak

Pesten 1871. nov. 6.

kész szolgája

Jenyvesszy Adolf

a gyorsirás m. tanítója

73

Méltóságos Elnök Királyi Tanácsos Úr!

Engedje meg Méltóságod hogy mit tett által vagy legalább elő szóval nyilvánithatnom a körülmények meglagadtak, e nehany sor. legyen tanúja őszinte hálámnak Méltóságod csekély személyem iránt tanusitott kegyes fáradozásaiért.

Méltóságodnak

mindenkor hálás szivü tisztelője

Esztergam apr. 2. 1874.

Terencze Gyula

76

Al Prefetto della Biblioteca

della R. Università di Pest

Con riv. Dispaccio 16 Nov. 1865 N. 8925 l'Eccelso I. R. Ministero di Stato in Vienna partecipavami di avere a mezzo delle rispettive Autorità politiche dei Domini chiamata l'attenzione delle Biblioteche degl'Instituti Superiori d'istruzione sulla mia Enciclopedia Dantesca in 3 Volumi, di cui S. M. il Re di Sassonia degnavasi di accettare la Dedica, e di averle pur eccitate a concorrere all'acquisto dell'opera.

In conformità di questa benigna superiore disposizione mi affrettai di rimetterne un esemplare pure a codesta R. Biblioteca, segnatamente indicatami nell'accennato Ministeriale dispaccio.

E non che, quantunque ne scrivessi altra volta, non ottenni ancora il pagamento dell'ital. L. 15 in argento, o di fiorini 6 in argento, o in Banconote ragguagliate all'effettivo valore dell'argento.

Io vorrei pertanto pregare la S. V. a volermi rimettere con la maggior sollecitudine l'importo dell'opera già ricevuta, di che me le sarei grandemente tenuto, giacchè mi dovrebbe di dover ricorrere in caso diverso a codesto Ministero della pub. Istruzione.

Accolga, Signor S.r le proteste della più alta considerazione con che ho l'onore di segnarmi

Bassano Veneto, 13 Giugno 1869

Della S. V.

Dmo servit.

Jacopo prof. cav. Ferrazzi
Presid. dell'Ateneo di Bassano

Ferrazzi

Tehintetes Ur!

Ülencredik esztendeje immár, hogy a' kisdedóvó intézeteket magyarországban terjesztő egyesület ösüg-
gedetlen buzgalommal törekszik kitűzött azon szent czélja felé, miszerint az ország mi-
nél számossabb helyein — ha lehet mindenütt — kisdedóvó intézetek keletkezzenek s azok-
hoz az Egyesület példány intézetében kikepzett óvó eggének alkalmaztassanak.

Mik lettek légyen ez idő alatt, hat hat évre szabályzott aláírási folyamaiban az
Egyesület munkálkodásainak eredményei? azt a' keletkezés első éveiben megjelent Év-
könyvek, majd az ezeket felváltott Névkönyvek, és az ezek helyébe megindított
Évlapok, és a' kisdedóvás s elemi nevelés körébeni közlemények 1ő füzete tanusit-
ják. — Azonban midőn az idézetekből tapasztalható üdvös eredményekre hi-
vatkozunk, hálaköszönetünknek az Egyesület nevébeni nyilvánitása mellet ki-
jelentjük, miképp mind ezen kedvező süker leginkább azon telkes honfiuk és
honleányok buzgó közrehatásának köszönhető kiknek névsorában egyesületünk
szerencsés vala a' teh: Urat is tisztelhetni, kik a' hazában első szükségé vált
népnevelés ügyének emberbaráti keblöket feltárva, az ezekhez vezető átak egyik
legbiztosabbikat a' kisdedóvás országszertei terjesztését anyagi segedelmezésekkel is pár-
tolni meltóztattak.

És mivel ekként a' tehintetes Ur ezen Egyesület ügyét már az által is szent-
nek, nemzetinek megismeré, hogy azt az 1839tól 1844ig terjedő 1ő aláírási fo-
lyamra kötelezett évenkinti rendes részvényeinek lefizetésével föllsegélleni mél-
tóztatott, tisztelettel, egyszersmind, reménytelve kérjük a' tehinte-
tes Urat, hogy azt akár ujolag 6 évre aláirandó hat hat pftos részvényeivel akár
az ezen évenkénti részvényeknek megfelelő tőke megalapitásával továbbra is gyamo-
litani meltóztassék, annyival inkább, minthogy most már a' kisdedóvó példány és kép-

Zó

zó intézet Pestre az ország központjába áttétetvén, midőn ez általazegyesületi pénztár költségei tetemesen megszaporodnak, más részről a' nagyobb közönség éber figyelme alatt biztosbban számolhatni azon malasztos eredményekre, melyek ezen jótékony intézetből a' nemzetiségre, erkölcsiségre s általában az ország minden rendű lakosainak köz jólléteri áradandanak.

Nyerjen bár vagy nem meghalgatást a' Tekintetes Urhoz intézett ebbeli szíves kérelmünk, minden esetre nagybecsű válaszának egyesületi pénztárnokunkhoz Antal Mihályhoz (: a' nemzeti Casinoban) leendő megküldéséért esedezvén további résztvevő buzgalmába ajánlottak, állandó tisztelettel vagyunk

Pest Mart: 22én 1845.

alázatos szolgái

Gróffestetics Leo elnök

Stullerferenc titkár

Báró Bánffy Dés

Wargha György vál. tag.

Antal Mihályszky eges. pénztárnok.

Simon Florent egyesületi ügyész

Kiss Károly v. tag.

Tasner Antal választ. tag.

Clinkhuszt György választ. tag.

Szabó Jenő tag. választ. tag.

Fejérz Démiamin

Kacskovics Lajos választ. tag.

Választ. tag.

Sanády Ferenc

Marton József vál. tag.

Damilovics Mihály

Kronperger Antal vál. tag.

Fajtsdrás vál. tag.

79

Tekintetes Schedel Ferencz
urnak, orvos doctornak, a' Magyar tudós
társaság titoknokának, tisztelettel.

Pesten.

Nagyságos Úr,
Kegyes Pártfogóm!

Ama leereszkedő kegy és nyájasság, melylyel Nagyságod csekély személyemet ismételten kitüntetni kegyeskedett, felbátorít, miszerint egy jövőmre nem csekély befolyással bíró ügyben hatályos pártfogásáért esedezzem.

A kérdéses ügy állása a következő:

Schnierer Aladár helybeli rendkívüli jogtanárnak, még a mult 1866-6 tanévben egy nyilvános vendéglőben egy Hermann Vilmos nevezetű helybeli fűszerkereskedővel kellemetlen összekoczczanása volt, mely az előbbre nézve arczúlcsapással végződött. – Az akadémiai igazgató Demkó Imre ez ügyet az évi végjelentésben a nagyméltóságú magyar királyi Helytartótanács tudomására hozta. – Pesteni mulatásom alkalmával Suhayda János helytartótanácsi tanácsos Őnagysága, nálam ez ügy iránt részletesebben tudakozódván, oda nyilatkozott, hogy Schnierer hivatalbóli megrovásával fogna az ügy befejeztetni. Időközben azonban a nagyváradi jogakadémiánál a római és egyházjog tanszéke üresedésbe jövén, Suhayda más meggyő-

zödésre jött és a Helytartótanács teljes ülésében Schnierernek Nagy-
váradra leendő áthelyezését hozta inditványba, mely inditvány csakugy
elis lön fogadva, és annak értelmében f. évi február 3 áu felterjeszté
történt Ő császári és apostoli királyi Felségéhez, melyben Ő felsége k
retik, hogy miután Schnierer tanárnak kassán maradása a botrány
tény miatt tarthatlanná vált – nevezett tanárnak más akadémiához, és pedig
miután Nagyváradon jelenleg üresedés van, a nagyváradi akadémiához
leendő áttételét engedélyezni méltóztassék. – Schnierer a Helytartótanács
emez elhatározásáról tudomást vévén azonnal Bécsbe utazott s Pápay
István Ő Méltóságánál kivitte, hogy a Helytartótanács javaslata nem lett
directe elfogadva, hanem az ügyiratok ama meghagyással lettek a Hely-
tartótanácshoz visszaküldve, hogy intézkedjék, miszerint mind a botrány
tett elkövetésekor mind az elégtétel kiszolgáltatásakor /: mely Hermann
általi bocsánatkérésben állott :/ jelen volt összes szemtanuk a tényálladék
tüzetes előadására felszólitassanak és a nyilatkozatok irásba foglalva ujból
felterjesztessenek. – Az akadémiai igazgató e meghagyásnak eleget te-
vén az ügyet tegnap ujból felterjesztette a Helytartótanácshoz.

Eddig a tényálladék, melynek kiegészitéseül bátorkodom felem
liteni, hogy a nagyváradi jogakadémiánál üresedésben levő tanszékért én
is folyamodtam, melynek elnyerése reám ugyan szintén előnyös volna, Nagyságos úr.
de Schnierer áthelyezése esetében az előny megmérhetlen lenne, mert
itt nyilván számomra vacantia, megkimélhetném a netáni terhes át-

helyezési költségeket, előttem sokkal kedvesbb szakmát /: ész- és büntető-
jog :/ nyerhetnék stb. – De kassán maradásom lehetőségétől elistekintve
emez ügy mielőbbi elintézése már azért is nagyfontosságú reám nézve,
mert második vonalban a nagyváradi tanszéknek netáni elnyerése re-
ményében jövő hó 1 éu fel kell mondanom szállásomat, ujat nem fo-
gadhatok fel, szóval egy bizonytalanság helyett most kettő között lebe-
gek.

Mindezek felsorolása után alázatteljes kérelmem odairányúl,
ha Nagyságod kegyeskednék István által pársorban tudósitatni, ha
bátorkodhatnám e afenforgó ügyben levél utjáu egyenesen báró Eöt-
vös József Ő Nagyméltóságához fordulni, avagy Nagyságod engem any-
nyira boldogitó atyáskodó kegyében alázatos kérelmem tolmácsolá-
sát elfogadni méltóztatnék-e?

Személyes hódolatteljes tiszteletem megtételében szorult anyagi
körülményeim akadályoznak.

Alázatos kérelmem nem teljesithetésének esetében ne méltóztas-
sék eme valmerőségemet magas kegyének megvonásával büntetni.

Ő Nagyságának hódoló kézcsókomat, nőm legmélyebb tiszteletét
jelentve maradok – kassa, martius 5 éu 1867.

legalázatosabb szolgája

Dr Fésüs György

Nagyságos Úr,
kegyes Pártfogóm!

Midőn Nagyságod ama nem remélt és megnemérdemelt kegyességéért, melynél fogva multkori alázatteljes kérelmem tárgyában személyesen inni méltóztatott, hálás köszönetemet nyilvánítani bátorkodnám, vietek kegyes utasítása alapján báró Eötvös József Őnagyméltóságához intézett hódoló soraimat amaz újabb és ismételt alázatteljes kérelmem kíséretében Nagyságodnak tisztelettel áthúlderni, miszerint kérelmemet hathatós közbenjárásával istápolni méltóztatnék.

Mindkettőnk legmélyebb tiszteletét, Önagyságának hódoló kézcsókomat, nem mély tiszteletel jelentve maradok

Nagyságos Urnak
Kassa, martius 12. 1867.

legalázatosabb szolgája
Petőfi Sándor György

Mrisolut. Nagyméltóságu Báró s Miniszter úr Kegyel-
mes Uram! – Mindenek előtt ama merészségem kegyes
elnézéséért esedezvén, mely szerint irásban bátorkodom ala-
zatteljes kérelmemmel Nagyméltóságod kegyes szine elé
járulni, annak némi igazolásaul legyen szabad egy részt
hivatalos elfoglaltságom, más részt szorult anyagi körül-
ményeimre hivatkoznom, melyek személyes hódolatteljes
tiszteletem megtételében akadályoznak.

A nagyváradi akadémiánál ugyanis a római és
egyházjog tanszéke üresedésben van, melyért én is folyta-
modtam, minthogy azonban ez ügygyel Schnierer Aladár
helybeli rendkivüli jogtanárnak áthelyezési kérdése a
legszorosabb összefüggésben áll, mint arról Nagyméltósá-
god az illető ügyiratokból kegyes tudomást szerezni m
tóztatandik, első vonalban az utóbbi ügyre vonatkozó
bátorkodom Nagyméltóságod magas pártfogásáért hódolat-
teljesen esedezni és pedig az okból, mert Schnierer áthelye-
zése esetében helyben lehetvén némi reményem állandó
tanszéket nyerhetni, anyagi tekintetben a családos embert

kétszeresen sujtó netán szükségessé válandó terhes átkö
zés költségeitől menekülhetnék, de továbbá ép oly szakmá
működhetném (ész- s büntető jog) mely mindenkor kedvenc
tanulmányaim tárgyát képezte.

Amennyiben pedig Nagyméltóságod az ügyet ellenke
értelemben méltóztatnék eldönteni, csekély személyemet
a nagyváradi tanszék betöltése alkalmakor bátorkodnán
Nagyméltóságod magas pártfogói kegyeibe ajánlani, k
is hódoló mély tisztelettel öröklök, Nagyméltóságu Ba
s Miniszter urnak, Kassán 1867. martius 12-én, leg
lázatosabb szolgája.

82

Nagyságos Úr,

kegyes Pártfogóm!

Ha Nagyságodnak csak a közelmultban is csekély személyem iránt tanusitott magas pártfogoló kegyére gondolok, lehetetlen bensőleg a legőszintébb hálaérzelmekre nem buzdulnom – melyeket a jelen kedvező pillanat – nagybecsü névnapi ünnepélye alkalmából – gyenge szavakban amaz alázatos kérelmem kiséretében bátorkodom Nagyságod elött tolmácsolni, miszerint atyai pártfogó jöindulatával engem és kisded családomat jövendöben is boldogitani kegyeskedjék.

Mindkettönk legmélyebb tiszteletét, Önagyságának hódoló kézcsókomat, nőm különös tiszteletét jelentvei maradok – kassán martius 31. 1867.

Nagyságos Úr

legalázatosabb szolgája

Jésüs György

Nagyságos Úr!

Akadémiai pedellusunknak fia Vincsztko Viktor f. hó 27-ére kapott a gymnasiumi tanári vizsgálat letételére meghivót – minek folytán atyja felkért, hogy őt előlegesen is – a mig t.i. személyesen teendi alázatos tiszteletét – Nagyságod kiegyes figyelmébe és pártfogásába ajánljam.

Jelentéktelen voltam élénk érzetében az én ajánlásomnak ugyan egyátalán semmi súlyt sem tulajdonitok, még is az atya sürgető kivánatnak engedni kénytelenitettem, mely elhatározásra azonkül és főleg ama körül-

mény is bátoritott, hogy Nagyságodnak
rányombanileereszkedő nyájasságát és ke
gyes jóindulatát – már ismételten tapasz
talhatni szerencsés valék; minek folytán
ama remény kecsegtett, hogy a végesetbe
legalább eme tettemet az elém szabott ko
látok túllépésének nem tartandja.

Őnagyságának hódoló kézcsókoma
nőm kitünő tiszteletét, nagyrabecsült c
ládjának legszivélyesebb üdvözletünket
jelentve, zárom soraim, és maradok

Nagyságos Urnak
Kassa, martius 19. 1868.

legalázatosabb szolgája

Jésus György

Nagyságos Úr,
kegyes Jóakaróm!

A leereszkedő jóindulat, melylyel Nagyságod csekélységemet ismételten kitüntetni kegyeskedett, kedves kötelességemmé teszi nagybecsű névünnepe alkalmából magam és családom hálás szivből eredő üdvkivánatit néhány szóban és ama kérelmem kiséretében tolmácsolni, hogy ama szives hajlammal minket jövőben is megtisztelni kegyeskedjék.

Ő Nagyságának hódoló kézcsókomat, nőm kiváló tiszteletét, nagyrabecsült családjának szivélyes üdvözletünket jelentve maradok

Nagyságodnak
Kassa, mart. 31. 868.

legalázatosabb szolgája

Jésus György

86

Tekintetes ur!

Az „Élet és Litaratura" négy köteteit, melyeket még tavaly az Akademia könyvtárából szives volt ide kölcsönörni, legteljesebb köszönetem kiséretében szerencsém van a mellékelt könyvjegyzékkel együtt visszaküldeni; bocsánatot kérvén, hogy e könyveket oly sokáig kelle magamnál tartanom.

Dolgozatom „Uniovitály" cím alatt a Sárospataki Füzetekben fog reménylem rövid időn megjelenni.

Ismételt köszönetem legszívesb mjilvanitása mellett vagyok megkülönböztetett tisztelettel

Pesten Maj. 31. 860

Tekintetes urnak

alázatos szolgája

filólaivy [illegible]

theol. tanár

48.

Seiner Hochwohlgeboren Herrn v. Toldy k.k. Rath Pesth. 88

Z. Egerszeg 20 November 43

Ich erlaube mir, unterthänigst, ein ergebenstes Ansuchen an EHW. zustellen, obzwar ohne Anrecht, der von Hr. Kisfaludy u. Hr. Hekenast, geschlossenen Contract, habe von Hr. v. Kisfaludy, übernommen, da selber, in mißlichen Geldverhältnisse ist, mit 0 ad 100 Rückbehalt, wenn sämtliches Manuscript, aus der Presse kommt, dies jedoch nicht möglich ist, da selbe noch nicht von EHW. an Hr. Hekenast übergeben seyn, dies veranlaßt mich EHW. ergebenst anzusuchen, um womöglich Beschleunigung u. Hr. v. Kisfaludy aus der peinlichen Lage, wenn auch momentan helfen zu können.

Um Entschuldigung, für mein Ansuchen, verbleibe mit Hochachtung Euer Hochwohlgeboren Ergebenst Diener

Alex. Fischer

Z. Egerszeg 21 Jener 870

84

Seiner HWG. Herrn Franz v. Foldy
Pesth!

Gestützt, auf die landesbekannte Freundlichkeit EHWG wage es abermahls, für eine bedrängte Familie als Dolmeth, mit der unterthänigsten Bitte anzugehen, noch Thunlichkeit, in Balde, die Kisfaludi Manuscripte, an H. Hekenást, gütigst, übergeben zu wollen, da aus beiliegenden Schreiben, ersehen werden daß H. Hekenást, trotz mehrfacher Aufforderung, nicht erböthig ist, Zahlung zuleisten, bis sämtliche übergeben ist.

Mein ergebenstes Ansuchen erneuernd

Zeichne mit Hochachtung

Euer HWG
ergebenster Diener
Max Fischer

1 Beilage
Brief

Seiner Hochwohlgeboren Herrn Franz v. Toldy K.U. Geheimrath
Pest.

Z. Egerszeg den 25 Novb 870

Ein heutiges Schreiben von Hr. Hekenást, betreff der zuerscheinenden Kisfaludischen Werke, ist selber nicht im Stande, seinen Contractspflichten, nachzukommen, da EHW. selbe, noch nicht allesamt übergeben haben, dies veranlaßt mich, unterthänigst, EHW. ergebenst anzusuchen, nach Thunlichkeit in Balde, erwähnte Werke, gefälligst, an Hr. Hekenást, übergeben zuwollen damit ich im Stande bin, an die Familie Kisfaludy den Restbetrag ausfolgen zukönnen,

Um Beherzigung dieser meiner ergebensten Bitte zeichne mit Hochachtung, unterthänigster Diener

Max Fischer

Seiner Hochwohlgeboren

Herrn Franz v. Toldy

k. k. Geheimrath

in

Pesth

Palai

ungarische Akademie

26. Eln. Sz
1874.

Nagyságos Kir. Tanácsos Úr!

Örömmel fogadtam igen becses értesitését arról, hogy Szent iványi Miscellaneáinak elveszett füzetét, ritkasága daczára, antiquariusi uton helyre állitani sikerült.

Midőn ez érdemben tett szives faradozásai ért Nagyságodnak ezennel hálás köszönetemet nyilvánitom, egyszersmind a 4 frtot is /. ide mellékelem

Megkülönböztetett tisztelettel maradván

Nagyságodnak
Károly Fehérvárt. 1874 dik Május 19 én
alázatos szolgája

Fogarasy mihály

Nagyságos Toldy Ferencz Kir. Tanácsos Urnak, A Magyar Akademia tagjának stb.

Budapesten

93

Bécs 8ᵈᵉ Majus 1856 Sett. május 18 1856 94

Melyen tisztelt Urasagod

En a mint látni méltoztatok a magyar sajtó alá 3 egész ivet irtam, a mely dolgozatot ér inkább a magyar könyvkiráló intézethez küldeni akartam, de mivel annak a czimét nem tudtam egyeberant is Urasagod lelkületében vizakodvan egyenesen Urasagodhoz küldöm azon kéréssel ezen 3 ivet a m. könyvkiráló intézethez elküldeni. Dolgozatomat nem veltem mindennapinak külömben valami tipagszerkeztő-höz küldöttem volna. —

Azt én tudom hogy a lapok hiányosak, egyeberant nekem csak czélom megtudni valjon e stylusban ivt dolgozatok meltánylatra kalálandnak e vagy sem, — ha igen akkor majd kidolgozattabb müveket mutatok fel. —

anyagot jobbat mint e 3 lapban van nem adhatok, ha az anyat tetszik formába könnyü az embernek tetszése szerint önteni. —

Mint is meretlentől alkalmatlankodasomért engedelmet kérve mindaronaltal alkalmatlankodasom harafinsagomtól fedve maradok

Urasagod

tisztelése

Forster Gyula

jelenleg Bécsben a festészetet gyakorlom
lakásom Alte Wieden, Hauptstrasse Haus No 462.

Tegnap délután lakásomban keresett az ifjú Emich, de nem találtatthon. Ott hagyta látogatói jegyét; már most nem tudom, viszonozzam-e a látogatást? Mit tetszik tanácsolni?

Egy írta Frankenburg Adolf a Kisfaludy-Társaság elésében apr. 27. 870, midőn kérdezém, el van-e intézve Emichchel való ügyem. (t. i. még akkjával úgy szerződött vala, hogy évraként egy kötet kéziratot ad. adi, s kap 300 ft díjt. Ifj. E. refutírozta a szerződés elismerését, holott abban az id. E. örökönit is kötekzi. Fr. pőre az első fórumon megnyerettek.)

Apr. 28.
Találkozman fr-gal, vala Emichnél, megegyezett 2 kötetben.

98

Nagyságos Toldy Ferencz

úrnak

Budapest.

Az „Akademiai nyomda" részvényeinek feloszthatása tekintetéből fölkérjük Nagyságodat, méltóztassék f. hó 10-én déli 12 óráig a hitelbank titkárságánál (Erzsébettér 4. Sz.) bejelenteni, hogy az alapszabályok szerint leteendő 25. db. részvényen kivül kiván-e még és hány részvényt átvenni?

Tisztelettel

Budapest 1873. marczius 6án

az elömunkálatokra kiküldött bizottság nevében

Frank Ansel

ALAPSZABÁLYOK.

I. FEJEZET.

A társaság czége, czélja és székhelye.

1. §.

»*Akadémiai nyomda és kiadó részvénytársaság*« czim alatt részvénytársaság alakul.

Czélja nyomdai és kiadó vállalat alapitása és folytatása.

Székhelye Budapest, jogában áll azonban a m. kormány engedélyével más helyeken is fiókintézeteket állitani.

II. FEJEZET.

Alaptőke.

2. §.

Az alaptőke áll 500,000 o. é. forintból, mely összeg 5000 darab 100 o. é. forintos névre szóló részvényből képeztetik. E tőke azonban a közgyülési határozat folytán egy millió o. ért. forintra emelhető.

3. §.

A tőke szaporitása czéljából kibocsátandó részvényekre az első kibocsátásu részvények akkori tulajdonosai előjoggal birnak, melyet a közgyülés által kitüzendő határidő alatt az előjog különbeni elvesztése mellett igénybe venni tartoznak.

4. §.

A mint az első kibocsátásu 5000 db. részvény névértékének 30%-a befizettetett, a társaság megkezdi működését. A

Jogalakítás tott marx 26/73.

Joldyé

további befizetéseket, azok helyét és idejét a választmány rendeli el és két héttel a befizetés határideje előtt közhirré teszi.

Ki az egyes befizetéseket a kitüzött határnapig nem teljesiti, 6% késedelmi kamatot tartozik megtéríteni, és ha a választmány által a hivatalos lap utján kitüzendő ujabb határidő alatt sem tesz eleget fizetési kötelezettségének, korábbi befizetéseit elveszti, elismervénye semmisnek nyilvánittatik.

A megsemmisitett elismervény helyébe a választmány ugyanazon szám alatt ujat bocsát ki, ennek eladási árából a hátralékban maradt részfizetést teljesiti s a többletet a tartalékalaphoz csatolja.

Az egyes befizetések a részvénytőke 20%-ját meg nem haladhatják és azok kiirása között legalább négy heti időköznek kell lenni.

5. §.

A részvények csak azok teljes befizetése után bocsáttatnak ki. Az első 30% befizetéséről névre szóló, folyó számmal jegyzett ideiglenes elismervény adatik ki az A) alatti minta szerint két választmányi tag aláirásával és 18 szelvénynyel ellátva.

Ez elismervény, tulajdonosára nézve, a részvényesek alapszabály szerinti jogait és kötelességeit állapitja meg.

A további befizetéseket a társaság pénztárnoka és egyik czégvezetője vagy a társaság által a befizetések elfogadására hirdetményileg meghatalmazott pénzintézet, az elismervényen nyugtatványozza.

6. §.

Az elismervények, valamint a részvények is forgatmány által ruházhatók át másra.

E hátirat hitelességéért a társaság nem felelős.

Az elismervény vagy részvény ujból kiállitása vagy átiratásáért a bélyeg illetéken felül 2 forintnyi dij fizetendő a tartalékalap javára.

7. §.

Az utolsó részlet-fizetés alkalmával az ideiglenes elismervény részvénynyel cseréltetik ki.

E részvény a B. minta szerint állittatik ki, névre szól, folyó számmal és a társaság pecsétjén kivül két választmányi tag aláirásával látandó el.

8. §.

Minden részvénynyel 30 db szelvény jár, — mely szelvények a C) minta szerint az előmutatóra szólnak és egy igazgató tanácsi tag által iratnak alá. A szelvények minden év julius 1-én a közgyülésileg megállapittatott osztalék kifizetése mellett beváltatnak.

Az elévülési határidő alatt be nem váltott szelvény érvényét veszti, a reá esett osztalék a tartalékalap javára marad.

9. §.

Elvesztett ideiglenes elismervény, részvény, szelvényiv vagy szelvény megsemmisitése iránti eljárás a pesti kir. törvényszék előtt inditandó meg.

A megsemmisitési végzés alapján uj elismervény, részvény illetőleg szelvényiv vagy szelvény állittatik ki az elveszett szám alatt.

III. FEJEZET.

Közgyülés.

10. §.

A társaság minden év első negyedében Budapesten tartja évi rendes közgyülését.

A választmány inditványa folytán rendkivüli közgyülés hivható össze, valamint akkor is, ha 25 részvényes, kik a részvénytőkének legalább $^1/_5$-ét birják, ez iránti kivánatát okadatolva a választmánynak irásban bejelenti.

11. §.

A közgyülés összehivását a választmány legalább 15 nappal előre a napirendre tüzött tárgyak felsorolásával közzétenni tartozik.

12. §.

A részvényes ki szavazati jogával élni kiván, köteles ideiglenes elismervényét vagy részvényét a közgyülés előtt legalább három nappal a társaság pénztáránál téritvény mellett letenni.

13. §.

Minden részvény illetőleg elismervény egy szavazatra jogosit; de senki saját nevében és meghatalmazás utján tiz szavazatnál többet nem egyesithet.

14. §.

Meg nem jelent részvényest csak szavazatképes részvényes helyettesithet.

Csupán kiskoruak, nők, gyámság alatt levők és testületek törvényes képviselői vehetnek részt ezek nevében, a nélkül, hogy maguk részvényesek volnának.

15. §.

Közgyülésen jogérvényes határozat hozatalára az elnökön és választmányon kivül legalább tiz részvényes jelenléte szükséges. A közgyülésen képviselt részvényeknek pedig összesen a kibocsátott részvények- vagy elismervényeknek legalább $^1/_5$-ét kell kitenniök.

16. §.

Ha kellő számu részvényes nem jelenik meg, legfölebb 15 nap alatt uj közgyülés hivandó össze, melyen a megjelenők érvényesen határoznak.

E második közgyülésen azonban csak azon ügyek tárgyalhatók, melyek az előbbinek napirendjére már ki voltak tüzve.

17. §.

A közgyülésen a választmány elnöke vagy alelnöke, vagy ezek távollétében a választmány által e czélra felkért tag vezeti a tanácskozást és nevezi ki a tollvivőt, szavazatszedő és jegyzőkönyvhitelesitő bizottságokat.

18. §.

A közgyülés tárgyai:

a) az évi üzletjelentés;

b) a mérleg és zárszámadás felülvizsgálata;

c) az osztalék megállapitása;

d) számvizsgálók választása, kik a jövő közgyülésen a számadásról jelentést tenni kötelesek;

e) választmányi tagok választása;

f) a tőkének uj kibocsátás általi szaporitása (2. §.);

g) inditványok. Csak oly inditvány tárgyalható, melyet a választmány tüzött ki vagy egy részvényes nyolcz nappal a közgyülés előtt a választmánynak irásban bejelentett és tárgyalását legalább öt szavazatképes részvényes kivánja;

h) az alapszabályok változtatása;

i) ingatlanok vétele és eladása vagy megterhelése.

k) a társaság feloszlása és ennek folytán az összes vagyonról rendelkezés;

l) a társaság időtartamának meghosszabbitása.

Az f) h) k) és l) alatti közgyülési határozatok, foganatositásuk előtt, a nagyméltóságu ipar- és kereskedelemügyi m. k. ministeriumnak bejelentendők.

19. §.

Határozatok, az előbbi §. k) pontját kivéve (38. §.) általános szótöbbséggel hozatnak; szavazategyenlőség esetében az elnök dönt.

Választások titkos szavazat utján egyszerü szótöbbséggel történnek.

A közgyülés tanácskozásairól jegyzőkönyv vezettetik, melyet a közgyülés elnökén és tollvivőjén kivül az elnök által e czélra kinevezendő jegyzőkönyvhitelesitő bizottság ir alá.

IV. FEJEZET.

Választmány.

20. §.

A társaság vezető és igazgató közege és képviselője a választmány, mely Budapesten lakó 15 tagból áll.

21. §.

Az első választmány az alapitók által következő tagokból alakittatott:

Arany László,
Csengery Antal,
Frank Antal,
Gyulai Pál,
Harkányi Frigyes,
Hieronymi Károly,
Dr. Hirschler Ignácz,
Horváth Mihály,
Kochmeister Frigyes,
Lukács Antal,
Dr. Markusovszky Lajos,
Ráth Mór,
Tárkányi Béla,
Dr. Than Károly,
Toldy Ferencz.

Ez első 15 választmányi tag az 1875. évi közgyülésig hivatalban marad.

Ezen és a következő évi rendes közgyülésen közülök 5—5 tag sorsolás utján kilép és helyökre ujak vagy ök ujra választatnak. Azontúl minden évi rendes közgyülésen a legrégebben választott öt tag vagy az időközben esetleg ezek helyébe választottak kilépnek és helyettük ujak vagy ök ujra választatnak.

Az időközben kilépő vagy elhalt választmányi tagok helyébe a legközelebbi közgyülés választ uj tagokat, kik sorrend tekintetében azon tag helyére lépnek, a ki helyett megválasztattak.

22. §.

A választmányi tagok működésök tartamára egyenként 25 db. saját nevökre szóló társasági részvényt tartoznak megválasztatásukról értesülésök után 14 nap alatt a társaság pénztáránál letétbe tenni; e letétel elmulasztása a választás el nem fogadásának tekintetvén.

23. §.

Ha a választmány halál vagy kilépés által 5 tagra apadna, 15 nap alatt közgyülés hivandó össze, melyen a megjelenök — tekintet nélkül a szavazatok számára — a választmány betöltéséről gondoskodnak.

24. §.

A választmány a közgyülés után saját kebeléből egy évre elnököt és alelnököt választ.

25. §.

A választmány havonként egyszer rendes ülést tart, azonkivül az elnök összehivására, vagy az igazgató-tanács vagy öt választmányi tag kivánatára, máskor is.

Ez üléseken az elnök vagy alelnök, vagy ezek távollétében a választmány által felkért tag elnököl.

A választmányi üléseken jogérvényes határozat hozatalára hét tag jelenléte szükséges.

26. §.

Valamely választmányi tagot vagy harmadik polgári fokig terjedő rokonát vagy sógorát személyesen érdeklő ügy tárgyalásakor az érdekelt nem lehet jelen.

27. §.

A határozatok általános szótöbbséggel hozatnak. Szavazategyenlőség esetében az elnök dönt.

Választások titkos szavazás utján egyszerü szótöbbséggel történnek. Szavazategyenlőség esetében sorshuzás határoz.

28. §.

A választmány hatásköre:

a) felügyeletet gyakorol a vállalat egész üzlete és ügymenete, az igazgató-tanács összes ügyvezetése fölött;

b) elnököt és alelnököt választ;

c) saját kebeléből 3 tagu igazgató-tanácsot választ, ezt utasitásokkal látja el, s tőle az üzlet állásáról koronként értesitést vesz;

d) az igazgató-tanács által eléje terjesztendő jelentések fölött határoz;

e) leengedéseket megad és kiegyezkedéseket köt, késedelemmel járó veszély esetét kivéve, mely esetben az igazgató-tanács is határozhat:

f) fiókintézeteket állit fel.

g) határoz az épitkezések, a gépek beszerzése s mindennemü (nagyobb) nyomdai és kiadói szerződések iránt;

h) az egész üzlet ügyrendjét, a hivatalok felosztását és teendöit meghatározza, a czégjegyzésre jogosultakat saját tagjai és a társasági tisztviselök közül kijelöli;

i) felügyel a könyv- és számvitelre, a pénztár kezelésére; jogában állván a pénztárt bármikor megvizsgálni;

k) az igazgató-tanács tagjai közt netalán felmerülö véleménykülönbség esetében határoz;

l) megvizsgálja az évi leltárt, zárszámadásokat és mérleget, megállapitja az évi jelentést, javaslatba hozza az osztalékot és mindezekről jelentést tesz a közgyülés elött;

m) az igazgató-tanács előterjesztésére kinevezi és elbocsátja a társaság tisztviselöit, meghatározza fizetésüket, járandóságaikat, netaláni jutalmaikat és esetleg az általuk leteendö biztositékokat;

n) általában minden, a közgyülés vagy igazgató-tanács számára kifejezetten fenn nem tartott ügyben határoz.

29. §.

Választmányi ülésekről jegyzökönyv vezettetik, melyet az illetö gyülés elnöke és egy választmányi tag ir alá. Jegyzökönyvi kivonatok a választmány két tagjának aláirása által hitelesittetnek.

V. FEJEZET.

Az igazgató-tanács.

30. §.

Az igazgató-tanács a társaság végrehajtó és közvetlen vezetési közege.

Áll 3 tagból, kiket a választmány saját kebeléből egy évre választ, de megbizását időközben is külön e czélra összehivott és az igazgatóság tagjain kivül legalább 8 tagból álló választmányi ülés határozata folytán visszavonhatja, és ugy ez esetben, mint az igazgató-tanács egy vagy több tagjának tartós

akadályoztatása, lemondása vagy elhalása esetében, állomásuk betöltéséről gondoskodik

Az igazgató-tanács kötelessége a társaság üzletkörébe eső ügyeket az alapszabályok, a közgyülés és a választmány által szabályszerüleg hozott határozatok pontos szemmeltartása mellett vezetni és a társaságot képviselni.

§. 31.

Az igazgató-tanács tagjai a társulat czimvezetöi. E tisztökben a választmány azon tagjai vagy a társaság azon tisztviselöi által támogattatnak, kiknek aláirását az igazgató-tanács előterjesztésére a választmány törvényszékileg bejegyeztetni jónak látja.

32. §.

Az igazgató-tanács kötelessége:

a) az egész üzlet fölött a közvetlen felügyelet jogát gyakorolni, annak egyes ágait folytonos figyelemmel kisérni;

b) a könyvvezetésre és levelezésekre, ugyszintén a mütani és kereskedelmi intézkedésekre felügyelni.

c) a pénztárt, valahányszor szükségesnek látja megvizsgálni;

d) az üzlet menetéről a választmánynak havonkint legalább egyszer jelentést tenni;

e) minden üzletév végén köteles a tartozási és követelési leltárt összeállitani, a zárszámadást és mérleget elkészittetni és ezekre vonatkozó inditványaival együtt a választmány elé terjeszteni;

f) sürgös esetekben, valamint akkor is, ha tagjai közt véleménykülönbség merülne fel, a választmány összehivását eszközölni;

g) a társaság szolgaszemélyzetét, munkásait, napi dijnokait kinevezi, fizetésöket meghatározza és öket elbocsátja. A munkások által netalán követelt tömeges bérfölemelés kérdésében a választmány beleegyezése nélkül nem határozhat;

h) az igazgató-tanács javasolja a választmánynak a hivatalok betöltését, a tisztviselök járandóságát, segélyezését, a jutalmazások kiosztását, hivataluktól felfüggesztését és elbocsátását;

Sürgös esetekben az intézet hivatalnokait az igazgató-tanács maga is felfüggesztheti hivataluktól;

i) a társaság főpénztárát ellenzár alatt tartja.

VI. FEJEZET.

Üzletvezető.

33. §.

Az üzlet közvetlen vezetésével az üzletvezető (esetleg igazgató) bizatik meg, kinek hatáskörét az igazgató-tanács előterjesztésére a választmány szabja meg.

VII. FEJEZET.

Mérleg és üzlet eredmény.

34. §.

A társaság számadásai minden év december 31-kén lezáratván, a mérleg összeállittatik s az igazgató-tanács által a választmány jóváhagyása után a közgyülés elé terjesztetik.

A mérleg készitésénél minden évben a társasági épületek előállitási árának 2%-a, a gépek beszerzési értékének legalább 5%-a, a betüszerek eredeti árának legalább 10%-a azok értékéből leirandó.

35. §.

A mérlegből kitünő tiszta nyereményből először is a befizetett részvénytőkének 5%-a fizetendő ki. A fenmaradt nyereségnek 10%-a egy tartaléktőke képzésére, 15%-a a választmány és igazgató-tanács részére jutalékul, a többi a részvényesek között kiosztandó osztalékra forditandó.

36. §.

A tartalékalap rendeltetése az esetleges károk- vagy veszteségeknek pótlása, az alaptőke lehető megóvásával. Ez alap az előbbi §-ban emlitett javadalmazás által addig szaporittatik, mig a befizetett alaptőke 20%-át el nem érte s e magasságon folytonosan fentartandó.

§. 37.

A választmány és igazgató-tanács részére eső 15% jutalékból az igazgató-tanácsot 5% illeti, mig a többi 10%-ban az összes választmányi tagok jelenléti jegyeik arányában osztoznak.

VIII. FEJEZET.

A társaság tartama.

38. §.

A társaság 50 évre alakul. Ez idő lefolyta előtt két évvel közgyülés dönt a társaság további fennállása vagy feloszlatásának kérdése fölött.

Ha időközben a társasági tőkének felénél több veszendőbe menne, közgyülés határoz az üzlet folytatása vagy megszüntetése iránt; mely határozat a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. k. ministeriumnak mindenesetre bemutatandó.

A társaság feloszlását csak oly közgyülés határozhatja el, melyen az összes kibocsátott részvények legalább felének képviselete a feloszlatást $^2/_3$ szótöbbséggel elhatározza.

Ha ily gyülés az első összehivás folytán nem létesülne, egy második e czélra összehivandó közgyülés a képviselt részvények számának tekintetbe vétele nélkül, szavazattöbbséggel határoz.

A közgyülés, mely a feloszlatást kimondja, intézkedik a liquidatió módjáról is, melynek terve azonban a m. kir. ministeriumhoz fölterjesztendő.

IX. FEJEZET.

Hirdetmények.

39. §.

A társaság összes hirdetményei a magyar kormány hivatalos lapjában teendők közzé.

X. FEJEZET.

Választott bíróság.

40. §.

A társasági viszonyból a társaság és egyes részvényesek vagy a társaság és választmánya vagy igazgató-tanácsa között felmerült vitás kérdések a rendes perut mellőztével egy az 1868. LIV. t. cz. IX. czimének 3 fejezete szerint alakitandó és eljáró választott bíróság által döntetnek el.

A. Minta.

IDEIGLENES ELISMERVÉNY.

Az akadémiai nyomda- és kiadó-részvénytársaság ezennel elismeri, hogy

T. cz. *ur*

mint részvényes e társaságnak darab 100 frtos részvényére 30%-ot, mint az alapszabályok által megáliapitott első részletet befizette és ezáltal a részvényeseket megillető jogokba és kötelességekbe lépett.

A többi részletek befizetése után ez elismervény darab részvénynyel cserélendő be.

Budapest, 1873

(P. H.) **Az akadémiai nyomda- és kiadó-részvény-társaság.**

választm. tag. választm. tag.

SZELVÉNY.

18 julius 1-jén fizeti »Az akadémiai nyomda- és kiadó-részvény-társaság« e szelvény bemutatójának az 18 év tiszta nyereményéből a fenti elismervényre darab részvény után eső osztalékot.

Budapest, 1873

(P. H). egy igazgató-tanácsi tag kőnyomatu aláirása.

100 frt. ..... szám.

B. Minta.

AKADÉMIAI NYOMDA- ÉS KIADÓ-RÉSZVÉNY TÁRSASÁG.

RÉSZVÉNY.

EGY SZÁZ FORINTRÓL OSZTR. ÉRT.

melynek befizetésével

T. cz. ..... *ur*

és jogutódai Az akadémiai nyomda- és kiadó-részvény-társaság részvényeseit az alapszabályok szerint megillető jogokba léptek.

Budapest, 18....

(P. H.) **Akadémiai nyomda- és kiadó-részvény-társaság.**

választmányi tag. választmányi tag.

C. Minta.

..... szám.

SZELVÉNY.

18..... junius 1-én fizeti »Az akadémiai nyomda- és kiadó-részvénytársaság« e szelvény bemutatójának az 18.... évre közgyülésileg megállapitott osztalékot.

(P. H.)

egy igazgató-tanácsi tag kőnyomatu aláirása.

Budapest, 1873. Nyomatott az Athenaeum nyomdájában

3

3

Mélyentisztelt Nagyrágos úr!

Befejezvén immár a Pázmány életére és korára vonatkozó, mintegy évben át folytatott kutatásaimat, okvetlenül Pázmány leveleit, amennyiben azok kiadatlanok és történeti vagy nyelvészeti érdekkel bírnak, közzé bocsátani.

Bátor vagyok emiatt gyűjteményemet a M. T. Akadémiának, nevezetesen a Történelmi Bizottságnak kiadás végett ajánlani.

Mellékelt Pro Memoriam-ban van szerencsém a gyűjtemény természete és terjedelméről részletesen szólani.

Midőn ezen ügyet Nagyságodnak figyelmébe s jóakaratába ajánlanám, megragadom ez alkalmat mély tiszteletemnek kifejezésére, melylyel maradok

Nagyságos Urnak
Esztergomban november 24- 1870

alázatos szolgája
Frankl Vilmos

Ezennel bátorságot veszek magamnak a M. T. Akademia Történelmi Bizottságát tisztelettel fölkérni, hogy történeti kiadásai között Pázmány Péternek általam összegyüjtött leveleit közrebocsátani méltóztassék.

Ezek két tekintetben érdemelnek figyelmet.

Először, földeritik hazánknak politikai, egyházi, műveltségi és társadalmi viszonyait a XVII század két — nagy eseményekben és kiváló férfiakban gazdag — évtizedében. (1616-1637)

Másodszor nagy részük magyar nyelven lévén irva, egyuttal érdekes nyelveszeti emlékek, kivált tekintve a helyet Pázmány a magyar nyelv történetében elfoglal, és a hatást, melyet e téren is gyakorolt.

E levelek intézvék: V Pál és VIII Orbán pápákhoz; II Mátyás és II Ferdinand magyar, IV Fülöp spanyol királyokhoz. Bethlen Gábor és Rákóczy György erdélyi fejedelmekhez; Thurzó Gy., Forgách Zs., Eszterházy M. nádorokhoz; bibornokok, hazai és idegen főpapok, szerzetesrendek főnökei, káptalanok és egyes intézetek elöljáróihoz; magyarországi és erdélyi főurakhoz, hatóságokhoz, várparancsnokokhoz; saját barátai és tiszteihez s a t.

A könyv- és levéltárak, melyekben ezen leveleket találtam és lemásoltam a következők:

Rómában a Vatikán, a Barberini család és a Jézustársaság levéltárai.

Simancasban, Florenzben és Velenczében az állami levéltárak.

Bécsben a cs. ház, a belügyministerium, a m. Cancellaria, a pápai nuntiatura levéltárai.

Budapesten a m. kamarai levéltár; a m. t. Akademia, a N. Muzeum, az Egyetemi Könyvtár kéziratgyüjteményei.

Az Erdélyi Muzeum kéziratgyüjteménye.

Az esztergomi érsekség, az esztergomi, pozsonyi, győri káptalanok és a sz. Ferencz rend pozsonyi levéltára.

Hg Esterházy, hg Kohary, gf Pálffy és gf Vicsay családi levéltárai.

A leveleknek száma — melyek t. i. Pázmány által másokhoz irattak és eddig kiadatlanok, sőt ritka kivétellel ismeretlenek maradtak — mintegy ötnáz. *) Azoknak kiadása hozzavetőleg 40 ivet fogna nyomtatásban igénybe venni. Természetesen mellőzetnének azok, melyek semmiféle érdekkel nem birnak.

*) A Miller, Medvyánszky s mások által kiadott levelek nem vétetnek tekintetbe.

Arra nézve: vajjon csak a magyar levelek közöltessenek egész terjedelemben, a latinok ellenben kivonatosan regesták alakjában; s

vajjon a Pázmányhoz intézett levelek is felvétessenek a gyüjteménye s ha igen mennyiben és mily módon: a Történelmi Bizottság utasitását jogom kikérni és követni.

Velt Esztergomban okt. 12-én 1870

Frankl Vilmos
l. t.

frankl: Pázmány Levelei

Hélyentisztelt Nagyságos úr!

Két napi távollét után visszaérkezve Esztergomba, a legkedvesebb megle-
petésben részesitett Nagyságodnak nagybecsű levele. Nemcsak
megörvendeztetett, hanem föllelkesitett és a közönyért, mely-
lyel munkásságom és ennek tárgya saját körömben ta-
lálkozik, gazdagon kárpótol azon meleg, rokonszenves
fogadtatás, melylyel Nagyságod ajánlomat fölkarolni mél-
tóztatott. Jól esett lelkemnek látni, hogy Nagyságod
ama nagy férfiúra és irodalmi emlékeire oly súlyt és
fontosságot helyez, hogy az általam beterjesztett tervnek
kitágitására buzdit.

Valóban nekem is az volt etekintetben eszményem, hogy
Pázmány összes levelezési együtt hássanak napvilágot. De
nem mertem remélleni, hogy ily terv elfogadtassék. Sigy,
hogy legalább azt, ami eddig ismeretlen és kiadatlan
volt, közrebocsáthassam: kész voltam lemondani arról,
hogy tervemnek egész kiterjedésében való keresztülvitelét
sürgessem.

De most, Nagyságod által fölbátorítva nem habozom benyújtani levelemet módosítani. S a legörömteljesebb készséggel fogom néhány nap multva uj ajánlatomat Nagyságodhoz átküldeni. Nehogy pedig bárki azt vélhesse, hogy önző érdekek vindikálnak – ha Nagyságod jónak látja – kijelenteni fogom, hogy a már mások által kiadott levelek közleésére járó honoramról lemondok.

Egyébiránt Nagyságodtól függeni, ha vajjon a budget készítésénél az egész gyüjtemény kiadását az 1871-iki előirányzatba vegye-e föl, vagy pedig csak első felét; mig a második közlést az 1872-iki költségvetésbe kerné át. En részemről jobban szeretném, ha a jövő évben csak az első közletnek kellene napvilágot látni.

Midőn tehát Nagyságodat tudósítani sietnék, hogy javaslatait hálás örömmel elfogadom, fölkérem magamnak némely részletek iránt Nagyságod utasításait közelebb személyesen kikérni. Addig is fogadja Nagyságod hálám ismételt kifejezését, s magam nagyrabecsülő jóindulatába ajánlva legmélyebb tisztelettel maradok

Nagyságos Uramnak

Esztergomban november 28 1870

alázatos szolgája

Frankl Vilmos

102

Mélyentisztelt Nagyságos Úr!

Tegnapi, sietve irt levelemben megfeledkez-
tem válaszolni Nagyságodnak
azon kérdésére i hány nyom-
tatott ivet fognának igénybe
venni Pázmány levelei, ha a
gyüjteménybe a Miller, s mások
által kiadottak és a Pázmány-
hoz intézettek is fölvétetnének?

Ugy vélem, hogy ezen esetben
70–80 ivre lenne szükségünk; ám-
bár természetesen a Pázmányhoz
intézett levelek egy részének elhagyá-
sa által a gyüjtemény kiadására
talán 70-nél kevesebb iv is elég-

3

segos leend. Nagyságod tehát leg-
közelebben a 70 ivet fogná
fölvehetni, ha t. i. a kitágítás
terv elfogadtatik.

Egyébként mély tisztelettel vagyok
Nagyságod Urnak
Esztergomban nov 29

alázatos polgá
Frank Vil

Mélyentisztelt Nagyságos Uram!

Van szerencsém idezárva átterni beadványomat, melyet Nagy-
ságod utasitása szerint módositottam, illetőleg ujra
kidolgoztam.

Miként előbbi levelemben kiemeltem, magam is
igen ohajtanám, hogy a gyüjteménybe a már kiadott
levelek is fölvétessenek. Főleg azért, mert Stiller kiadása
hemzseg a hibáktól. Igy szabadjon csak egyet curio-
sum gyanánt megemlitenem. 1633 febr. 24-ki datum
alatt közöl egy Pázmányhoz intézett levelet, ily
aláirassal: „Ioannes Albertus S. R. E. Card.
Polecz." Pedig az eredeti példányban ez áll:
„Ioannes Albertus Sueuiae et Poloniae Dux"!
Ha a már kiadottak fölvétele iránt discussió fej-
lődnék ki, méltóztassék Nagyságod kinyilatkoztatni,

hogy a kiadottak közléséért semmiféle honorariumra nem tartok igényt.

Nagyságod oly meleg érdeklődést méltóztatott ajánlatom iránt tanusítani, hogy jelenleg már fölöslegesnek is tartkatom pártolásáért ujolag eredezni.

Magamat egyébként nagyrabecsült jóindulataiba ajánlva mély tisztelettel vagyok

Nagyságos Urnak

Esztergomban december 4. 1870

alázatos szolgája

Frankl Vilmos

Mélyentisztelt Nagyságos Úr!

Van szerencsém a mellékelt lapon összeállitani azon adatokat, melyeket Zrinyi Miklósról saját jegyzeteim között találtam.

Nem kételkedem, hogy a primási levéltárban magától Miklós gróftól származó s Pázmány utódjaihoz intézett levelek is találtatnak. Nem fogom elmulasztani ezirány a legelső kedvező alkalommal biztos tudomást szerezni magamnak. S egyáltalán levéltári kutatásaimban mindig figyelemmel leszek e tárgyra.

Úgy vélem, nem kell kiemelnem, hogy mindenkor legnagyobb szerencsémnek tar-

tandom, ha Nagyságodnak szolgálatjára lehe-
tek.

Magamat egyébként Nagyságod kegyeibe ajánlva
legmélyebb tiszteletel vagyok

Nagyságos Úrnak
Esztergomban május 19. 1871

alázatos szolgája
Frank Wilmos

A Zrinyiek atyja György benső baráti viszonyban állott Pázmány-
hoz, s midőn ~~1626~~ 1626 elején a németországi hadjáratban
résztveendő utra kelt, kiskorú fiait Pázmány pártfogásába
ajánla. „Az én árva fiaimat – írja többi között – Nagy-
ságodnak alázatosan ajánlom, legyen Nagyságod patrónusok,
a mely Nagyságodtól opus misericordiae lesszen." [1] György
gróf még ugyanazon év~~ben~~ végén a primás pozsonyi palotájában
halt meg, ~~mint~~ Habár a két Zrinyi testvér gyámjai mások
voltak, Pázmány mintegy a főgyám állását foglalta el.
Mint ilyen buzgón gondoskodott érdekeikről. Így például, 1628
marcius 11-én fölkérte a királyt adományozza a k. fölvász-
mesteri méltóságot a 12 éves Miklós grófnak, tekintettel
atyjának érdemeire. [2] Bizonyosan ő küldöte a két testvért
a gráczi jezsuita főiskolára, melynek egykor maga is tanára
volt. Ezen főiskola kiadatlan matriculaiban áll:

1630 Nicolaus Comes a Zrin Gramatista.
" Petrus Comes a Zrin " [3]

A nagyszompati főiskola kiadatlan matriculáiban pedig ~~tal~~
163 4/5-re följegyezve találom a Rhetorok névsorában
Comes Nicolaus Ladislaus a Zrin
Comes Petrus Georgius a Zrin. [4]

1) Bécsből 1626 február 21 Eredetije a Primási vil. levt.
2) Eredetije a m. k. Cancellariai levéltárban.
3) A gráczi főiskola könyvtárában.
4) Az esztergomi főegyházi Könyvtár Kéziratai között.

Dobronoki naplójában ~~pedig~~ 1636 január 7re irja:

„Comites a Zrini, Nicolaus et Petrus, qui priori anno fuerant in scholis Rhetorices et abierunt Viennam, ut in Italiam proficiscerentur, heri vesperi redierunt Tyrnaviam, mansuri apud Eminentissimum, donec tempus appetat eundi in Italiam."

Azonban csak májusban indultak utnak. Pázmány Senkviczy esztergomi kanonokot rendelte kisérőjüknül, mintán az többször megfordult volt Olaszországban. 1637 január második felében térsek vissza. (Dobronoki 1637 jan. 24-re.)

Miklós gróf február 24 én Nagyszombatba jött Pázmány látogatására s ezalkalommal megjelent a jezsuiták templomában hartatni szokott szentségimádáson. ⟶

Mélyentisztelt Nagyságos úr!

Esedezem, kegyeskednék az országgyülési irományokról a Hatóságok által beküldött jelentéseket hozzám átlenni. Különösen a kisszebeni-re szükségem van, mert nehány nap mulva szándékom kis Szebenre utazni.

Fogadja Nagyságos Uram mély tiszteletem kifejezését, melylyel maradok

Nagyságos Urnak
Pesten aug. 8. 1872

alázatosszolgája
Frankdilmy

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

Nagyságos Uram!

Áttekintettem Óvári Lipót úrnak két küldeményét, melynek elseje 1872 október- és novemberben, másodika 1873 januárban tett kutatásainak eredményeit tartalmazza; nevszerint a Magyarországra vonatkozó levelezések másolatait, illetőleg kivonatait, melyeket a nápolyi Farnese-levéltár 261-690 és 712-728 csomagaiban talált.

Az első küldemény, mely a parmai udvar és a szent-szék ügyviselőinek jelentéseit (1528-1620) foglalja magában, történettudományi tekintetben úgyszólván teljesen értéktelen. Alig találunk abban egy-két jelentéktelen részletet, melyet más közhasználatú kútfőkből már nem ismernénk.

Becsesebb az, mit a második küldemény nyújt a szent-szék XVI századbeli ügyviselőinek jelentéseiből és levelezéseiből (1532-1575), amennyiben ezek nem szorítkozni a harcztérről érkezett hírek közlésére, hanem kiterjeszkednek a politikai és vallási mozgalmak megismertetésére.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Nagyságos Uram!

Áttekintettem Óvári Lipót úrnak két küldeményét, melynek elseje 1872 október- és novemberben, másodika 1873 januárban tett kutatásainak eredményeit tartalmazza; nevszerint a Magyarországra vonatkozó levelezések másolatait, illetőleg kivonatait, melyeket a nápolyi Farnese-levéltár 261-690 és 712-728 csomagaiban talált.

Az első küldemény, mely a parmai udvar és a szent-szék ügyviselőinek jelentéseit (1528-1620) foglalja magában, történettudományi tekintetben úgyszólván teljesen értéktelen. Alig találunk abban egy-két jelentéktelen részletet, melyet más közhasználatú kútfőkből már nem ismernénk.

Becsesebb az, mit a második küldemény nyújt a szent-szék XVI századbeli ügyviselőinek jelentéseiből és levelezéseiből (1532-1575); amennyiben ezek nem szorítkozni a harcztérről érkezett hírek közlésére, hanem kiterjeszkednek a politikai és vallási mozgalmak megismertetésére.

Azok után, miket e két küldeményben tapasztaltam, czélszerűnek találnám Óvári urat a következőkre figyelmeztetni:

1. Tartózkodjék az ujságlapok, az ugynevezett „Avvisi"-k lemásolásától, melyeknek hírei rendszerint megbízhatlanok és általánosan ismert tényeket, részleteket jelentenek.

2. Szorítkozzék a diplomatiai ügyviselők jelentéseire.

3. A parmai követek a bécsi udvarnál igen jelentéktelen állással bírván, azoknak jelentései alig érdemelnek figyelmet, főleg azon korból, melyből a római, florenczi, velenczei követek jelentéseit bírjuk. Eszerint a parmai követek XVII és XVIII századbeli jelentései mellőzendők lennének.

4. Különös figyelmet érdemelnek ellenben III Pál (Farnese) korából a követi jelentések. Óvári úr igyekezzék különösen ~~a XVI század~~ ezeket kizsákmányolni; valamint azon egyéb levelezéseket is, melyet III Pál pontificátusának idejéből, vagy a megelőző korból is a nápolyi levéltárban őriztetnek. Mert valószínű, hogy itt nemcsak a diplomatiai iratok, hanem a pápához ~~intéz~~ és a státustitkárhoz intézett magyarországi levelek is megvannak.

5. Miután feltünő, hogy Óvári úr gyakran számos csomagokat átugor, s alig hihető, hogy a mellőzött csomagok reánk nézve teljesen meddők, jelölje meg, – bár csak röviden – azok tartalmát.

6. Ne mellőzze teljesen az Aragoniai levéltárt. Sürgetően szükségesnek mutatkozik, főleg azon hézagot kitölteni, melyet Trinchiera a „Codice Aragonese" két kötetében hagyok kitölteni és az 1468-1490 közöki éveket átbúvarolni, s mindazt, mi Mátyásra vonatkozólag található, közölni.

7. Amennyiben Trinchiera művéből a 3-ik és a további kötetek megjelentek volna, Óvári úr felkérendő, hogy azokat az Akadémia részére megszerezze

Midőn ezeket Nagyságod figyelmébe ajánlani bátor-
kodom, mély tiszteletem kifejezése mellett vagyok

Nagyságos Úrnak
Budapesten, 1873 marczius 17-én

alázatos szolgája
Frankl Wilmos
a tört. bizottság tagja.

Ide csatolom az 1872 októberi nov. küldemenyt.
Az 1873 januárit még egyideig magamnál tartom.
Maga idején esedezni fogok az elmaradt 1872 deczemberi
csomagért, illetőleg füzetért.

1873 jan 30 az telérben

107

Kedves Nagyságos Uram!

Esedezem a Tört. Bizottság
Kézirattarának kulcsáért, hogy
a biz. ülést megelőzőleg
constatirozhassam mit birnak
már a Modenában talált
iratokból lemásolva?

Egyuttal jelentem, hogy
a modenai Könyvtárban
Nagyságod által talált
esztergomi codex nincs
Nyáry által lemásolva.
Végtelenül örül, hogy
megtalálta.

Frankl

Pest, szeptember 12. 168

Kedves Nagyságos Uram!

Tegnap délután a város-ligetben tiszteletemet kívántam tenni Nagyságodnál; fölötte sajnáltam, hogy nem találtam lakásán.

Ezen alkalommal

a) kedveskedni óhajtottam a XVI századbeli iskolázásról szóló művem egy példányával

b) átadni kívántam az esztergommegyei bibliographiai munkát, melynek megszerzésétt már több hó előtt ajánlkoztam.

c) Bemutatni akartam a mantuai levéltárból érkezett másolatokat, melyeket a Tört. Bizottság részére megrendeltem.

Fogadja most e küldöncz által a fönnebb említett két könyvete kegyesen.

A mantuai másoló türelmetlenül várván honorárinmát, eredeznem utalványozásáért. A beküldött kézirat 74 sűrűn és egészen teleírt folió lapot. Tekintve, hogy a másolás külföldön erkőzöltetett, úgy hiszem,

50 francot lehetne adni = 24 o.é. forintot. Kegyeskedjék tehát a Főtitkár Urat ezen öttseg utalványozására felhívni; a pénzt rögtön elküldöm.

Ilagam egyébkint tapasztalt kegyességébe ajánlva, s kérve zudósítana engem, mikor találhatom biztosan és sürgető munkáktól szabadon a <u>városligetben</u>, vagyok

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Frank Wilmos

Carlo Davari
a mantnai állami levéltár
igazgatója.

Vett nov 17. 1873.

Bécs nov. 15.

104

Kedves Nagyságos Uram!

Mután jelen foglalkozásom nagy részben oly természetű, hogy minden pillanatban Nagyságodat juttatja eszembe, és tudom, hogy Nagyságod oly meleg és igaz érdekeltséget tanusít minden munkásságom iránt: nem tudok ellenállani azon vágynak, hogy Nagyságodat néhány sorban tudósítsam itteni szerencsés kutatásaimról.

Szabad óraimat ugyanis, melyek a titkos levéltárban folytatott munkám közepette maradnak, a bécsi egyetem régi protocollumainak tanulmányozására szentelem. Az „Acta facultatis artium" 1385-től kezdve fennmaradtak. Oly gazdagok ezek, hogy öt nap alatt

sak ~~xxxx~~ 1460-ig tudtam eljutni.
Több ezer magyar tanuló mellett <u>több</u>
<u>száz</u> magyar ember nevét találtam,
kik ezen egyetemen nyilvános előadá-
sokat tartottak; tantárgyaik is meg
vannak nevezve.

Közben nagy fontosságú ~~inda~~ cultur
~~ha~~ történeti részletek.

Csak kettőt akarok kiemelni —
ízlelőül.

I

1421 ultima mensis decembris audita
est litera, in qua dominus Thomas Episc-
pus Agriensis petiuit Universitatem,
ut dignaretur prouidere de duabus
honestis personis, quarum una esset
Magister in artibus, reliqua vero
Iurista, quibus promisit se velle
honeste prouidere in capitulo suo
.... Tehát egy bölcsészeti és

egy jogi tanárt kért Egerbe.
Még fontosabb — ha ismeretlen

II

<u>1396</u> 2 die julii ... supplicauit
M. Joh. de Horrow promotus ad
Collegium in Universitate Budensi
... (t. i. a Zsigmond-féle
egyetemre.)

Az országgyűlési irományok ~~hoz~~
is dús adalékokat hozok. Többi
Közöt egy ismeretlen pozsonyi
országgyűlés actáit 1538-ból etc.

De nem vagyok tovább terhére
Nagyságodnak közlemenyeimmel.
Mély tisztelettel maradok
Nagyságodnak alázatos polgája
Frank Wilm

110

Mélyentisztelt Nagyságos Úr!

Miután Supala megkeresése folytán, novemberi illetményét holnap szándékozom Szent Pétervárra elküldeni: Kegyeskedjék Nagyságod a szokásos hivatalos felhívást a főtitkári hivatalhoz megírni, hogy Supala novemberi illetménye fejében 100 forint utalványoztassék. A penzt én veszem át és expediálom.

Egyébkint mély tisztelettel

vagyok

Nagyságodnak
November 2-án,

alázatos szolgája
Frank Wilmo

Mélyentisztelt Nagyságos Uram!

Kegyeskedjék a mellékelt, Országgyűlési Irományok másolására vonatkozó, nyugtán jelezett összeget;

Ugyszintén a Supalának deczember hóra járó 100 forintnyi segélyt utalványozni; illetőleg a Főtiskár urat ezen két tétel utalványozására felkérni:

Supala nov. 22-én Moskwába utazott.

Magam Nagyságod kegyeibe ajánlva, vagyok

Nagyságodnak

Budapesten decz. 1-én. alázatos szolgája

Frank Wilmos

Pesten július 12-én.

Főtiszteletű Nagyságos Úr!

Minthogy tegnap nem lehetett szerencsém Nagyságoddal találkozhatni, ma pedig, két napra, elutazom, jelen soraimmal köszönöm Horváth püspök úrnak üzenetét, illetőleg kérését, hogy Nagyságod a Történelmi Bizottság tagjait e hónak 17-ik, vagy 19-ik napján tartandó ülésre meghívni méltóztassék. E két nap közül azt választhatja Nagyságod, melyet alkalmasabbnak tart.

Egyúttal én is eredezem, kegyes-
kedjék Nagyságod a hatóság-
tól, az országgyűlési siomá-
nyok tárgyában beérkezett
és még Nagyságod kezei közö-
levő jelentéseket hozzám
áttenni. (Lövérzutcza 11 sz.)

Egyébként legmélyebb tisztelet-
vagyok

Nagyságos Úrnak

alázatos szolgája

Frankl Vilmos

Mélyentisztelt Nagyságos Úr!

Bátor vagyok a két utalványért küldeni.

Talán Emődy Wenzel ő nagyságához is elmehetne, a Farnesi-másolatokért, melyekre az országgyűlési irományokhoz van szükségem.

Mély tisztelettel maradok

Nagyságodnak

Budapesten február 3-án.

alázatos szolgája

Ferenczy Vilmos

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

Mélyentisztelt Nagyságos Uram!

Van szerencsém a mellékelt csomagban bemutatni az „Országgyűlési Emlékek" II Kötete számára a bécsi titkos levéltárban másoltatott, s állalam tegnap lehozott irományokat; esedezvén, hogy a másoló udvari fogalmazónak ide csatolt nyugtáját Nagyságod utalványozás végett aláírásával ellátni kegyeskedjék.

Egyúttal tisztelettel felkérem, hogy Supala januárius (100 ft) illetményének utalványozására is a főtitkár urat felkívni méltóztassék.

Magam egyébkint Nagyságod szíves jó indulatai-ba ajánlva, mély tisztelettel vagyok

Nagyságos Úrnak
Budapesten január 1-en, 1874

alázatos szolgája
Franz Wilmy

Az irományokat visszaküldetni kérem.

Bécs apríl 18-án

115

Mélyentisztelt Nagyságos Uram!

Van szerencsém jelenteni, hogy a tegnapi napon megjelentem Pangerl-ünknél. Pangerl úr igen előzékenyen fogadott és rögtön átadta a becses códuxet, melyet szerdán szerencsém leend Nagyságodnak átadni. Pangerl úr igen charmant és művelt ember.

Nagyságodnak jó kívánatai kutatásaim sikerére vonatkozólag nem voltak hatástalanok.

Az országgyűlési adalékok mellett a velenczei követek Budáról írt jelentéseiben

— melyeket Mircse nem aknázok ki — főleg az 1514-iki pórlazadásra vonatkozólag igen nevezetes részleteket találtam.

De Nagyságodat bizonyára jobban fogja érdekelni a Követségi tisztárnak 1520 május 1-én Budáról ír következő passusa: (Corvina Bibl.)

Quanto a la libraria, dico esserle stato dentro et non si trovare alcuno buono libro. Tutti li buoni sono stati robati. Io trovo bene uno Virgilio vecchissimo da lettere longobarde, et alcune opere di Aelino traducte per Theodoro Gaza ... Item un bel libro Cicero de legibus. Dei libri greci io ne vedo molti squadernati, vecchii, marzi, rotti et dissipati; ma io non me intendo de Greco. Ci era uno Plinio ~~vecchissimo~~ molto corretto, ma il Rdo

... Balbo ... lha abudo....

De li disegni de Moscovia, Tartaria ... ~~che~~ credo che vi potro servire per via de uno valentissimo homo primo del mundo Messier Jacomo Zieglero ... qual vien qui in casa a leger Ptolomeo al Magnifico Ambasciador etc etc

De engem ennél is jobban megörvendeztettek azon meglepő adatok, melyek Bakacsnak pápáva választatására vonatkoznak, s melyek képesítenek, hogy végre teljes világosságot derítsünk ezen eddig homályos ~~pe~~ ügyre. . . . .

Magam Nagyságod nagyrabecsült jóindulatába ajánlva maradok

Nagyságodnak alázatos szolgáló
fraknói

Arneshnek, fiedlernek adtam a Monum. Comitialiakból példányokat..

Bellagio. Villa Serbelloni. Június 25.

Kedves Nagyságos Uram!

Épen ma egy esztendeje annak, hogy
ugyanazon órában, midőn
e sorokat irom, ugyanazon
helyen, melyen e sorokat irom,
elragadtatással gyönyörköd-
tünk a természet fenséges
szépségeiben, — egy ütt. Öröm-
mel emlekezem vissza ama ked-
ves napokra, melyeket együtt
töltöttünk. És nem hálás
érzelmek nélkül ama napra,
melyet itt töltöttünk. Mert
ha Nagyságod javaslatomat
el nem fogadja, ha a Csmót
és különösen a Villa Serbello-
nit meg nem látogatjuk,
nem ébredett volna fel
bennem a vágy e paradicsomi

helyre elzarándokolni.

Két hét óta vagyok itt. A való rendesen kigúnyolja az ábrándokat. Én azonban erősíthetem, hogy a valóság messze túlszárnyalta mindazt, mit magamnak az itteni tartózkodás kellemeiről képzelni tudtam.

Csak hosszabb itt lét után képes az ember teljesen megismerkedni e táj, s e villa sokféle szépségeivel, csak napok múlva képes teljesen méltányolni és élvezni. S midőn most, az általunk közösen meglátogatott grottából, nem tudom hanyadszor felpillantok az előttem elterülő két tó

tükrére, az azt elválasztó zöld halmokra, a környező bérczekre, épt oly élvezetes találok, mint mult évi látogatásunk alkalmával. A temperatura igen kellemes. A legforrább napokban is képes voltam délután a kertben dolgozni.

Munkakedvem és erőm sokszorosan fokozva van. Quantitative, és azzal hizelgek magamnak, qualitative is eredményteljesebb munkám, mint Pesten. Amit az Országgyűlések Tört. II kötetéből dolgoztam annyi, hogy képes leszek rögtön hazaérkezésem után sajtó alá adni a kéziratot. És ezzel most magam is meg vagyok némi leg

meg elégedve. E bókot ritkan tetszem ma-
gamnak; legkevésbbé tetszem az I Köte-
nél.

II Lajos uralkodásának történetében
is szerény előhaladást tettek.

Egy baj van csak itt. A megfelelő
társaság hiánya. Csupa angol és ame-
lai. A table d'hoteon többnyire
magam képviselem — az európai
continenst! Németek, franciák ritkan
vetődnek ide. Pedig mindenki mondja,
hogy ez a világ legszebb hotelje.

A konyha is igen jó. Az árak olcsó.
Minden kigondolható és 12 francot
fizetek egy napra. Július 6-ig ma-
radok itt. Visszatértem után felkeresem
Nagyságodat Damjanics utczai —
Serbellonijában —

Magam nagyrabecsült kegyeszegebe
ajánlva, mély tisztelettel vagyok

alázatos holgy
Dr Fraknoi Vilmos

A Karfába vésett neve felett nyomni nélkül
vonult el az év! Ezt úgy mint tiszteletes
felett!

Korytnicza aug. 12.

Mélyentisztelt Nagyságos úr!

Ma vettem Nagyságodnak szent-ke-
resztre czímzett becses sorait,
melyeket Ipolyi Korytniczára
küldött, hol már aug. 4-ike
óta, Mikó gróf és Horváth
Mihály társaságában, mula-
tok, illetőleg tartózkodom.

Igen sajnálom, hogy csak
ily késön válaszolhatok, és
Nagyságod kívánatának
nem felelhetek meg.

Csengery másodelnök úr
engem az utalványozásra
nem hatalmazott fel, s
azirant velem nem is szó-
lott. Ennek folytán, Nagy-

ságod természetesnek fogja
találni, hogy a bizottsági
elnök jogait igénybe venni
nem bátorkodom; annál ke-
vésbbé, mert nézetem szerint
a földhitelintézet utalvá-
nyomra a pénzt bizonyosan
nem szetné ki.

Egyébkint Csengery 2-3
hét multva bizonyosan visszatér
Pestre.

Hogy Nagyságodnak Szent-
Keresztre tervezett kirándulása
elmaradt, annak igen örvendek.
Mert, úgy vélem, ha az meg-

történt volna, most Nagyságod
nem határozná el magát a
beszterczebányai kirándulásban
való részvételre. Mi pedig —
már t. i. a Tört. Társulat
három elnöke, és velök annak
többi tagjai — biztosan számí-
tunk arra, hogy Nagyságod
nem fog elmaradni, és jelenlé-
tével emelni fogja a gyűlés
tekintélyét és díszét, mire
annál inkább kell súlyt
helyezni, mert ez alkalommal
a magyar nemzetiség ügyét
fogják szerény társulatunkban

ünnepelni. Aug. 21-én Nagyságód (Ipolyi, Mikó, Horváth és Gregus, sal együtt) Bbaúyáról Szent-kereszte fog menni, s ott bizonyára kellemes napokat töltend, melyeket magatól megtagadni Nagyságodnak nincs joga.

Fogadja egyébkint Nagyságód mély hiszelesem kifejezését, melylyel vagyok

Nagyságodnak

alázatos polgája

[illegible]

118

Nagyságos Úr!

Vetalání alkalmatlankodásomért már előre is bocsánatot kérve, azon alázatos kérelemmel járulok Nagyságodhoz, miszerint bizonyítványom elküldése miatt kegyesen felszólalni méltóztatnék. Ma épen két hónapja, hogy vizsgámat letettem és ámbár már többször sürgettem bizonyítványom kiadását, mai napig sem kaphatom meg. — Nem tudom annak az okát, ha kellene valamit tennem, szívesen megteszem azt, csak hogy hamarább kézre kerithessem.

Ismétlem tehát előbbi kéréseimet, és reménylem, hogy ezen merészségemet, meg fogja bocsátani.

Midőn tehát Nagyságod nagyrabecsült és ismert kegyébe magamat tovább is ajánlanám, mély tisztelettem kifejezése mellett vagyok.

Nagyságodnak
Trencsény, 1872. jul. 4-én

hálás lekötelezettje
Franzen Alajos

121

Nagyságos Úr!

Szedőink halmozott teendői nem engedik meg, hogy a Vadnay úr által Nagyságodnak tett ígéretet beválthassuk. Mi a „Hon" részére a „Napló" másolatát fogjuk használni a hétfői esti kiadásban, s ha a többi lapra négye hétfőn délben nem kérő kefelevonatot adni a megnyitó beszédből, szívesen szolgálunk vele. Megkülönböztetett tisztelettel

alázatos szolgája
Frecskay János
a „Hon" id. segédszerkesztője

Édes Lerinn!

Holnap 7 orakor. estre á városházán á tanácsteremben vagy á gondasági teremben á belvarosi kerületi állomásra történik ajánlat ém refectallok reá. kerlek menjbe mert szavazat többség határozat és valami újjonzat akarnak a belvárosba behozni, állitván hogy ez nem is folyamodtam á belvarosra, s mintán, á kerületek ezt mintegy hazi kérdesnek tekintik, ha mozgalom nem történik irányomban, meg, á bukás is lehetséges, azert befelj ott ismeröseidet Hatalmat és többekket – á többit póvat

Franz.

REVUE CELTIQUE

LIBRAIRIE A. FRANCK
F. VIEWEG, PROPRIÉTAIRE
Rue de Richelieu 67
PARIS

Prix d'Abonnement :
Paris 20 fr.
Départements 22 fr.
Iles Britanniques 20 sh.

Paris le 8 Juillet 1874

Monsieur,

J'ai eu tout récemment communication d'un no du Pester Lloyd, 17 Mars 1871, où se trouve résumée une lecture que vous avez faite à l'Académie Hongroise sur le voyage d'un eques Hungaricus au Purgatoire de St Patrice. Ce récit est resté inconnu des celtistes, comme il l'avait été de l'anglais Th. Wright dans son beau livre "St Patrick's Purgatory".

J'ignore si votre travail a été publié, et s'il l'a été en langue Magyare, il serait pour moi lettre close.

Il serait pourtant à désirer que le public Celtique connut un travail qui l'intéresse et je désirerais fort pouvoir le faire connaître aux lecteurs de la Revue que je dirige. J'espère que vous ne trouverez pas indiscret de vous demander si vous pourriez dans ce but me communiquer une rédaction, ou tout au moins un résumé, de votre travail dans une langue autre que le Magyare — Français — Anglais — ou Allemand. Les deux premières de ces langues sont les seules dans lesquelles soient écrits les

articles de la Revue celtique, mais ce
ne me serait plus aisé que de traduire
ou faire traduire un texte allemand dans
une de ces deux langues.

J'ai l'honneur d'être, Monsieur
votre très respectueux et très obéissant ser

H. Gaidoz

Monsieur François Toldy
à Pest.

126

127

Tekintetes Könyvtárigazgató Úr!

A' Reguly-társaság' nagybecsű bizodalmas felszólítását, hogy dolgoznám én is valamit a' Reguly-Album' számára, nemcsak örömmel vettem, de mennyire csekély tehetségemtől telni fog, közremunkálásomat is ezennel készséggel megigérem, sőt, minthogy a' Társaság betegségem ideje alatt állott össze 's így én abba nem léphettem eddigelé, használom az alkalmat, kijelenteni, mikép, ha még nem késő, magam is kész vagyok az általam is igen nagy érdekű ügynek előmozditására évenként 4 pfrint részvénynyel járulni, 's ezen első évi járulékot befizetni, mihelyt parancsolni fogják, magamat ezennel kötelezem.

Ki egyéb iránt egész tisztelettel maradtam

A' Tekintetes Könyvtárigazgató Urnak

Pest, maj. 14kén 845.

alázatos szolgája

Garay János

Tekintetes Tudós
Schedel Ferencz kir. Könyvtárigazgató, magy. Academiai Titoknok
urnak stb. stb. különös tisztelettel

Pesten.

Tisztelt Uram!

179

A mai ünnepély tekintében – "új szokásnak kapujá"-ban, helyeseimnek tűnik gondja bizonyult. Sokáig volt annyi bátorsága vagy önbizalma mellett – hogy [illegible] mégis [illegible] Vállal [illegible] verőrszíja mellett – hogy [illegible] [illegible] [illegible]

Szerző javítások
Sőt valóban irodalmi, művészi képzés
a tanulást magára öltsön
Kép javít
Esztétikai élmény
Számadatok - Angyal Dávid

Folyóiratunk fogyatékosságait mindenki az ízlésével magyarázza. Kívánságok, amelyek irodalmi közönségünk különböző rétegeiből jönnek, egymást keresztezik, kizárják. Mindenki irodalmi alkotásokat, egyéni, műfordításait szeretné folyóiratunkban közölni, — tárcikkei rovatokban számonkérjük azokat. Irodalmi, művészeti kérdésekben állást foglalni, irodalmi életünket befolyásolni, irodalmi és művészeti kérdéseket tárgyalni, — egy szóval ilyen igényt a művelődés folyóirata tartani, — ezt követelik tőlünk. Célunk az

Irodalmi tárca.

Mária Teresa élettörténete. I. Szilágyi Sándor. – Szepesi Ilona munkájából. – Narancsi Ilona: A hunyadiról. (Emeréhez Szalay Ferenc Szily Kálmán. Kisfaludy Társaság jegyzőkönyvéből. – Más is ennek.

Vegyes tárca.

Szórmánzi szemle. Természettudomány. – Mikszáth Kálmán. Szent Péter esernyője. Regény. Vajda Péter. – A pénz és az ember. – Szabó Ferenc. Szabó Ferenc. Szerk. ismertetés.

Körvonalazván a vállalat irányát, nincs más hátra, mint buzgalmunk ajánlani mindazoknak, kik munkánkat akár figyelmükre, vagy akár jóindulatukra méltónak ítélik. Kérjük egyszersmind a tisztelt olvasókat, szíveskedjenek egyes ülésekre, tárgyalásokra és szándokokat, s komoly törekvésünk szerkesztendő napi füzeteket tehetőségük szerint ajánlgatni, és szétkeresni.

Fekete Bernát
Kiadó

Szepesi Imre
szerkesztő

Az előfizetés feltételei.

A „Tízenegy füzetek" havonkint háromszor, vasárnap jelennek meg 2 – 2½ ívnyi tartalommal, oly alakban, mint a „Buda pesti szemle" is.

Előfizetési árunk

Egy évre ..... 6 forint.–
Félévre ..... 3 forint.–
Negyedévre ..... 1 forint 60 x.
Havi részletekben, box jával
Bekötve, egy évre ..... 7 frt 20 x.

A megrendeléseket illetőleg: egyesek, postai utalvány útján, többen szóló levélben, pénz csomaggal tőtenhetnek.

Tíz előfizető gyűjtőjének tisztelet-példány adatik, – a legtöbb előfizetőnek: 5 arany tiszteletdíj; stb. pédány.

Kiadó hivatal:
Budán, Váci utca 27 sz. alatt.

Irodalmi tárla.

Mária Teresia életrajza. – I. Tildi Szerem. – Szyrom dom manjából. – Arany [illegible] A kiszquelről. – [illegible] – Hajdú Károly. – [illegible] – [illegible]

Kritikai rovatok.

Szemlénkre szemlé. Természetmelemény. – [illegible] – Vajda Péter. – [illegible] – Jávodsky Károly. – Lapszemle. – [illegible] – Szerk. [illegible]

Körvonalazvan a vállalat irányát, nincs máshára, mint buzgalmaba a jóakaraik mindazokkal, kik ugyanezt azifjuságban, vagy azifjuságban közöszámítják. Körünk egyesekkel, [illegible] tanodákat, önkiszőket, [illegible] egyesületeket, támogatják a jó szándokkal, s kamoly törekvéssel szerkesztendő [illegible] nyi füzeteket tehetséjük szerint anyagilag, és szellemileg.

Tekete Szeonát
Kiadó.

Csepár Szent
Szerkesztő.

Az előfizetés feltételei.

A „Tíznapi füzetek" havonkint háromszor, vasárnap jelennek meg 2 – 2½ ívnyi tartalommal, oly alakban, mint a „Buda-pesti szemle" [illegible]

Előfizetési árak

Egyévre	6 forint.
Félévre	3 forint.
Negyedévre	1 forint 60 x.
Havi részletekben, bevjával	
Bekvidve, egyévre	7 fot 20 x.

A megrendelések et illetőleg: egyesek, postai utalvány útján, többnek szólók levélben, pénz csomagyal történhetnek.

Tíz előfizető gyűjtőjének tisztelet példány adatik, – a legtöbb előfizetőének: 5 arany tisztelet díj, s tiszt. [illegible]

Kiadó hivatal:
Pesten, váci utca 2 ik szám.

1892 ik jul. 15 én
Pest úri utcabiksz.

171

Tisztelt Uram!

Másodszor alkalmatlankodom levelemmel, nem is mernék, ha jónkaratomon kívül más is indítana. Két kérelemmel járúlok Nagyságod Elébe: méltóztassék vállalatom mellékelt tervét átolvasni, s ha arra való, néhány az első számban kinyomatandó ajánló sorral támogatni. Utszhiszem: érdemes leszarra vállalatom: a magyar tiztalság java fogszívén fekűdni. Új, s egésszen eredeti, – a szerkesztőpedig ismeretlen lévén, tekintélyes pártfogásra szükszíjvan.

Második kérésem levésbbé merész, de ismét olyan, hogy sikerétől vállalatunk tekintélyének jó része függhet. Nagyságod rectori beszédjét kívánnám az első számban kiadni, – azon ünnepi beszédet, mely a többi közt egyetemünk alapítónője, Mária Teresiának tárgyaztta életét. E mutatvány tervben lebisvetten a címét, hogy teljes prospectussal lépjek elő.

Akár kedvező, akár kedvezőtlen lesz a válasz, kérem I. Nagyságodat, ne terheltessékarrul alóiroft tisztelőjét tudósítani. Betegeskedésem gátol hogy kérelmemet személyesen adjam elé.

Tisztelettel
Gáspár Imre
a „Tiznapi füzetek" szerkesztője.

132 a)

Nagyságos Uram!

Közérdekű ügyben bátorkodom Nagyságod
tudományához folyamodni. A túróc-szentmártoni „Matica"
most adtalki „Archivumában" Beniczky Péter XVII. k. századbeli
költő tót verseit. A „Vasárnapi Ujság" meg bizott e' kiadvány
ösmertetésével, s'én tettem is: csak mikor már útnak indult
ösmertetésem vettem észre fontos körülményt! azon „Példabe-
szédek", melyeket az „irodalom történeti olvasókönyvben" ta-
láltam részint szóról szóra, részint kiterjesztve, vagy összevonva
megvannak e' 239 bölcsmondás között. Már most ha a Magyar
Nyelvmusok" minden „példabeszéde" megegyez a tóttal, kétségtelen,
hogy Beniczky vagy magyar, vagy tót iró volt-kettő nem!
Ezt felderítendő bátorkodom Nagyságodhoz
folyamodni: méltóztatik e' tőlem elfogadni a Matica tót
kiadványát, vagy pedig vélem közölni, miúton juthatnék
ama versfüzet valamelyikéhez? Azt is idejegyzem, hogy 15 ik ki-
adása Pozsonyban, 1806 ban jelent meg, mely adat nincs meg
az „irodalomtörténetben."
Bocsásson meg Nagyságod merészségemért,
melyet azonban ügybuzgalmam hivott fel. Elég fontos tárgy:
félek tőle hogy eredeti költőt veszítünk, s' fordítóét: a Bartók Istvá-
nét kapjuk helyébe -- mintán illatót rímek sokkal szebbek!

rímek

Zólyom - Szajnikon, 1893 május hó 10

Tisztelettel
Gáspár Imre

2

2

172

Föladó-vevény

Gaspar J. Ozalyan

czímzett, állitólag 1 ft ..... kr értékü könyv 21

tartalmazó, — font 6 lat sulyu postaküldeményről.

Fizetett franco . . . . ft kr.

» tértivevény . . » »

Összesen . . . . ft kr.

Átvevő fizet portót . . . ft kr.

Kelt.....

PEST 21/3 73 PÉNZ FELADÁS

Szapmay

Nagyságos Uram!

Nagy szivességéért legmélyebb köszönetemet fejezvelki, ittküldöm Szeniczkynk költeményeit; bévártam, míg a lapok s. Uraságod megjöttét jelentik.

Az érvek megdönthetlenek; engedje s. Uraságod, hogy a „Vasárnapi Ujságban" megkezdendő vitát annak idejében megküldjem. Gyönge volna az, ha az ép oly nagybecsű, mint megtiszetelő sorokra nem hivatkozhatnánk, – s ha ez szabadlet, elmegy akedve dr. Sasinekneck irodalomtörténetünk kertjét dézsmálgatni!

Fogadja s. Nagyságod köszönetem, s nagyrabecsülésem kifejezését!

Zólyom-Stajnikon,
1873 ik julinshó 28 ikán

Tisztelettel
Gáspár Imre.

A corpus delictit mellékeltem, – dr. Sasinek bárgyusága hatalmasan tetszik ki belőle.

Nagyságos Uram!

Nagy szivességéért legmélyebb köszönetemet fejezvelki, itt küldöm Beniczkynk költeményeit; bésártam, míg a lapok s. Uraságod megjöttét jelentik.

Az érvek megdönthetlenek; engedje s. Uraságod, hogy a „Vasárnapi Ujságban" megkezdendő vitát annak idejében megküldjem. Gyönge volna az, ha az ép oly nagybecsű, mint megtiszetelő sorokra nem hivatkozhatnánk, – s ha ez szabad lesz, elmegy akedve dr. Sasinekneck irodalomtörténetünk kertjét dézsmálgatni!

Fogadja s. nagyságod köszönetem, s. nagyrabecsülésem kifejezését!

Zólyom-Hajnikon,
1873 ik julinshó 28 ikán

Tisztelettel
Gáspár Imre.

A corpus delictit mellékeltem, – dr. Sasinek bárgyusága hatalmasan tetszik ki belőle.

Mélyen Tisztelt Nagyságos Ur!
Legkegyesb Párfogó Uram!

Ha figyelemre méltó körülmény az, hogy valaki évek során ás küzd az éles nehézségeivel s midőn már már céls érne a küzdő, akkor gördissesik ujába óly akadály, mely sovább haladásás lehetlenné teszi; ha mélsánytáss érdemel az igyekezes, hogy egy fiatal ember, ki a mossoha sors iskolájában nevekedess fel, megragad minden alkalmas, hogy helyesén könnyissen s jövőjés biztos alapra fiksesse, de ebeli sörekvései is csak újabb bajok szülő anyja; s ha végre képes lesz az ily szerencsésen sorsa Nagyságod szivében részvéses kölseni: azon esetben bátorkodom Mélyen Tisztelt Nagyságos Urhoz egy alázatos kérelemmel járulni ugyanis:

Én debreceni joghalgató volsam. Azonban asyám halálával pályám félbeszakisás nélküli befejezéséhez nem csak hogy reménysem sem lehetess, de gondorkodni mielőbb egy állomásról, mely anyám s sessvérein sorsás is némileg biztosissa: legszentebb fiui s sessvéri

/.

köteles ségemnek beismerém. Hy helyzetben kérvénys intézsem a Nagymélt. Vallás's Közoktatás-ügyi Ministeriumhoz, miszerint a hátra levő jogos magán tanulás utján elvégezni engedné meg, mely esetben valamelyik Ministeriumnál alkalmazás vállalni szándékolsam. Azonban folyamodványomra mind eddig végzés nem hozatott. Í miután annak tárgyalatása bizonytalan időig elhuzódhatik is a kiváns eredmény mégis elmaradhat, nem akarva jövőmes a bizonytalanságnak kitenni is ez iskolai éves elveszteni: elhatároztam magamas Debreczenbe visszatérni is a hátra levő jogos bármily nehezen bevégezni. Í midőn e szándékom anyagi nehéz helyzetemen megtörik; anyámtól pedig négy kiskom testvér mellett gyámolitás legkevésbé várhatok: a szükség, a zavar tetőfokán bátorkodom Mélyen Tisztelt Nagyságos Urhoz azon alázatos kérelemmel járulni, miszerint elutazhatásomat valami csekély áldozat hozatalával elősegiteni legkegyesebben méltóztatsék. –

Kérelmem mellett van szerencsém még kezeim köz levő éretségi bizonyitványomat alázatos tisztelettel beterjeszteni.

Ki is egyébbiránt kérelmem ismételt is alázatos megújitása után magamat Nagyságod kegyes pártfogásába ajánlva, megkülömbözetett tisztelettel maradtam

Pest Febr. 4. 869.

Mélyen Tisztelt Nagyságos Ur
Legkegyesb Pártfogó Uramnak

legalázatosb volgája
Kaspár János mk.
jogbaltgató.

Nagyságos Rector Úr

Ki a főváros életviszonyaiba csak némileg is be van avatva, nem fog csudálkozni vagy megütközni azon, ha egy alsóbb rendű tisztviselőt az életfentartás nehézségeiről panaszolkodni hall. A lakás-ruházat, és élelmi szerek körül napról napra jobban érezhető áremelkedés, a legkimértebb bevszsás mellett is túlhaladja azon minimumot, mit az országgyűlés egy tisztviselő szükségleteire elégségesnek vélt. Számsalan példás lehesne ennek igazolására felhozni; azonban - becses türelmés kérve - csak sajás személyiségemre terjeszkedem ki.

A mult év elején a honvédelmi ministeriumhoz történt kinevezsesésemes megelőzőleg huzamosb ideig besegeskedsem. Részint a gyógyisási kölsségek, részint ruházati szükségleteim fedezhesése czéljából - mevt napdíjaimból erre vajmi keveses fordishassam - fölkettess vennem, az államsiszsviselőknek adasni szokos kincssári előleges. Majd kevéssel később szülőim segélyezése végess a „magyarországi siszsviselők önsegélyző egylese" álsal felajánlott kölcsöns is igénybe vessem. A kés rendbeli előleg havi levonása álsal származoss összeg a szolgálasi díjra levons részlesekkel, fizesésemes annyira megcsökkensé, hogy a maradék sajás személyiségemre is csekély vols. Egy törséns, hogy midőn a muls év végén családi körülményeim haza szólisossak: az uzi kölsség előszeremshesé végess kényselen volsam válsóadósságos csinálni. A törlesszési részlesek szinse havonkéns lessek volna seljesisendők. A részlesekes, habár nehezen is - ponsosan fizessem, míg a folyó évi april havában a kölcsön összeges velem felvevő s válsós kiáltiso egyik siszssárvam, a részlesfizesés be nem tartván, a válsó beperelsesess, minek folyán fizesésemnek 300. forinsos meghaladó része biróilag lesiliasoss.

hiseni megkeresem Arany János akademiai tiskár urat, hogy ha az Akademia számára szükséges másolásokkal megbízni szíveskednék. A tiskár úr első sorban Thaly Kálmán úrhoz utalt, mint ki a Rákóczy-féle levélsár másolásokkal megbízatott, kisöl is azt az értesítést nyertem, hogy a levélsár magyar szövegű okmányai nagy rögben már lemásoltatnak, a felmutatott lengyel s francia s vegyes darabokat pedig el nem vállalhatám. Ennélfogva azon tiszteleteljes kérelemmel bátorkodom Nagyságodhoz, mint a Kisfaludy társaság elnökéhez, – kihez Arany tiskár úr által másod sorban utaltattam – járulni: mitterius – ha ugyan szükséges – a Kisfaludy társaság kiréből dy másolásokkal megbízni, vagy befoljásával az irói körökben hasonalkalmazáshoz jutatni kegyesen mélsózsatnék.

Mint teljesen megbízható egyéni ajánl állásom, melynek tiszta ságát megőrizni szent kötelességnek ismerem; mint szorgalmas s hasznavehető egyéni érdemeim ajánlandanak.

Ki is egyébiránt kérelmem alázatos megújítása után magamas Nagyságod kegyes pártfogásába ajánlva, tiszteleteljes vagyok

Dessen, october 14én, 1871.

Nagyságos Rector Úrnak

alázatos szolgája

Gáspár János m.p.

bölcsédelmi minisszeri irodatiszt.

136

Nagyságos úr!

A József nádor kohor ügyében, mai napon tartott bizottmányi ülésben szóba jött a kohor telepratára alkalmazandó fölirat kérdése.

A bizottmány e fontos kérdésnél sajnálattal nélkülözte Nagyságodnak jelenlétét, és igen ohajtatta volna, ha e részbeni benes véretést megismerhetendi, kunyival inkább is, mert a minapában tartott bizottmányi ülés alkalmával már értesült Nagyságodnak ~~[illegible]~~ abbeli kívés kívségéről, hogy a fölíratot elkészítendi. E körülmény miatt a fennebbi kérdésben mai napon nem jött megállapodás létre, és a bizottmány ezgemet utasított, hogy Nagyságodat erről értesítenem, és egyszersmind fölkérnem, hogy benes ígéretéhez képest a fölíratot mielébb elkészíteni, és azt vagy Perger Ignácz úrnak vagy nekem kézbesíteni, vagy a tegkörebb tartandó bizottmányi ülésre kemélyesen elhozni méltartassék.

Midőn a bizottmány ebbeli utasításának jelen parancsnak elegel tesszek, alkalmat vesszek egyúttal magamnak őszinte tisztelettem nyilvánítására, melyek vagyok

Pesten 1868 augustus 12én

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Gerlóczy Károly

GICZEY SAMU

ügyvéd és váltó jegyző

Pesten.

Pest Martz 10. 1872

138

Mélyen tisztelt Nagyságos Úr!

Soraim átadója Vassay Miklós kedves rokonom – tizenegy év óta Istebei Kis Miklós gyermekeinek magány nevelője; ottani hivatását f. e. September 1én bevégezvén – tanári pályára szándékozik, s hogy czélját érhesse, előbb a törvény által rendelt tanári vizsgát kell letennie.

Nagyságodat, mint a vizsgáló bizottmány elnökét arra kérem ennek folytán – utasítva teendőire nézve jeles képzettségű Öcsémet, hogy fáradozását kívánt siker koronázza.

Nagyságodat szeretteivel együtt – szeretteim nevőkben is szívből üdvözölvén, maradok – a ki mindég váltam – igaz tisztelője

Giczey Samu

PESTI KERESKEDŐK CSARNOKA.

Pester Kaufmannshalle.

Nagyságos Úr!

A pesti kereskedők csarnokának választmánya nevében van szerencsém Nagyságodat a f. évi Február 15én esti hétórakor az egylet helyiségeiben Dr Schnierer Gyula és Levin Jakab úrak által tartandó felolvasásokra mély tisztelettel meghívni.

Mély tisztelettel levén

Nagyságodnak

Pesten Február 13 872

alázatos szolgája

Gaskon Pál

Sikás

Nagyságos Toldy Ferencz m. kir. tud. egyetemi igazgató úrnak

Pesten

PESTI KERESKEDŐK CSARNOKA.

Pester Kaufmannshalle.

141

Nagyságos úr!

A pesti Kereskedők csarnokának választmánya nevében van szerencsém Nagyságodat a f. évi Martius 23án esti 8 órakor az egylet helyiségeiben (Bálvány utca Mocsonyi ház) Dr Falk Miksa úr által tartandó felolvasásra tisztelettel meghívni

Pest 1872 és Martius 20án

az elnök megbizásától

Goldstein
titkár

Nagyságos Toldy Ferencz kir. Tanácsos úrnak
helyben

PESTI KERESKEDŐK CSARNOKA.

Pester Kaufmannshalle.

142

Nagyságos Tanár ur!

A pesti kereskedők csarnokának választmánya nevében van szerencsém nagyságodat e f. hó 21én (Szombaton) esti 7½ órakor Dr Falk Miksa ur által az egylet helyiségében (Bálvány utcza, Mocsonyi ház I-ő em.) tartandó felolvasásra mély tisztelettel meghívni.-

Pesten 1872 Deczember 19én

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Goldberg Józef

egyleti titkár

Nagyságos

Toldy Ferencz

Tanár urnak

Pesten.-

PESTI KERESKEDŐK CSARNOKA.

Pester Kaufmannshalle.

Nagyságos Ur!

f. hó 15-én esti 7½ órakor Dr Apáthy István ur által a kereskedők csarnokában tartandó felolvasásra bátorkodom Nagyságodat mély tisztelettel meghívni. –

Pesten 1873 Február 13-án

Nagyságodnak

alázatos szolgája
az Elnökség nevében
Dr. Goldzieher Jenő
egyl. szóbkás

Nagyságos
Toldy Ferencz
m. k. t. egyetemi tanár
urnak
Pesten.

PESTI KERESKEDŐK CSARNOKA.

Pester Kaufmannshalle.

Nagyságos úr!

A „Pesti Kereskedők Csarnokának Választmánya tisztelettel meghívja Nagyságodat a folyó évi Januar hó 29-ik-ti 7. órakor Dr. Brode Lipót és Dux Adolf urak által a Csarnok helyiségeiben tartandó felolvasásokra.

A „Pesti Kereskedők Csarnokának Választmánya nevében:

Galdkei Jenő
ügyvéd
egyleti titkár

Nagyságos Toldy Ferencz kir. tanácsos urnak

Helyben

Bécs márc. 21/89

Nagyságos Tanár Úr!

Bonzian nevű nyilvános könyvkereskedő orientalis kéziratai közt egy rám nézve igen érdekes darab akadt, melyet Dr. Steinschneider Úr, kit e kéziratokkal rendeltem, sorra figyelmeztet azon megjegyzéssel, hogy hazafiúi kötelességünknek tartsuk, ha egyetemünk könyvtárunk részére megszerzendő igazgatóját felkérem, mutassa be e munkát egyetemünk által gyarapítsa egyetemi könyvtárunk kincseit. Nevezett könyvkereskedő azonban nekem a kéziratot átvétkinkés végett rövid időre kölcsönözni és sőt ajánlotta annak részletes leírását összeállítani a megvételre az előttem még nem igen ismeretes magyarhoni betűkkel járó kiválólag megérdemlő Bakfodor Nagyságodat a kézirat megvásárlására felkérni. Meglehet hogy hazánkban idővel kiadóra találhat, ki az orientalis irodalmi ajánlatokat számát állalá gazdagíthatná. A következőkben bátorkodom a kézirat átkérésének érdemét közelebbről tudósításképen Nagyságodnak tüzetni, hogy azonnal a munka irodalmi becséről ítélhessen. Egy mellékletben a szövegből való excerptumokat arab betűkkel fogom másolni, és e helyett e mellékletre számokkal utalni.

A kézirat igen érdekes romantikum ez, hogy arab nyelvben, zsidó betűkkel történő grammatikát tartalmaz. Nagy octavon és kelet papiros (körülbelül mint az akadémia Pecsevi kézirata) 108 lapot foglal el. A arab szöveg fekete tintával van irva, a török példák és kifejezések ékezetmeg nélkül veres tintával. A tzenzott a manuscriptum tartalmára. lime (mint Dr Steinschneider találja): „Ek szuzur el zahabiet ve-el kutú el- Ahmediet fi-l-lugat el- türkiet". Megkezdi egy bevezetés (f. 1 verso) szines prózában irt szavakkal (Mellékelet no. 1): „A hegyelmes és irgalmas isten nevében! Hála istennek, ki az embert kitüntette beszélőtehetséggel és nyelvvel diszité, ej a teremtmények fölé emelé, ki szolgái közül azt, kit arra méltatott, ékesszólásával és a nyelvek helyes nyomozásával (czéról szóla: megkülömböztetésre való vezettetéssel) tüntetett ki. Hála neki. Vallom, hogy nincs isten kivüle ő egyetlen, nincsen társa, hitcikkei mélyek, hogy szavainte követelésének parancsai és tilalmai".

E szavakból kitünik hogy szerző zsidó vallású volt, mivel a tetrallás kiejtését rejtett: „és Mohammed az Ur prófétája" kihagyta. Ebből kivül tünik ez ki, a kéziratot zsidó betűkből, melyekkel kézáti olvasta arab zsidók élték arab nyelvü szövegeket ir és arra, valamint a syr keresztyének arab szövegeket az úgynevezett karsuni irással másolták, a magrebin pedig bebük pedig arra mutatnak, hogy szerző, vagy legalább másoló (kinek neveit az epigraphban nem találtam, de lám megvannak a szerzőnek kéziratai volt előttem) Észak-Afrikában élt és irt.

hogy zsidók a héber nyelvtannal foglalkoztak nem volt a közönség előtt; például akarom csak felhozni, hogy a 9. században Salmon b. Jerucham korában kitörésszerű hogy az arab nyelvvel foglalkoznak és a biblia tanulmányozását elhanyagolják (v. Neubauer: Aus der Petersburger Bibliothek. Lpz. 1866. 13 lap.)

Idézett szavak után szerző azon okokat sorolja el melyek őt munkája írására birták. Ezen pont fordítását szükségesnek vélem mivel belőle a szerző neve és kora tűnik ki (Mellékelet no. 2.) „Ezek után „így szól az ki őszinte tagjával és kedvéről íratni inkább: Rabbi „Mose Mollah b. Mohammed Szalih: Mintán szükséges, hogy az olvasó tudja azok nyelvét, kik hozzá szólnak, sőhajt megértése kívánatos és rejtek valószínűsége, és mivel körünk uralma az Othmánoknak kik körülöttünk élnek: felkértek sokan, hogy szerezzek egy szótárt török nyelvről és e kívánalmuk többször is megtétetett és megvalósítani sikerült barátaim részéről." Ezen barátok közül különösen egyet emel ki egy 1½ lapra terjedő dicsbeszédben, egy bizonyos Szejd Ahmedot. Epasszusból a szerző neve kivált kitűnik, hogy szerző azon korban élt, midőn a törökök Egyiptomban hatalmukat megkezdték el. – A munka forrásai a következő portból világlanak ki (Mellékelet no. 3): „Tudjad (segítsen az Ur!) hogy mielőtt „e munkát írtam, arab a nevezetes és a nyelvkészletben jártas tudós „avval elé tártam, és mivel nem lehet minden dologról improvizálni „munkát írni több mint 30 különböző nyelvészeti munkát „használtam, arab-törököt, arab-perzsát, perzsa-törököt, török „peklevit forgattam." Most következik a 30 munka felsorolása, majd a szerzőcsellőket tartva kiemelendőknek, megjegyzem hogy a szerző lapszámra sok oly nevet tartalmaz, melyet érvényt arra és újabb bibliographiákban hiába keresnénk: Schah[1], Ibn Malik[2], a népirodalom és tudomány ajándoka; Gulistan[3]

1) Kétség kívül Djauhari arab szótára. 2) Egy versben írt arab grammatika szerzője, már többszörösen kiadva, legnyakabb Fleischer berlini tanár által. 3) [illegible] 4) Sadi perzsa

a Gulistan arab versenyelv nyelve és kommentárja, melyből egyiket Sacy fel is adott. Szerző írta. ~~Ezekből munka alatt~~ stb.!

Ezután egy két lapra terjedő jegyzet következik, melyben említi, hogy munkája bevégezte után Kairóba kerülvén Abu Hian grammatikus pár[illegible] célja és „Zwrket el-madkiel fi-l-lugat el-kiskeid" című munkája, mely az arab grammatikusok modorára van szerkesztve.

A bevezetést követi egy összes, tvl a munka felosztását írja be, mely leírást a török nyelvben előforduló hangokról szóló megjegyzések követik, különösen említi azon hangokat, melyek eredeti török szóban nincsenek és csakis az arabból kölcsönzöttekben fordulnak elő.

fol. 6 recto Mollah Mohammed b. Atkraui (kit a forgó világos sógbirtokosának és „Tohfet ali Othman" című munka szerzőjének nevez) nevében szól a betűkről, melyek a perzsából vétettek át nevében szól a betűkről, melyek a perzsából vétettek át (Ş Ż ż) kiegészítve.

fol. 6 verso a perzsából kölcsönzött három betű (Ş Ż ż) kiegészítve.

fol. 6 verso a perzsából kölcsönzött három betű (Ş Ż ż) kiegészítve.

Ezután szól az összetételről. Így végzi az összetételről szól. Így végzi az összetételről szól. Így végzi az összetételről szól

47 r. – 49. v. oly szék alphabetico lapstroma következik, melyekhez a törökök az arabokról kölcsönözték, végre – 54 egy összefüggő elbeszélés vagyon közölve interlinearis arab fordítással; az elbeszélés török szövege veres tintával.

fol. 54. versón egy hálaima itéletnek, és az olvasókhoz intézett abbeli igéret, hogy nemsokára egyéb nyelvbeli munkákkal is fog a szerző fellépni.

Ez a kézirat tartalma. Méltóztassanak annak becsét megítélni, mindenekelőtt tekintetbe venni, hogy akár a munka önálló becse nem is oly nagy, mégis a bevezetőleg constatált körülménynél fogva idetekintés és méltánylásra méltó arra, hogy általa hazai könyvtárunk fejtakaros, hiányos orientalis készletét egy szálommal gyarapítsa.

A kézirat árára nézve a könyvkereskedő maga (Julius Benzian, Hamburgerstrasse No. 19 a.) fog minden kérdezősködésre pontosan felelni.

Midőn Nagyságodtól bocsánatot kérek azon illetlenségemért, hogy e hosszas tudósításnál hátrogattam, maradtam

Nagyságos Tanár Urnak

leghálaadatos tanítványa

Berlin 1869 március 19-én Goldziher Ignácz
ph. orientt.

Brenzlauerstrasse 39. I. emelet
Berlin

Mellékletek

No. 1 بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى شرف الانسان وزينه بالنطق واللسان وكرمه على سائر المخلوقات وفضل من شاء من عباده بالفصاحة والعبيد الى تمييز الالفاظ وحدا له – واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له عقاده تحققه التمسك بالاوامر والاجتناب عن المنهيات

No. 2. اما بعد فيقول المبتهل الى الله تعالى بالاعضا والجوارح المحى عفو مولاه محمد صالح لما كان مما ينبغى للانسان ان يحرف كلام من يخاطبه ليفهم كلامه ويجاوبه وكانت دولة زماننا فذ الدولة العثمانية واللغة التركية السلطانيه ... فسال ما فى ..... (a) ان اضع رسالة فى اللغة التركية وسئلنى بذلك مرارا وتكرر على من اقربائى واصدقائى تكرارا الخ

No. 3. اعلم ايدك الله تعالى انى ما وضعت كلمة فى هذه الرسالة الا بعد ان قابلتها بترتيب الائمة المشتهرة الراسخين فى اللغات وان كان كل شى [لم] (b) يعلم بالبديهة فجمع عنى فى مدة تاليف هذه الرسالة نيف ثلاثين كتابا فى اللغات المختلفة من عربى وتركى عربى وفارسى وعربى وفارسى وتركى وتركى وكزاى (c) وتركى وبهلوى مثل الخ

No. 4. قال صاحب تاليفات المسمى تحفة آل عثمان ذو النور الساطع مولانا محمد بن عثمان

No. 5. المصدر كل كلمة آخرها لفظة مك اوصف مميز علامة مصدر مك اوصف فهى ميزان المشتقات كما فعلوا كذلك فيما يرادفها بالعربى اعنى ايلك واسلك وحمل ونقل بالعربى وقد ذكرنا لك المصدر s.a.l. s.a.l.

---

a) nem biztan elolvasni, a kéziratban 7½ körülbelül.
b) emlékezet magam egészítem ki; mert a összefüggő nem kiírja
c) mit ért a Kazai nyelv alatt?

148

Nagysagos Tanár Ur!

Ezer bocsánatot kérek ezennel Nagyságodtól amaz Medelmetlenségért, hogy utolsó levelem pósta bélyegfelenül jutott kezeihez. Tökéletesen igazoland ama körülmény, hogy én e vigyázatlanság oka nem vagyok, mert nehány nap óta szobámhoz levén bilinczelve a levél egy szolga által vitetett a pós tához, és amannak ügyetlensége által bélyegfelenül jutott a szekrénybe

Levelemben tárgyalt ügyet ismételve Nagyságod figyelmébe ajánlván maradok

Nagyságos Tanár Urnak.

hálás tanítványa

Berlin 20/3 1869 Goldziher

149 b

Tekintetes Orvos Doktor, Professor és Titoknok Úr,
Különös tisztelettel való Nagy és Jó Uram!

Annálfogva hogy az oda alább megnevezendő Munkám Első Darabjának mindjárt a kijöttekor, a Tekintetes Egyetemhez és a Tekintetes Úrhoz intézett 's ugyan azon egy Pakétbann fel is küldött két Cédázványa közzül az eggyiket a Tisztelt Egyetem, az /. alatti másolatbann látható értesítés szerént, valósággal vette; annálfogva mondom, semmi kéttségem nem lehetvénn felőlle, hogy a Tekintetes Úr is, a másikat ne méltóztatott vólna venni: ide rekeszteh a //. alatt, eggy azon Munkámra nézve velem közlött Irásotska másolatját; azzal a szemérmes kérésemmel kísérve, hogy ennek a Tettes Úr, a maga betses Athenaeumábann, ha éppen érdemetlennek nem találándja, egy kis hellyet ajándékozni méltóztassék. Így a 30. esztendős Munkának legalább az emlékezete a Minerva Templomábann megmaradvánn, idővel, ő maga, valaki figyelmét 's talán sajnálkozását is megnyerheti.—

Megujjítom tehát az ebbéli alázatos kérésemet 's magamat a Tekintetes Úr nagybetsű jó indulatiba bizodalmosan ajánlvánn, telyes tisztelettel vagyok

A Tekintetes Úrnak

Székelyhíd 20a Maji 839

alázatos szolgája
Gombos Dániel.
mp

Másolat /

196. A' Magyar Királyi Tudományos Egyetemi Tanácstul. Tekintetes Tudós Tomcsányi Dániel Urnak Tekintetes Nemes Bihar Vármegye rendes Jó Orvosának Hivatalából Szalacsban.

Belül 196. Tekintetes Tudós Orvos Úr. — A' Magyar Királyi Tudományos Egyetemben még úgyan fojó ezrendei Januarius 17dikén irántam Tekintetes levele, a' mellette Tudós Saját Munkájának első Példával hozzánk csak Augustus végén érkezett. A' valóban Tisztelendő munkának Könyv tárunk Számára leendő megküldését, úgy vettük, mint Tekintetes Urunkat a' Tudományos Intézet iránt való tiszteletének bizonyságának jelét, a' miért is hálánkat ezzel nyilván ki jelentjük, azon hozzá adással, hogy a' munkát magát örömest Könyv tárunkba tettük. Egyébb iránt a' midőn Urunkat a' Tudományok gyarapítására, tartós tiszteletre és állandó egyességre rokon lelkekből kívánnánk, tisztelettel vagyunk. Költ a' mi 1837. ezrendei September 30dán tartott Egyetemi Tanács-ülésünkből. Tiszta Uraságodnak Viszonzó Viszonzó Jeronymus m.k. a Magyar K. Tudományos Egyetem nevében igazgató- ja- tsa körében folgai az Igazgató és az Egyetemi Tanács.

A' könyv tartalmatja

Polgári élethez való Tudomány mellyben fő kint a Magyar Ország és az Erdélyi Nagy Fejedelemség Geographiájára, Statistikájára, Statistikájára. Nemzetségei leírására, s magyaros Törvény tudományára; Mellesleg a körültöltünk lévő három birodalom, és határaikhoz legközelebb hasonlító egyébb szerkezetű Nagy Britannia régibb s újjabb állapotjára, Tiszteletben egyházi történetére Philosophia rövid tag fajára, egyesség fentartás mesterségire, tapasztalati Physicára, alkalmazhatott Mathesisre, hadi tudományra, Vitézi rendek, Ősi erkölcsök, s könyv időbeli, hivatalt Nemzetünket illető Levelek ösmeretire, szép és hasznos mesterségekre, Tengeri hajó házra, Nagy szerű Tiszteletekre, s ehez tartalhodásra, egyszóval, a Polgári élet közelebbi távolabbi szükségeinek Tudományira s mesterségire tartozó nevezetesebb dolgok és részek, különb különb fele, s ezáltal os Írókból A: B: C: rendbe szedve s magyarázva találtatnak. Készítette Dr: Tomcsányi Daniel Tek: Nt: Bihar Vármegye rendes Physicusa. 1ső Darab: Aba — Blatnik: Debreczenben Nyomtattatott Tóth Lajos által 1837: 8adban

Másolat.

Még a múlt Esztendőben, világot látott Tekintetes Gombos Dániel Doctor és Polgári Elethez való Lexicon Czimű Munkájának 1ső Darabja: Benne minden Buzgó Harafi-ki, tulajdon Harájának Városit, Faluit, Pusztáit s az Birtokossaival, Nemzettségeit, Eredeteivel, Származasaival, s Ezimereivel, vala hára valamelly Avatottól, egy Könyvbe alakittatni óhajtá-czen óhajtását, a leg Bíztosabb Alapokra számítva, létesülni fellelte. A' honnan méltán számolhat a Lelkes Író, minden igaz Harafi Buzgó hálájára, valamint a Munkának, minden válogatott Tudományokra, és Mestességekre lett kitejeszkedé; Szert, minden tudományos Ember s Pallérozott Művész, Nemes Pártfogására is: — valaki tsak ezen Óriási Munkának, az Író szilárd jgyekezetének Nehézségeit, s Erdemét, valódilag felfogni, s mél tányláni tudja. Mert a Munka érdeme, s Betse, talám feljül áll az Író azon szerénységén, melly vele az Előljáró Beszedben ezt mondatja: tulajdon képpen azoknak kíván szolgálni, kik a Polgári életben, ha jobbátska móddal nem is, leg alább az úgy nevezett De, ák Oskolák végzése után lépvén be, rendszerint való foglalatosságaik tól üresz óráikat, örömest olvasásra fordítják: — Sőt adhat nemi nemű táplálékot, azon dicsesebb készületű Olvasók kivánságinak is, kikről tsak reményli az Író, hogy munkájának lészen hozzájok szerentséje. Óhajtani való, hogy a millyen Pontosságot, és hibátlanságot kíván vala e sok óldalú munka, éppen ollyan gond ej szorgalom fordíttatna kinyomtatására; Azomban, a melly hibák, ej kimaradások, az 1ső Darabban történtek, a Munka roppantsága mellett Engedhetők; s éppen nem pétethetik fel velünk, hogy a több Darabokat hibátlanabbaknak ne várjuk. — Óhajtani való, hogy a minél több Nemes lelkűek Pártfogása a több Darabokat is létre segithesse, hogy minél elébb Bírván az egésszet a Két testvér Hara ditsekedhessen egy olly tudományos Lexicomal melly igazán a Harához van alkalmaztatva! Öltömény 1sőr 1800.

838 Végh Sándor m. k. Predikátor.

HISTOIRE GÉNÉRALE DES SERVICES ET DES ŒUVRES DANS CHAQUE NATION,

Histoire divisée par Précis, Notices et Mémoires qui forment, en différentes parties.

L'HISTOIRE GÉNÉRALE DES MAISONS SOUVERAINES, DES MAISONS PRINCIÈRES,

ET DES PRINCIPALES FAMILLES DE CHAQUE PAYS,

Ainsi que des **Hommes d'État**, des **Principaux Fonctionnaires**, des **Membres des Chambres des Pairs**, des **Sénats**, des **Diètes**, des **Hautes Chambres**, des **Chambres des Députés**, des **Cours** et des **Congrès**, — des **Hommes de Guerre**, — des **Hommes de Science**, des **Chefs** et des **Membres** du **Clergé** des différentes Eglises, — des **Ecrivains**, — des **Principaux Artistes**, — des **Fondateurs** et des **Chefs des Institutions** d'utilité publique, — des **Compagnies financières**, et des **Grands Etablissements industriels**.

Cette **Histoire générale**, qui fait suite à la partie biographique et généalogique des grands Ouvrages des siècles précédents, tels que le *Dictionnaire Historique* de **Moréri**, dont **sept éditions** ont été publiées en **Suisse**, pour toute l'Europe, se publie actuellement à **Genève**, dans la langue adoptée par la diplomatie pour les relations internationales, la langue française. — Ainsi dans la même contrée que les *Voltaire*, les *Rousseau*, les *Gibbon*, les *Staël*, et plus récemment les *Byron* et les *Sismondi* ont publié plusieurs de leurs œuvres. — Ce n'est, en effet, que dans un pays où l'on reçoit librement toutes les publications, et où la neutralité est conservée entre tous les partis des diverses nations, que cette **Histoire générale** a pu être fondée.

Les Articles de cet Ouvrage se rédigent, — soit sur les renseignements qui se recueillent dans chaque contrée, — soit sur les Communications, et les Notes qui s'adressent directement à la Direction, afin de régulariser ce qui continue à se recueillir à chaque nom. — Déjà des volumes de cette œuvre sont publiés. Chaque article peut n'être que personnel, ou comprendre l'Histoire des **ascendants**. — Les **communications** qui n'ont pas encore été envoyées doivent être adressées dans le plus court délai. — Des **Portraits** s'ajoutent à des articles. On est prié d'envoyer de bonnes photographies, en format assez grand. — Les dépenses des travaux, qui sont plus étendus que ceux des mentions que contiennent des dictionnaires, s'indiqueront lorsque la Direction a reçu les communications qui servent à compléter ces travaux.

L'Adresse est à **M. Goncet**, à la Direction de l'Histoire générale, à Genève. *(L'affranchissement est indispensable.)*

GENÈVE (27 a. 181, Terrassière), le *30 Mai* 1865.

Monsieur

L'Histoire Générale, qui fait suite au grand ouvrage de Moréri dont sept Editions ont été publiées en Suisse pour toute l'Europe, devant contenir actuellement un article ou une mention à votre nom, je désirerais que cet article ou cette mention fût vous donner toute satisfaction; à cette fin je vous prie de me faire parvenir les renseignements que vous jugerez utiles.

Je suis, Monsieur
avec des sentiments de respect,
Votre dévoué serviteur,
Pour la Rédaction,
Goncet

HISTOIRE GÉNÉRALE

BIOGRAPHIQUE ET GÉNÉALOGIQUE DU DIX-NEUVIÈME SIÈCLE.

EN COURS DE PUBLICATION A GENÈVE. — LE 3e ET LE 4e TOME, GRAND IN-FOLIO, SONT SOUS PRESSE.

IL SE PUBLIE DEUX ÉDITIONS DE CETTE ŒUVRE :

Dans l'une, les Articles se classent dans un ordre alphabétique par tome ou par volume ; il y a conséquemment des Noms à toutes les lettres dans chaque tome ou dans chaque volume ; — dans l'autre, pour éviter un trop grand mélange de positions et de services, il se fait une division par catégories, sous les titres indiqués au Programme.

Les personnes qui n'ont pas encore adressé de renseignements ou d'autres communications sont priées de les envoyer dans le plus court délai possible.

L'Adresse est à M. JEAN GONCET, à la Direction de l'Histoire générale, à GENÈVE. *L'affranchissement est indispensable.*

GENÈVE (27, a. 181, Terrassière), le 30 Juin 1865.

Monsieur,

N'ayant pas eu l'honneur de recevoir une réponse de votre part, sur la demande de renseignements que j'ai cru devoir vous adresser, pour établir à votre nom un article assez complet, ou seulement une mention, je viens vous témoigner le désir de connaître au moins ce que vous tiendriez le plus à voir conservé à votre nom par une simple mention : car, si les renseignements manquent pour un article assez complet sur votre vie publique, nous ne pouvons cependant éviter de citer votre nom dans une publication générale.

Je désire que vous vouliez bien considérer, que ce qui s'insère dans cette œuvre, s'y retrouvera dans les temps à venir.

Veuillez, Monsieur,
Recevoir les expressions de mes sentiments
Très distingués,
Pr la Rédaction
Goncet

Pesten novemb. 12. 861.

Tekintetes Titoknok úr!

Brassai Samuel úr hozzám intézett levelében arra kérs fel, hogy kérném meg a Tekintetes urat, méltóztassék kipámitani, menynyi díj jár a m. tud. akademia fénztárából az ő értekezéséért.

Bocsánatot kérek hogy személyes tiszteletemet nem tehetvén levélben kérem a Tekintetes urat, szíveskedjék ezen díjról pólóki-mutatást e levél átvivőjének kipolgáltatni, melynél fogva azt Tóth Lőrincz urnál felvehessem.

Megkülönböztetett tiszteletel maradván

A Tekintetes urnak

alázatos polgája
Gönczy Pál m.p.

1124

Nagyságos Úram!

Egy hava mult, mióta Nagyságodnak előttem örökre beeses ~~köréből~~ eltávoztam, hogy kedves anyámat viszont láthassam s megkezdjem szülővárosomban irodalmunk talán eddig ismeretlen termékeinek bivárlatát.

A szándék nagy, merész; az erő csekély; de a kitartás erőssé teszi; eredmény még ez ideig nem sok; de reménylem, nem is leend csekély.

A események kedvezőtlen csoportosulása tartott eddig viszsza attól, hogy Nagyságodat némi eredményről tudósítani szerencsés lehettem volna.

Egyidőre ugyanis elvalék zárva a forrástól; egyik könyvtárnok távol levén, a másik szélhüdés következtében még most is küzd a lét és nemlét iszonytató kerdésével. –

De ha így nem, más uton jútok a könyvtárba s így reménylem, célomat

el fogom érni s Nagyságodnak tett igéretemet beválthatom.

Egy igen érdekes történelmi műről vagyok szerencsés ezuttal Nagyságodat értesíteni; a mű latin nyelven van írva s tudomásommal mint ezideig nem jelent meg új kiadásban, amennyiben ez igen valószínűen 1484 nyomatott.

E mű egy 4 újnyi vastagságú, fatáblába, bársarokba kötött könyv végén van.

A könyv címe kívül H. de morte, belülről hiányzik a címlap. Következő művek vannak benne: 1) Epistola beati Eusebii de morte gloriosi Hieronimi és 2) Epistola beati Cyrilli de miraculis gloriosi Hieronimi, 3) (egészen más nyomtatás) Gerson János párizsi kancellár. De imitatione Christi et de contemptu omnium vanitatum mundi 4 könyvben a végén: Impressum Auguste arte et impensis Erhardi ratdolt (Ratold) viri solertissimi. Anno dni MCCC LXXXIV ezután: Sequitur tractus de meditatione cordis a. W. johanne de Gerson 19 fejezetben, aztán: Confessionale Bartholomei (mindegyik kettős hasábra osztva)

utána jő: Opusculum ex floribus scripturarum collectum De arte moriendi predicatum Missue per licentiatum Valentinum a végén: finis hujus opusculi Anno domini MCCCCLXXXIV. Impressum per Wauricium Brandik lipzk.

Ez után az említettem történeti mű ily címmel: „Enee Siluij. Senen. Cardinalis Iccē Sabine. Historia bohemica. Notabilis et Jocūda. A principio gētis. usqm ad Georgiū poggiebraciū. Ladislai Regis successorē. porrecta. Ad Illustrissimū dn̄m Alfonsum Regem Aragonū cōscripta."

E mű teljes egész, 72 fejezetből áll, 114 lapra terjed. Tartalomjegyzéke is van.

Nyomtatása sitálya ilyen, mint ezen, ide mellékelt darab, mely szinte belőle való. Mutatványúl küldöm Nagyságodnak, kérem tessék további intézkedése kiséretében nekem mielőbb viszszaküldeni, hogy a művet meg ne csonkítsam; lemásoljam-e vagy nem-tessék velem rendelkezni, ha érdemes bővebben fogom közleni vmely lapban e mű ismertetését. —

A könyv a püspöki könyvtáré. Most új erő
fogok hozzá a további vizsgáláshoz a kö
s levéltáraknak. —

Jövőm iránt vagyok bátor Nagyságo
hoz kérdést intézni: hogy méltóztatott-e
azon nevelő állomásról az illető urasá
gal értekezni, melyet Nagyságod ke
gyes igérete szerint én volnék szerencsés el
nyerhetni!! — Kérem Nagyságodat ez ügy
ben lépéseket tenni, ha netán sokoldalú el
foglaltsága mindezideig gátolta volna el
ben Nagyságodat. Mert jövőm anyagi biz
tosítása részemre első s pedig égető szükség

Magamat ezután is Nagyságod atyai
kegyességébe ajánlom, kedves nejének
kezét csókolva vagyok

Nagyságodnak

hálás tanítvány
Görög Gyula
III. évi bölcsész

Szatmáron, 1867. VIII/23.

156

Nagyságos Uram!

Íme két és félhava, hogy Nagyságod kegyes
ajánlata folytán szerette hazámat
elhagytam, hogy tanúlmányaim
gyarapítása által neki némi szol
gálatot tehessek; — s ha teendek
valamikor azt is Nagyságod
gondoskodásanak köszönhetem.
Valóban Nagyságod atyáskodó
kegye cselelységem irányában az
első pillanattól, — melyért égtem,
hogy láthassam az eszme meg
szülemítőjét, melyben éltem,
gyönyörködtem, — kimeríthet
len volt. —

Vajha csak legkisebb mérvben
is képes volnék hálaérzetemet

nyélvánítani; de Vörösmartynkként: „Nem e
aki érez szavakkal mondhatót!"
Nagyságod Szapolyay volt
legyek én csak egy Ulászló!" —
Azon kérelemmel vagyok bát
Nagyságodhoz fordúlni; kegy
kednék nekem a tanárvizsg
latra vonatkozó házi jobb
otthonni dolgozatokat m
nél előbb megküldeni; — rem
lem folyamodványom a he
benhagyó hátírattal már N
ságod kezeihez érkezett.
Rég volt volna kötelmem
Nagyságodnak írni; de
az említettem ügy eldülés
előtt számos tendői közt
csak háborgathattam vo
na, talán többszörös ke
relmemmel. Mit kerülni oh
tottam.

A magyar dolgozatra nézve Nagyságod
kegyes kérdése folytán az iro-
dalmi kérdést zártdolgozat-
ra fogom hagyni. (Itt zárt-
dolgozatokat a tanárvizsgálatnál
csak oly esetben adnak, ha a jelölt
képessége gyanús.)
Folyvást bölcséssettel foglalko-
zom, nagy baj a könyvek hi-
ányá; mert épen e szak az, me-
lyet itt mindenki művelni o-
hajt; — reménylem a magas
Kormány (nem Kórmány), mint
igérve volt ad nemi költséget
a könyvekre. A tandíj is nálam
legtöbb, ez sa felvétidíj 30 tallér
hát az útiköltség, de remény-
lem még a 200 frtot a 800-
hoz megkapom. Még ugyan fel-
terjesztést e nemben a minisztе-
riumhoz nem tettem eddig.

Márciusban illetőleg aprilban hamáskertem kor
rögtön szigorlatot akarok tem
a bölcsészet s történetből. Szere
nem ha még jövő nyárra kies
zölhetném az utazási költséget
a szépészet tekintetéből a neve
múzeumok képtarak, gyüjtemény
építészeti remekek stb. megtekin
tése tanulmányozása végett

Nem tudom az akademiában
szabad volna-e valamely értekezést egy ily profán egyéntől fel
olvasni. Ez tám igen nagy
ösztönzésül szolgálna; me
nálunk az elvont dolgokra
egyatálán tudományos tan
mányok közlésére nincs ki
látás. Mi csak politikai világ
vagyunk politika nélkül! —

Magámat Nagyságod ke
gyébe ajánlottan vagyok

Berlin, 1869. VII/9. (Kleine Kurstrasse 67.) Parterre.

Halás tanítva
Görög Gyula

157

Nagyságos Uram!

Mindenelőtt őszinte köszenetemet szabadjon átadnom Nagyságodnak csekélységem iránt oly sokszor tanúsított szíves részvéte s közbenjárásáért.

Örömmel tudatom Nagyságoddal hogy – jöllehet első ízben Babics Kálmán úr lőn Bodnár helyébe magyar irodalom tanárrá kinevezve, – a magas Kormány meghallgatva kérelmezésemet Babics kinevezését visszavonta – öt Pozsonyba helyezvén át – s csekélységemet bízota meg a magyar irodalom tanszékének vezetésével, így végre valahára célomhoz jútottam. Most minden erőmből, melyfyel csak rendelkezhetem, irodalmunk felvirágoztatására törekszemte kis körben is

Azon hitben s reményben élek, hogy Nagyságod
jóságos gondoskodását a közel jövő
ben személyesen leendek szerencsé
megkösönhetni.—

Tudom Nagyságod ezután se
vonandja meg csekélységemtől fi
jóvoltát.

Magamat Nagyságod leere
kedő gondjaiba ajánlottan vagy

Nagyságodnak

Szegeden, 1871. okt. 26.

Őszinte hü shálás tan
R. F. Görög Gyula

Vonal. Linie 6 Szám. Nr. 158 16

Távirat. Telegramm.

Hó / Monat 18

Rendeltetés helye / Adreßort

Feladás helye / Aufgabsort

Pénztári szám / Cassa-Nr.	Osztály / Classe	Szavak száma / Wortzahl		Feladás ideje / Zeit der Aufgabe				Erkezés ideje / Zeit der Ankunft				Hivatalos jegyzetek stb. / Dienstliche Zusätze etc.
				nap / Datum	óra / Stunde	percz / Minute	napszaka / Tageszeit	nap / Datum	óra / Stunde	percz / Minute	napszaka / Tageszeit	
549		20	szó / Worte	20	1		11	20	4	11	–	
			jegy / Chiffre									
			árszó / Tazw.									

Tehely Nagyságának

Nemzeti ünnep van ma kiszemi Ivo Király fogadi őszinte udvkívánalunkat élj sokáig irodalmunk diszére nemzetünk büszkeségére

Tanítványod

Pörös

Felvette: — Aufgenommen durch: Szm

Hogyha a sürgönyző egyszersmind a feleletet is kifizette, ezen távirat a feleletért utalványozott díj felvételénél előmutatandó.

Dieses Telegramm ist, wofern von dem Aufgeber desselben die Gebühr für eine Antwortsdepesche bezahlt wurde, bei der Behebung der angewiesenen Antwortsgebühr vorzuweisen.

159

Nagyságos Uram!

Nagyságod volt kegyes csekélységemnek megengedni, hogy „bizalommal fordúljak" Nagyságodhoz; – és ezen kegyes ajánlatot szuttal vagyok bátor, Nagyságod kegyéből, felhasználni. –

Engedje meg Nagyságod, hogy mint mindig most is teljes bizodalommal fordulhassak Nagyságod leereszkedő kegyéhez.

Arról vagyok értesülve, hogy a Magas Kormány folyamodványomat Nagyságod kezeihez küldte le előterjesztés s vélemény adás végett. – Ama folyamodványomban a bölcsészettanból a tanárvizsgálat alól való felmentetésemet kérelmezem, mint hiszem, megdönthetlen érvekkel bizonyítván be, hogy csekélységem bér azon kellékekkel, melyek egy középtanodai bölcsészettanárban megkívántatnak arra nézve, hogy a vendes tanári címmel ruháztathassék fel.

Ily körülmények közt első sorban Nagyságod kezébe van bátorkodom. — mert Nagyságod intézkedéséről, Nagyságod bölcsészetének elismerésével, Nagyságod elhatározásától függ szerencsém előhaladása, sőt amijra, hiszem elmondhatom: Ha Tőlöd valaki, ki érdemli?! —

Előképzettségem e lépésre tanártársaival lett összemérve. Ők jól ismerik körülményeimet, mit Nagyságod jól tud, — ajánlották, hogy e pályamunkámat a Nagyságod kormányával benyújtsam, hol úgy a Miniszter ő Excellenciája, mint a Miniszter ő Nagysága kötelességének megelégedésüket nyilatkoztatva előképzettségem minden részét valódi alakjában, úgy alakjában által valónak elismerték és előadásomra, hogy előképzettségemet a rendes tanárral egyenlő nem tekintik. —

Ezen hiszem fordulok Nagyságod kegyéhez s teljes bizodalommal ügyem jó kimenetelét remélem, mert tudom, hogy Nagyságod álláspontomat tévetve körülmérésem alapos jogosultságát, mely kaina érvényét, nem fog vagy akadni előtte, mely alig képes érdemi megbízatásére. Erem vizsgálatát parancsolni. —

Ha Nagyságod kegyességével találkozandok kérem szerencsém nagy bizalmas sikere.

Ime felmentés volna nekem azonban előzetesen az eddigi elhagyattatásomért; Tőlön az összes hivatal nélkül kellene tengődnöm, ők előtt állásom volt eddig jutalmazhatnak, hogy kedvenc tárgyamnak Bölcsészetnek megfelelően. Egyedül felmentésemre hozna vissza elrabolt bensőlelkesedést, melyben országokat, népeket áldtam. Ilyen bensőnek e körülmények közt emlékezetére a társaimon belül is. — Ha Nagyságod parancsa leszek magas s jövedelmező hivatalokkal előttem, azonban ez valóban oly kevencziőben. Ezen elmondottakat, sem nem tekintetés, azonban kiérdemlett előléptetés volnának. —

Ed magyar- s német irodalom s nyelvészetből franciából van vizsgálatot tenni, azonban a képesítésre nézve tekintik a tanárnem nevezetteknek, hogy az előtt magasabb lépcsőtekintetnek ily vizsgálat alá vettessem. Szakjártassága s tanképességem el van ismerve s becsülve bizonyítva s mégis nem lehetek rendes tanár. —

Külföldi bizonyítványaim bizonyára Bartal Antal tanárképesítő igazgató úrnál lesznek, mel-

tóztassék Nagyságod, ha szükség leend rájok, átkéretni.

Ez úgy legkörebbe Tőt. Horváth Gyrill urat érdekli, mint szaktanárt, ki, hiszem, hiraló pillantat vetend a mellékeltem kezdeményező várlatos munkálkába. Egy kép ez csupán az összes bölcsészet köréből; de talán elég arra, hogy képességét vagy képtelenséget tüntesse fel a kiséllőnek.

Itt az ok, miért nem lépek fel az irodalom terén érett meggondolás érett gyümölcsét ohajtom harám tai elé adni.

Jelenben valóban physikailag lehetetlen dolgozatmert időmet a havonkenti 2-3 szori javítása mint 4 gyakorlatnak nemnek teljesen igénybe veszi, de még úgy gyönge szemeim látási képességét veszélyezteti. Ezért nem írhatok Akademiánoknak sem.

Azon meggyőződésben s hitben élve ajánlom erőségemet Nagyságod atyai gondjaiba, hogy Nagyságod odamunkódnak, hogy csekélységem ezen kiérdemlett kedvezménylem részesüljön — Aki is vagyok

Nagyságodnak, Kegyes Atyámnak

Szegeden, 1872. II/17.

Legalázatosabb szolgája
[illegible]

16

Nagyságos Uram!

Szabadjon Nagyságod kegyét kikérnem a vizsgálatok határideje tekintetéből; reménylem a jövő hó végső hetében lesznek azok; méltóztatnék Nagyságod csekélységemet értesíteni efelől! —

Fájdalom dolgozataimat még nem küldhetem be, ámbár már nagyrészben letisztázva is vannak — meg meg újuló szembajom gátol a folytonos munkában, de reménylem azoknak mielőbb való beküldhetését.

Sokat egyszerre írnom nem lehet; mert [illegible]
legdrágább szolgám, fremeim, fel[illegible]
mondják a szolgálatot.
Elnézésért kell esedeznem e[illegible]
tekintetből. Nagyságod jósá[illegible]
gához folyamodnom.
Örvendve olvastam Nagyság[illegible]
nagyszellemekhez méltó felle[illegible]
pését s határozatát, aranyl[illegible]
lap az előhaladásunk [illegible]
miveltségünk történetében.
Csak ily erély kifejtése mellett
sikerülend legyőzniök jobb
jainknak a még mindig
gátló akadályok halmazát

Magamat Nagyságod szíves gondjaiban
s nemesen bereszkedő jóakaró haj-
lamaiba ajánlottan vagyok

Nagyságodnak

Szegeden, 1872. VI/14.

hűtanítványa
R. F. Görög Gyula

V. 11. aug. 11. 1872

161

Nagyságos Uram!

Azon hitben fordúlok Nagyságodhoz e napon, hogy Nagyságod szívesen veendi bokros teendői közepette is igénytelen soraimat.—

A hála, a lekötelezettség s a tanítvány adaadó szeretete mesterehez kötött s köt mindvégiglen Nagyságodhoz.

Engedje meg Nagyságod atyáskodó kegye, hogy sekélységem is járúljon ezrek azon óhajához.

V. 11. aug. 11. 1872

161

Nagyságos Uram!

Azon hitben fordúlok Nagyságodhoz e napon, hogy Nagyságod szívesen veendi bokros teendői közepette is igénytelen soraimat. —

A hála, a lekötelezettség s a tanítvány odaadó szeretete mestereher kötött s köt mindvégiglen Nagyságodhoz. Engedje meg Nagyságod atyáskodó kegye, hogy sekélységem is járúljon ezrek azon óhajához:

hogy a Magyarok Étene Nagyságodat
dalmunk, tudományosságunk
tanügyünk s állami újjáalak
lásunk díszére még soká é
tesse!!! — Úgy legyen! —
Igaz ugyan, hogy csekélysé
csepp a tengerben, porszem
mindenségben; mindazon
tal, ha a sors kedvezen
Nagyságod vezérkeze
útbaigazító jósága ne
hagyandja csekély kisé
temet sem Öike-nél

Egészségem s szembajom kissé jobbra
fordult.
Egy kérésem volna Nagyságodhoz: kegyeskednék nekem
pár szót írni dolgozataim bírálataiból; mert aligha nem le-
end szükségem rá; ugyanis
igen ohajtandó volna úgy
családi, mint anyagi vi-
szonyaimnál fogva, ha a
helybeli fögymnásiumhoz-
lennék áttéve. —
Hiszem Nagyságod atyai
gondossága nem késend nekem
a kért bírálatokat vagy

Emásolás végett, megküldeni, vagy pedig
szíves leend egy mindháromm
mikénti sikeréről különleges
(egy) együttes bizonylatot le küld
hogy a Magas Kormányhoz
küldendő folyamodványom
mellékelhetni szerencrés lehe
sek. —

Fogadja Nagyságod még egy
legforróbb szívem mélyéből fakad
kívánatimat szívesen s kegy
kedjék gondoskodásának átda
hozó jóságát, csekélységem
is kiterjeszteni.

Magamat ezt ámra is Nagysá
kegyes jószívűségébe ajánlottan
vagyok

Nagyságos Uramnak

Szathmáron, 1872. aug. 9.

Kalásztámt
R. F. Görögszul

162

Nagyságos Uram!

Azon reményben fordúlok Nagyságod kiapadhatlan jószívűsé-
ge s leereszkedő szívességéhez, hogy nem veen-
di rosz néven soraimat s nem nehezteland
meg sokszori kérel mezésemért, melyek
Nagyságodat számtalanoldalú elfoglaltsága
közepette is időközönként meg megsza-
kitani merészlők! —

Szenteljen Nagyságod csekélységemnek
is pár percet azon nemes életből, melynek
minden pillanata irodalmunk Studo-
mányosságunknak oly kedvesen sűkség-
ges s így hazánknak oly drága.

Hiszem, erőren reménylem, hogy a csekély-
ségemnek szentelt percek nem enyimek
csupán! — Nagyságod kalauzolása
folytán tőlem sálsalam hazámé leen-
denek azok is. Ha a haza Nemtője
úgy akarja, nem leendenek elveszettek,
melyek viszszaohajtandók. — — —

Múlt hó 9. kelt levelemet, hiszem, vette Nagyságod
Szánjon még egyszer a bennefoglalt
bírálatáért elnézernem — sorok kapcsában
jelje meg Nagyságod az oda való birálatom
jára szükségem!

Nagyságod előtt ismert dolog, hogy én
den a német nyelv és irodalom tanszéké
gyok alkalmazva s mint ilyennek kell
működnöm, még ez intézethez tanárkod

Lehet-e különösebb helyzet?! Magyar
lalom s bölcsészetből lesznek maholnap
vizsgálva Nagyságtok által, s talán
kormat időnem tanárnyal előadóvá
kellend tölteznem. Nagyságod maga szíves
a körülmény tekintetéből a nevelésnek sa
gyelnitek Szakkelben is nem helyezését
fejezni (még múlt és decemberben). Ez nyug
aggerezten megfelelni magas kormányza
magbíratásának s kellő eredménnyel
lefet az igazgatói végjelentés, s hang súly
Telve szívok levelem másik tárgyára
hogy nagyra vágyanak lenni ne látsz
Most nyílik először alkalom, hogy a N
ságod által még 1868. kifejezett óhaj — mely s
szerint Nagyságod csekélységemet, vmely in
lelmi szempontból sine ezennel látni — tel
sedésbe mehetnem. — Ugyanis a buda
kir. főreáltanodánál a magyar nyelvésze
és irodalom tanszéke vacheleulag üresed
ben; — de hogyan méltóságod folyamod
ék? — ámbár erősen hiszem, hogy ez állom

főiskolai betöltésnek gyakori szerencsés. — Nagyságodé a
tanár, Nagyságodé a pártfogás, ha tényleg
csak általában is lehetne! — Szabadna!
Az határidő 15-e. Ha Nagyságod szíves körben
járását felajánlani kegyes lenne, úgy nyíl
godtan adhatom be folyamodványomat
a Magas Kormányhoz, mert megvagyok
győződve Méltóságod nevének tekintélyével
mert Nagyságod neve tanügyünk
s irodalmunk körében sikert, nélkülöz
Moltkés a hadban győzelem! —

Az nevezetem állomás elnyerése nem is vo
na valószínűbb előlépteté, hiszen jövő januárius
a fizetések felemelésekor szegedi tanárunk
előpárnya úgyis egyranguvá lesznek téve a fő
városival; arony elenél fogva, hogy aron szak
tanul adjunc alól, mellyre képesítve lennék,
a külföldi utazás előtt is úgyis a pesti
tanárnoke tanára voltam, mely, ha
állami intézet volt volna, arra is
aron állomáson maradhattamvol
na, mint mások sokan körülmé
nyek kötik.

Bölcsészeti tanszékre kilátás jelen
leg vajmi kevés; e tárgy irodalmunk
történetével az új tanévben kár
beosztása folytán művelőinek és
tudomány egyaránt nagyobb kárt
ványa az idei kisebb tömeg
szenvedtek jótékonyan pótolva
ságga l. —

A helybeli gymn-hoz jútnom kilátásom ége
csekély, csaknem semmi; még az üres
sem bizonyos. Papuralom van itt. —
Így gondoskodnom sürgösen szükség
arról, hogy háraczkámat s földjeimet
bérbe adhassam. —
Reménylem Nagyságod, mint mindi
úgy jelenben sem vonandja meg tőle
vagas leereszkedő kegyét. — Eng
je még Nagyságod, hogy kegyteljes
benjárásáért esedezzem. — Nagy
godnak egy szava elég arra, hogy e
kélységem az említett állomást el
hesse; Nagyságodnak csekélysége
mel oly-sokszor érezhetett atyai jo
jai, hiszem s biztom reménylem
erüttal sem maradandnak
Mily befolyása lehet Nagyságodnak
Horváth püspök ő Méltóságára, ki Na
ságodnak kebel-barátja s a Tanügy
Tanág Elnöke!! Ki ne tudná!
Legyen kegyes Nagyságod sora
ra mielőbb válaszolni, legyen az sig
tó vagy áldásthozó! —
Nagyságod kezébe teszem le jövőm
atyai gondjaiba ajánlom csekélysége
s becses válaszát várva vagyok

Nagyságodnak

Szathmáron, 1872. Szept. 5.

halás és hű tanítva
R. T. Görög Gyula

Vett. Mfünden Sept. 7. Kill.

164

165

Herrn Dr. Franz Toldy
Königl. Rat und Professor an
der Universität Pest

Euer Hochwohlgeboren

Sie waren so freundlich dem Wanderer
aus Marienbad einen Beitrag zu
übersenden, doch leider ist derselbe
ausschließend polemischer Natur und
mit Bezug auf den Angriff der Presse
ziemlich verspätet, so daß zwischen An-
griff und Erwiderung bereits ein zu
langer Zeitraum liegen würde. Ich
erlaube mir daher nach Ihrem Wunsche
den Aufsatz beizuschließen, Sie
dagegen aufzufordern und zu ersuchen

uns zeitweise Beiträge zukommen zu
lassen

Hochachtungsvoll

Wien 3. September 868

[illegible]

Eigentümer des Wand[illegible]

165

Deregnyó am 5 Mai 1864.

168

167

Verehrtester Herr!

Der Sohn, unseres Verewigten, unersetzlichen und unvergeßlichen Freundes, Arthur Kazinczy, und sein Vormund Andreas Kazinczy, haben mich gebeten, daß ich die Bibliothek und die Schriften Gaber registrire, und in eine gewisse Ordnung bringe, damit man die Idee hat, was diese Verlassenschaft werth ist. — die Familie hat beschlossen die Bibliothek und die werthvollere Schriften zu verkaufen, und das Geld zur Tilgung der Schulden, und zur Fortsetzung der Erziehung Arthurs zu verwenden. Bei dem Verkauf, wird man vor Allem, die Anträge der öffentlichen Bibliotheken, berücksichtigen. Man wünscht, daß die Seltenheiten, die historischen und litterarischen Monumente, für das Allgemeine Wohl, für's Land, aufgehoben werden, und nicht in Privathänden stecken, und dadurch mit großen Schaden des Nationalinteresse, schnell zu Grunde gehen. — Unter den Büchern und Schriften finden sich fremde Sachen; die werden abgesondert, und als fremdes Gut, den betreffenden Eigenthümern zurückgestellt. — das Registriren

und Zusammenarbeiten, dessen literarischen Ausflug
braucht. Gott. — Aufmerksamkeit, und Freude, d
bibliographischen Reminiscenz. — Der Aufgabe ist wir
scheinen, nur mangelhaft nachkommen. — Ich übergeb
mich dessen Urtheil, als Beitrag zu dem Verstehen
kaum, das dann Manches, ich vielleicht genug bekannte
und Erklärungen kann, und das Ihre Aufmerksamkeit wir
Ihnen und freilig bleibt, bekennen unsren Dank dafü
ich nämlich alle seine geistigen Schätze und Reliquien
den er nachlassen, aufzusammeln, sammeln und aufb
wahren, wenn dem Manuscriptsammlung schützen, und zu
ordnen, dass denselben als Amerikaner das Classische
und patriotische studirten, das Geschlechtsregister Dürer stu
rab Gute und Böses, in den verschiedenen Kinder das
Fürstliche Gabe und übergehen — Interessiren
Antheil, wir dennoch dass gut bekannt und aufgeb
Mann sei, durch Ihnen verschiedene und erschöpfende an
Rath und Beistand gelenkt wird, daraus. Ihn
ausdrücken Herr, unsere sich dankbarsten. Die nächst
benutzt zu bitten, wir Ihnen Ihre Meinung
über diese Angelegenheit zu wissen zu geben. Ich
würde sehr glücklich sein, wenn ich dem Freunde m
Glück fühlen, mich gefälligst darüber zu besprechen
ich fasse dass als auf dem sei kommen wird, bei m
allem geschieht. ich erwähne um der besondere Mittheil
heiten Ihnen schätzbar verbundene Anhänglichkeit zu erh
Ihnen versagen, bin ich geneigt einen kurz

einzige Reise zu unternehmen, und auf ei Mitte Juni
werde ich somit sein aus dem Hafen der Hauptstadt
damals gehen ich auf Bänkelau, ich habe Besuch.
dem Arzt zu sehen, wenn der an der Gicht, dem
Rheuma und Lähmungen Hafen seinen Nachbarn
und dreißig Jahren seinen Lebens u. den Arbeits Leibe und
Dienern für ausübba Medicin

am 2. d. Monats ei Barattö und dem Gehalt und
Hauptgrübenschaden, Mitbesitzer, Frau Feierlichkeit zu
seinen Ahnen. dem Griechischen Kal nicht und Hafen
Endelyi von Ratak in seinen Rinder warmen
an der Nachzügen und Umbauten das Umsatzbaumei
dem Zölnisch dem seinen und meisten Bevölkerung
neuer sehr groß. kennen der klein Arbeit sei nach da
stehenden. dem Arme Gäber, man bedeutend betrauert
niedrigst. — Ihnen sei seinen Mangel, Niemand sich
sich so sind neue treuen Besitzer Antheil, als
ist. — Einen seinen Strauß etwas auf dem entsch
Güter geblieben, wie ist unbekannt, der neugierig
Straßen, der neigen Dienst der Trost der
Freude, unvermeidlich entsagt grüßt Garten und
schaft, die ist als Freude Geschenk des Himmel
unterzeichnet. Ich habe nichts mehr auf diesen Karte.
ist Ihnen selbst wünschen, und fühle mich vollkommen
unglücklich. —

Mit vollkommener Hochachtung

Ihrer

Ihr

ergebenster

Ludwig Grimm

157

164

Ha Nagyságodnak tetszik, hogy a Kisfaludy-Társaság közülése iránt a bizottsági tanácskozást ma, vasárnap, egy 6 órakor Nagyságodnál megtartsuk, e sorok átvivője Gyulai úrnak is elviszi a kész meghivót; ha nem, méltóztassék e meghivót kivánatához képest módosítani s határozatáról engem is értesítemi.

Meghülönbüzetett tisztelettel

Vasárnap 15 dikén

1868

Gregus Ágoly

Nagyságos Toldy Ferenc ki. tanáltos úrnak

Pesten.

169

Mélyen tisztelt Alelnök Úr,

átyám – ki különben ma este haza érkezik – rám bízta, tudjam meg, a város részéről nem vettetett-e újabb gát a közgyűlésnek vasárnapi határideje elé? Ha igen, akkor ennek hírül adását még ma délután kérem, hogy a hónap megjelenő lapok már közzé tehessék.

Kérésem ismétlésével s igaz tisztelettem kifejezésével

Nagyságodnak

Pest, 1869 febr. 12.

alázatos szolgája

Greguss Gyula

(aldunasor 22.)

Nagyságos Toldy Ferenc ki. tanáltos úrnak

Pesten.

169

Mélyen tisztelt Alelnök Úr,

átyám – ki különben ma este haza érkezik – rám bízta, tudjam meg, a város részéről nem vettetett-e újabb gát a közgyűlésnek vasárnapi határideje elé? Ha igen, akkor ennek hírül adását még ma délután kérem, hogy a hónap megjelenő lapok már közzé tehessék.

Kérésem ismétlésével s igaz tisztelem kifejezésével

Nagyságodnak

Pest, 1869 febr. 12.

alázatos szolgája

Gregus Gyula

(aldunasor 22.)

170

1870-ki nyelvőrszeti feladatra
érkezett egy pályamunkáról

Nagyságod ítéletét teljesen aláírom, ohajtanám azonban egy pontjában még kimondatni, hogy:

a hibás és fölösleges újítások ellenében helyesen hivatkozik a szerző az élő nyelv kincseire és tekintélyére, de ismét a nélkül, hogy e hibás és fölösleges újításokat részletesen kimutatná.

Mély tisztelettel

7/5

Gy

171

Nagyságos úr!

Az alkudozások Haberein úrral nem sikerül-
vén, bátorkodom Nagyságod figyelmébe egy
fiatal embert ajánlani, kiröt hiszem, hogy meg
hogy felelni a vámkozásnak, s kit meghívtam,
hogy ezen sorimat személyesen adja át, még ma,
bár esse is, Nagyságodnak. Ugyanő, felszólítás-
somra, leírta vitae curriculumát, mit szintén
ide mellékelek. Azon reménysben, hogy Kadlecsik
úr megnyeri Nagyságod tetszését — a mire
érdemes — maradok mély tisztelettel

Febr. 16 dikán esti 7 ór.

Gregyhágok

M. i. Ha Kadlecsik úr ma este hon nem
találná Nagyságodat, fölhívtam, hogy holnap
reggel 8 és 9 óra közt tisztelhedjék.

Gimnáziumi tanulmányaimat végeztem Léván, Teschenben és Sopronyban.

A class. philológiát 8 semesterben hallgattam: Bécsben, Pesten és Tübingában.

Tanárvizsgát tettem Sglón a tiszai ev. egyh. kerület előtt.

Két évig az eperjesi kollégiumon mint segéd tanár működtem.

×

× ×

Beszélem a magyar, francia, és német és tót nyelveket; értem pg a class. nyelveken kívül az angol, olasz nyelveket. Ezeken kívül foglalkoztam a héber, a finn és szánszkrit nyelvekkel.

Maradtam tisztelettel

Pesten 16/II 70

Kadlecsik Rikárd

173

Nagyságos úr!

Fábián Gábort a Kisfaludy-Társaságba bevezető üdvözletét az Évlapok számára — ha lehet, még mára — kérvén, legnagyobb tisztelettel vagyok

Nagyságodnak

Pesten jul. 18 dikén

alázatos szolgája
Gregusbógos

Nagyságos Fáldy Ferenc úrnak

Pesten.

174

Ohajtandó volna, hogy a Kisf. Tár-
saság deczemberi ülésében Kisfaludy
Károly arczképét bemutathassuk. A
festésznek nad egyszeri szives láto-
gatásodra volna szüksége: általam
nagyon kéreti ezt tőled. mielőtt.

V.

175

A világkiállítási
magyar országos
BIZOTTMÁNY
IV. szakosztálya.
(RÉGI ÉS JELENKORI MŰVÉSZET.)

Mely régi kéziratokat és nyomtatványokat volna méltó a bécsi világtárlatban kiállítani?

Hol találtatnak e kincsek az országban, s kikhez kell fordulni, hogy kiállításuk lehetővé legyen?

1/6

A IV. szakosztály ulvében
tisztelettel kérdi Gregorkágoth

176

177

Nagyságos Elnök ur!

Tisztelettel kérem Nagyságodat, ne terheltessék intézkedni, hogy tanári diplomámat mennélelőbb megkaphassam. Rendes tanárrá való Eineveztetésemet akarván szorgalmazni, mi az itteni hosszadalmas eljárás mellett ugyis sokáig szokott huródni, mulhatlanul szükségem van okmányaimra.

Ki egyebaránt magamat Nagyságod jóhajlamaiba ajánlva, maradok

Fiume, 1872. apr. 23.

Lekötelezett szolgája
Gresits Miksa
h. tanár

178

A. III.

174

Nagyságos Kir. Tanácsos úr!

Nagyságod ismert kegyessége és László fia bátorít fel e lépésre; szabaljon Nagyságod elé terjeszteni alázatos kérésemet.

Tanulmányimat a bécsi egyetemen végeztem - fiatal korom miatt a sz. rendeket nem vehetem fel. Mások ajánlatára ez időt a jogtudományokra szeretném fordítani mint magántanuló a pécsi jogacademián, vagy pedig a philosophiából kívánnék szigorlatokat tenni.

Nem merem Nagyságod annyira becses idejét megrövidíteni; ha László fiának iránt, kegyeskedjék Nagyságod őt - alázatosan esedezem - tudósítani, vajjon szigorlatokra bocsát-

tatik-e azon jogtanuló, ki háromévi tanulmány
it magán uton valamely academiánál, a negye
diket pedig az egyetemnél nyilvánosan végezte
vagy pedig talán megengedné a t. egyetemi tanács
a philosophiai szigorlatokat azon esetre is, ha a p
losophiát nem hallgathatnám az egyetemnél..

Alázatos kérésemet megujítva vagyok
gamat Nagyságod nagyra becsült kegyeibe ajál

Nagyságodnak
Pécsen Novemb. 21én 1868

alázatos szolgája
Gruber Gyula
végzen theologus.

Hazánk szeretett fia!

A bajai fögymnasiumi ifjuság - áthatva az önmüvelés magasztos eszméjétől - ez évben is megnyitá önképzőkörét melyben már évek óta a szép és nemes iránti hajlamait fejleszti.

E körünk - mult hó 20 ikán tartott alakuló gyülésén - legkedvesebb kötelességének vélt eleget tenni az által, hogy azon nemes férfiu iránt nyilatkoztatja legmélyebb tiszteletét, ki hazánk és irodalmunk egén fényes napként tündökölt, ki megható példájával már ezreket - az általunk is nagy lelkesedéssel fölkarolt szent czélra-buzdíta, a mennyiben becses személyiségét, szerény körünk tiszteletbeli elnökének megválasztá. -

Dicső hazánk szép nyelvét tüztük ki feladatunkkul müvelni, és kivántuk hogy legyen munkálkodásainkban egy eszménykép ki benünket ezen téren folytonos előhaladásra ösztönözzön, és kell-e emlitenem, hogy ezen eszménykép nagyságodban leli alapját. -

Azon kedves reményben hogy nagyságod irodalmunk érdekében szerzett megbecsülhetlen érdemeiért, csodáló elismerésünk egyenge jelét becses métatásában részesitendi

vagyok legalázatosabb tisztelettel
a bajai önképzőkör nevében

Bajá November 8. 869.

Grüner Samu
főjegyző

[illegible] Jelinek [illegible], a [illegible] v. [illegible], s.b.

(18)

Nagyságos Uram,

Napokban egy Horsin nevű bölcsé-
peti hallgató fog Nagyságodnál
jelentkezni. Egy pegény tót fiú
ez, a ki a tanási fáljára készül
s Nagyságod fártfogását akarja
kikérni.

E tanulót melegen ajánlha-
tom Nagyságod figyelmébe s ha
Nagyságod öllelőttetéssel s nagy befo-
lyása tehet valamit érdekében,
méltóztatlék azt erőnyelitemi
s lehetővé tenni, hogy tanul-
mányait folytathatta.

Fogadja Nagyságod mély tisztelet-
kifejezését, meggyel maradok
Nagyságodnak
Septembrinya 1874 okt. 14-én

alázatos polgája

Grünwald Béla

481

185

Herr v. Schedel!

Die Zeit unserer Prüfung
naht, bestimmt am 3. August 3 Uhr
Nachmittags, wozu ich die Ehre Ih-
res Hierseyns bitte. Meine lie-
ben Kleinen werden da auch nach
Möglichkeit ihrer Jahre mitwir-
ken, wozu sie eifrig lernten, —
als kleine Belohnung erlaubte
ich jeder eine zwar ganz unbedeu-
tende Arbeit zu verfertigen; hof-
fend nicht wieder des Herrn Papa
Willen gehandelt zu haben: auch
nahm ich Rücksicht auf Isabelles schwa-
ches Auge. Nochmal bittet um die
Ehre der Gegenwart

Ihre

ergeben Dienerin
F. Gschröffl

185

Herr v. Schedel!

Die Zeit unserer Prüfung
naht, bestimmt am 3. August 3 Uhr
Nachmittags, wozu ich die Ehre Ih-
res Hierseyns bitte. Meine lie-
ben Kleinen werden da auch nach
Möglichkeit ihrer Jahre mitwir-
ken, wozu sie eifrig lernten, —
als kleine Belohnung erlaubte
ich jeder eine zwar ganz unbedeu-
tende Arbeit zu verfertigen; hof-
fend nicht wieder des Herrn Papa
Willen gehandelt zu haben: auch
nahm ich Rücksicht auf Isabelles schwa-
ches Auge. Nochmal bittet um die
Ehre der Gegenwart

Ihre

ergeben Dienerin
F. Gehröff

Pour

Monsieur

Monsieur le Docteur François de
Schiedel

au Logis

jan. 28. Bakonybél Januar. 20d. 1835.

187

Tekintetes Doctor és Levéltárnok Úr,
Tisztelt Társ és Barátom Uram!

Januar 9dikén hozzám irt becses levelét Januar 16dikán vevém, 's mert az idő rövid, tüstént válaszhoz fogék.

Bartfayné, kinek Férjéveli betegeskedését szivemből fájlalom, vagy inkáb Kazinczyné Asszonyság kivánságának, mihelyest Beimeltől érkezend levél, tüstént szolgálni fogok.

Élő iróknak biographizálását mennyire nem tartom helyesnek, elmondám az uj idomu Muzarion 206–7. oldalán. De már ha magam az igen neki indult öjönt nem gátolhatom; szolgálni pediz honi litterátúránknak minden kitelhető módon szeretek: Vegyednek, ha már azt hiszi, hogy munkájában nekem is kell helyet foglalnom, barátságos kivánatát, magamra nézvest ezennel telyesitem. Horvát püsp. Kinek halálárol épen ma vevém az első tudósitást, és Májer Kanonok iránt, nem bizván eléggé saját tudatomban, ez uttal fogok irni Farkas hure fejérvári plébánosnak, ki á szüksége, adatokat egyenest Vegyedhez fogja utasitani. — Mi magamat illet:

Dögra és bibliographiám ott van már a Haszn. Isk. Tárában; benne csak amaʼ kitételt: „hattara menvén Horváth 18[illegible] ada neki ösztönt aʼ dolgozásra" — kívánvn vagy kihagyatn vagy így módosítatni: „ada néki ösztönt, hogy dolgozás kiadogatni kezdje." — Ez az ösztön ott van aʼ Tud. Gyj (1817. I. köt. 108. old.) aʼ réá adott felelet (XII. k.) Majd egy aʼ s zetet illető kérdésre (IV. k. 135. old.) válasz (VI. k. 152. o Ezután grammatikai liter — Aʼ magy. nyelv. főtörvé nyeiről — Tud. Gyjt. 1818. VIII. k.) mellyben talán e kissé szorosan is ragaszkodtam az etymologiához, Versegki ellen, Révay iránti tiszteletből. — Nem tart nyyan fültségesnek, hogy az írónak minden apró dolg zásait életrajzában analisseljenek; talán még így ne nek eʼ volna szükség, im itt, mellyek amazokra következ tek, chronologiai rendben:

I. Aʼ Tudom. Gyjtteményben:

1.) Mint kellyen az idegen nevelésű művész szavakat honni litteratúránkban irnunk? 1817. VI. Köt.
2.) Mit kell tartanunk aʼ h-ról aʼ hangmértékre nézve? (Ez aʼ Hasznos Mulatságokban jött ki 1818.)
3.) Idylle, vagy pásztorélők 1820. V. Köt.
4.) Aʼ Nyelvnek hármas befolyása az ember emberisítésébe, nemzetisítésébe és harafinsitásába. 1822. VIII. k.
5.) Gondolatok az emberi nyelv' némelly tulajdonairól, külünös alkalmaztatással aʼ magy. nyelvre. 1825. V. k.
6.) Révai igaza az ik végz. igék formábtatásokban. 1826. VIII. k.
7.) Philosophiai levelek, aʼ Gondviselésről 1827.
8.) Révai' Pályája, saját leveleiből 1830. II. k.

II. Aʼ T. M. O. Minervában:

10.) Abelárd és Heloisze. 1825. IIIdik negyedben.
+ (szoros fordítás Herdertől)
11.) Kalligenia, aʼ szépség' anyja. 1826. IV. negy. (szabad utánzás.)
12) Az élet nem fő java embernek. 1827. II. negy.
13) Nemesitsz 1827.
14) Kazinczy' Emléke 1832.

III. Aurorában.

15.) Özönének. 1823.
16.) Pannonia pusztaja 1826.
17.) Valódi barát 1826.
18) Aʼ barátság' ereje. 1826.

IV. Uraniában.

19) Etelka Kréta szigetében. Melodrama. 1828.
20) Boldog atya. Erkölcsi drama. 1829.
21. Árpád Pannoniaʼ hegén hősi dram. 1830.
22. Meteusz, vagy aʼ barátság diadalma. 1831.
23. Vak Béla' Kinyilta. Endes drama. 1832.

+11.) Aʼ mult század' páradoxiai aʼ Kritikában. 1826. III. k.

[illegible] egyes [illegible] Akademia [illegible] tagjának, stb.

24.) Imre és András, v. a' királyi szókhatalma. 1833.
V. Muzarionban.
25.) Hit, Remény, Szeretet (Kritika) II. Köt. l. II. köt. is.
26) Muzarion III és IV. köteteinek megbirálása. Muzarion uj folyam I. füz. Második Rész, V. XX. XXIII—XXX. számok alatt.
27.) Életirás. uj foly. Muzar. Zilnerediti Rész I—XXXI.
VI. Horvát János. Egyházi. Értekezéseiben.
28.) J. Márton Istv. Prof. Ur' Ker. katekhiszmusának ügyében kibocsátott prospectusa állításaira tett Észrevételek. 1820. I—V. Köt.
~~Egyházi Történetek~~
VII. A' pesti egházi folyóiratban:
29.) Theologiai Rendszerek. I. II. Köt.
30.) A' papi nőtelenség. IV. Köt.
VIII. Saját egházi Tárunkban:
31.) Eden
32) Religio } folytatólag most is.
33) Egyház }
34.) Történet }
35.) Sambuga válogatott levelei. Folytatólag.
IX. Külön kiadott munkáim.
36.) Theodikaeának maradványi, görögből. Egy prozodiai Előszóval. 1822. Győrött Streibignál.

37.) A' keresztényeknek vallásbeli egyesüléseikről irt levelek az evangelium keresztény Tolerantziának védelmére. Pesten, Trattnernél. 1822.
38) A' kath. anyaszentegyháznak hitbeli tanitása, felvilágositva a' mag. országi protestánsokkor. Pesten, 1822.
39.) A' vallási egyesülés lehetőségének és a' rom. kath. és protestáns keresztények között fenálló Unionak vizsgáltatása. Győrött Streibignál 1824.
40. Az Unionak másodszori vizsgáltatója. Győrött 1826.
41.) Theologia christiana Fundamentalis. Taurini, 1828.
42) Theologiae Dogmaticae Pars I. II. III. —— ——
43.) Pannonia' századjai — — —— — 1831.
44.) Athenaeon —— —— —— 1831.

Ezekhez jővel a' hellen-mag. litteraturára, mellyből két fogást már beadtam a' mag. tud. Társaság' Evkönyveihez.
És im vannak, tisztelt Barátom, nagy részben minden dolgozásaim. Lásd most röviden a' szempontokat, mellyekből engem megitélhetsz, lehet megitélni akar; lásd némelly dolgozataimat is tévedéseimet; végre, mit látni v. hallani kívánsz, lásd saját véleményemet magamról mint iróról, és dolgozásaimról, aztán fordítsd egészen más oldalra, mikent legjobbnak vélended.

Láthatni, mikent épen akkor, mikor én az irói pályának eveztem, forrott litteraturánk iránt a' buzgalom, 's mutatok meg, 's szaporodtak a' folyó iratok és zsebkönyvek. Engem bátor kével olvastam 's igen kevés olvastam fölöslegesnek, hajtsa

Bárőrzt, Bugonicsot, majd Thinfyt, még is Latinni, majd Hellasi
vóji tartottak fogva. Első nag. versezetem 1809ben készüle a
Bécshez, kit mint a végen távoztat, le akartam irnédogni az e
gelből földünkre. Szegény kis irnádig volt az. Ezután ama.
Vreen Odáinak estem 1811ben, mellyekből gyakorlás végett
fordítottam nehányat. Pesten tanultamban fordítál Ovid
költeleiből ötön, Herderből tíz apró darabokat, de Lafon
taine Sonderlingjét egészen fordítám. Ha akkor Schillert olvas
tam volna, kinek dramai gigász lelke csudálatosan vagyok
meg utóló, mellynek Eövetkezése az lőn, hogy legnagyobb vonz
nost a' dramaturgiához érzek, tán ez éjtában a' litteraturá
nak legsikeresebben figyam folgálhatni. De a' vezérnélküli ifjú
megváltság nélkül nyul akny nit előfer ét's magát sajat
magából kitisztuni nem képes. A' folgóiratok és zsebkönyv
ek kiadóji, szerkesztőji által dolgozásra szolitva föl, nem
volt elég erőm ezeket is tegedi feladatot adni, 's így vesni in
dultam a' sok's Különféle sprlékokban. Theokritoszom sok
szor kéve jött, 's most a' dramai szeretetből Euripidesnek
estem 's Sophoklesznek, 's minden ez a' gond győrött, miképen
lehetne ezeknek szikárd, komoly, szabatos szellemükkel
simitani a' mink' érzelgő, kacsér, áradozó kevüket.
A' szeény egyszerüség azokban kimondhatlanul terfék, 's mert
egy minél előbb akaram létni koni szinmüveseinkben:
Attila adám Uraniában a' nevtelen dramákról, prózai
ekar szerzeses ifjaink' kaffrus mulatságaira iránt, mel-
lyekben talán épen a' viridség 's komoly szín egy, a' mi meg
fogja őket az érdeky erőtől, 's még is e' kettő ny, mire fizel-

nüket kivántam forditani színművészeinknek. Nem magam akartam
vagyogni, de litteraturánkat akartam vagyogva látni akartiknek
müveikben. Sondah, Különösen ezéle dolgozásaimat igyekeztem ir-
ni, hogy annál gondosabban irjanak a' kevés gondu de nag, e-
revü közönök. — Prózai színműveimet, mint mondám, szeretett
fiatalaimnak számukra irtam, azért inkább erkölcsi, 's talán még is-
kolai, mint művészi tekintetből kivánom itéltetni. Közttök leg-
kedvesb darabom Meteusz.

A' Pannonia' szárnyai és Athenaeum, az idő viridsége miatt
hamar készült, tökéletlen munkák; ha idom engedné, újra keret-
ném egyikat dolgozni. Ez volt az elsőben tehemek jól találó ti-
pek, a' másodikban mondatok, mellynek egyikban prózai beszét
egyik tétek előtt a' pindarusi metrum, 's átalan a' hellen dra-
mai Kar' sajat modulatzióji imeverben, méltányolni nem
tudják. — Poetai dolgozásaim között még igen kedves az Ötöm-
ének, 's egy ghat rejtény levélen nyomtatott Sonett: "Est-
hajnal" cim alatt. De egy ghat beavattak tudják igazán
becsülni.

Általam, engem rosszul itél az meg, ki mint költőt itél.
Nem annyira magam kivántam annak látni, mint in-
kább tüzhelmet gerjeszteni és uj idomu költészetet támasztani.
Ez volt célom valamint mértéky dramáimban, úgy
különösen Athenaeumomban. Már akkor hogy Széche-
nyiek lépőlyázása kezde, melyben ön az olümpiai jó
tékonyakat szerettem látni, azt óhajtám hogy, miután ő-
vaink küzdenek, küzdjenek költészeink is, 's támadjá-
nak Pindarosszok is. 's Veszvesen lettem kiszatirizálva. Ez nem
volt szép.

Szegő [illegible] arnak, a [illegible] maadsma t. ragyanak, stb.

Pószai dolgozásaim közöt a Nyelv' Károlyos befolyása Kazinczy barátságát nyervé nekem nagy. Ez legkedvesebb ügyetlenségem volt e gép, életemben az első pályán. Legnagyobb tűzzel, nagy bizonyossággal és magyal irám Révai' Szigát; legerőtelenebben nagyon Révai' Pályáját, előszékenyülve a' mindég fárasztó méltatlan zaklatásain.

Kazinczy' barátja lévén, barátja vélt és vagyok folyvást nyelvujításunk, a' nélkül hogy a' nem-ujítás barátjait, k jó emberek voltak, ne szerettem volna és ne szeretném. Ő Ez azonban látszik, mikéntsejtetek a' személyek theor miatt és theoriákkal együtt; mikéntkeverik magokat a' d bozba személyes tekintetek; több ujítótól és nem-ujítót vonultam el, és folytatva ujítói rendszeremet, hallgattam mert én sértem és sértetni személyben ellenét vettegek.

Theologiai dolgozásaimban főczél a' vallási egesülés. Es az idea lebeg folyvást tollam előtt mese is egyh. Történ szerkesztésében. Legkedvesb dolgozásaimat a' fundamentali Theologia' azon része, mellyben Jézus' történet küldöttségéről vagyon Jézus' Kharakteréből mutatva; a' dogmatikában a' communio sanctorum, mindkettő sajátabb dolgozásaim közzé tartozik. Tanumba tett saját dolgozásaimnak meggyőződésem' valódi szülöttei.

Előképeim: a' grammatikában Révai; a' stylistikában Kazinczy, az ideákban és érzelemben Herder. Dramák a' hellenek és Schiller. Örömim minden jó magyar ért, miként Kegedis, két ölelés.

Gyarmiy.

222/pót. Vétnáj. 28. 83

Igen tisztelt Férfiú!

Álljon itt többször a' M. Társaság' Körlevelére válaszom:

1) Dolgozásaim 1831 óta a' következendők:
   a) Kazinczy Emléke (Minervában)
   b) Jegyzékek Kazinczy Ujjához (Kéziratban)
   c) Hit és Egyház (Egyh. Tár tizenegy Füzetében folytonosan.
   d) Eden, az embernem' bölcsője, Költéni jeseiés prózában, a' Teremtés és Ábel' Énekével, és az első temetési Énekkel. (Egyh. Tár I—VII. F.)
   e) Sambuga' válogatott levelei (németből Egyh. Tár I—VIII.)
   f) A' templomokról általan, külön: Bel, Vulkán, az Olümp. Zeusz' templomai. (Egyh. T. I—IV.) Diána' temploma (Egyh. T. V.
   g) Jótévőségek és a' magy. papság' jótévőségének emlékei (Egyh. T. I—X.)
   h) Életirás: Jumpacher Jós. (Egyh. T. I) Emlékbeszéd Hrabovszky Ján. püsp. (Évk.)
   i) Virág Bened. Emlékéve (Iskolai)

k.) ~~Rationalism.~~ Supernaturalism. és Mysticism
(Egyh. Folyó iratbn.)
l) A' papi nőtlenség (Egyh. Folyirat.)
m) Gondolatok a' nyelv' ujabb fordulataivól
(Tud. Tár.)
n) Intalmazások és dicsőítések (Tud. Gyüjt.)
o) Költészi és színművészi nyelv (Tud. Tár)
p.) Képzerő (Athenaeum)
q) Ödipusz és Iphigeneia (kéziratban el
fogadva a' M. T. Társaságtól.)
r) Az ész' igazni a' religiv' ügyében (Egyh.
Tár XI. 7.)
s) Hit és szabadság. (Egyh. Tár XI. 7.)
t) Szentirásiránti legujabb nézetek (Egyh.
Tár XII. 7.)
u) Hellen-magyar literatúra és dra-
maturgia (Évk. I–III. K.)
v.) Különféle recensiok az Egyh. Tárban
és Athenb.

2) Mi a' biographiai adatokat illeti:
ezeket én egy külön kulcsos könyvbe iram,
mellyet holtom után, vagy talán előbb
is a' Magy. tud. Társaság fog ~~[illegible]~~ vennie.

Bbél, 1839. Máj 22. Guzmics.

189

Buda Jan. 7dikei 833. 190

Tekintetes Úr!

Professor Tek. Nyíri István Úr egy hozzám jön levelében, az előforduló calculusok miatt, értekezése kinyomtatására a' felügyelést reám bízta. Alázatosan megkérem Tekintetes Urat hogy midőn a' sor azon értekezés kinyomtatására kerülend, az utolsó correcturát velem közleni méltoztassék. Lakásom van az Uri Utszában a' Város házával által ellenben 36ikszám alatt. Ki is alázatos tisztelettel maradok.

Tekintetes Úrnak

alázatos szolgája
Győry Sándor

191

Az Úrnak

Tekintetes Tudos Dr. Schedel Ferencz

Úrnak a' Magyar T. Társaság Levél-

tárnokának alázatos tisztelettel.

Deronházban

Pesten

192 203

Nagyságos Királyi Tanácsos Úr!

pasztalván azon hiányt, mely akadályoz, hogy a tanodai oktatáson kívül ismereteinket gyarapítsuk s irodalmunk ismeretében, bővebb kiképeztetésünket eszközöljük: ezen némileg segíteni törekedvén, szándékszunk egy ifjúsági könyvtárnak, mivel eddig nem birtunk alapjait lerakni. De e célunk elérésére anyagi erőnk nem elegendő.

E körülmény folytán s ismerve a Nagyságos Királyi Tanácsos Urnak kitünő irodalmi munkásságát, mindenekfölött nagylelkűségét, nemes buzgalmát a nemzeti és közművelődést előmozdító ügyekben: bátorkodunk azon kéréssel keresni meg a Nagyságos Királyi Tanácsos Urat, hogy minket nagybecsű művei közül némelyekkel megajándékozni kegyeskedjék.

Ha szerencsések leendünk a Nagyságos Királyi Tanácsos Urnak jóindulatát kinyerni, kérjük a küldemény Tek. Paal Gyula Urnak, a magy. irodalom tanárának

cimén küldeni.

Melyek után fenbecsült személye iránt mély tisztelettel maradtunk

Nagyságos Királyi Tanácsos Urnak

Gyula-Fehérvárt 1869 januar 10.

alázatos szolgái:
a gyulafehérvári rom. kath. fő-
gymn. tanuló ifjúsága.

Kgos Toldy Ferencz úrnak, a M. T. Akadémia r. tagjának, stb.

194

Nagyságos Tanácsos Úr!

E levelem átadója Végly Sándor ur, egy derék fiatal ember, ki sokaig gr. Teleki Domokosnak volt titkára. Itt ismerkedtem meg vele és ez ismerebségnél fogva kert föl, hogy ajánlanám Nagyságodnak, kit bizonyos ügyben fölkeresni szándékszik. Bátor vagyok hat ajánlani öt Nagyságod szivességébe és pártolásába

maradtam mély tisztelettel

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Pest. dec. 21. 864

Gyulai Pál

145

54
1870.

Nagyságos kir. Tanácsos Úr!

Van szerencsém értesíteni, hogy az 1870 jun. 13-ki osztály-ülésre bejelentett értekezése a „Priviczer-codexről" elmaradván, az az oct. 3án tartandó ülésre tüzetett ki, de minthogy ugyanez ülésre Ballagi Mór is bejelentett egy értekezést, most Nagyságodtól függ értekezését oct. 3án olvasni fel vagy az oct. 24-ki ülésre halasztani.

Miltóztatsék erről engem jó előre tudósítani, hogy a szerint intézkedjem.

Mély tisztelettel

alázatos szolgája

Gyulai Pál
osztálytitkár

Nagyságos Toldy Ferencz kir. tanácsos urnak, a M. T. A. r. tagjának.

Perl maj. 15. 870

196

Nagyságos Úr!

Pulszky kéri általam, hogy méltóztasszék hetfőn 5 órakor az osztályülésre pontosan megjelenni és helyette elnökölni, mert neki a pénzügyi bizottság ülésében kell az idő tájt részt venni az orszag házában.

maradtam mély tisztelettel

alázatos kolyája

Szulni Pál

141

Nagyságos Ur!

Szíveskedjék megírni, hogy Dethier váltója megérkezett-e és Nagyságodnál van-e vagy még ezután fog megérkezni. A m. földhitelintézetet nem tudtam felvilágosítani, hogy a kifizetésre utalványozott váltó kihez küldetett

mély tisztelettel

alázatos szolgája

Gyulai Pál

Ocsa aug. 10. 870

N. Poldy Ferencz urnak

198

Pest nov. 28. 870

Nagyságos Ur!

Nem tudom, megjavult-e egéssége s a jövő ülésen: dec. 5-én leszünk-e szerencsések az elmaradt értekezés felolvasását hallani.

Ha Nagyságod egéssági állapota megjavult volna és – mit szivemből óhajtok – jobb volna az értekezést januarra halasztani, mert a dec. 5-ki ülésen az első felolvasás Dókai sékfoglalója, a második pedig, ha Nagyságod megengedi, a Vámbérgé lesz, ki németül kijött munkáját akarja ismertetni. E második felolvasás később elavulna s épen azért bátor vagyok kérni Nagyságodat, méltóztassék értekezését januarra attenni, mikor aztán Zichy Antal sékfoglalója mellett mint második értekezés olvastatnék föl.

Valaszat még ma délután 5 óráig kérvén, ma radtam tisztelettel

alázatos szolgája

Gyulai Pál

osztályfelkör

3/1871

149

Nagyságos Úr!

Bátor vagyok kérni legközelebbről tartott értekezése kivonatát az „Ertesítő" számára. Ha három nap alatt nem kapom meg, a nélkül lesek kénytelen a nyomdába küldeni amaz üles jegyzőkönyvet.

Maradtam tisztelettel

alázatos kolyája
Gyulai Pál
oktálytitkár

Pest jan. 8. 871.

200

Tisztelt barátom!

Bátor vagyok figyelmeztetni, hogy a maj. 1-én tartandó osztály-ülésen Nagyságod fog olvasni. Bejelentett értekezésének czíme: Adalékok a régibb magyar irodalom történeté-hez: VII Egy eddig ismeretlen magyar kanonista a XVI-ik századból. IX Szent Margit, mint író.

Nem tudom jól írtam le-e a czímet? Ha rosszul ír-tam volna le, méltóztassék javítva megírni nekem.

Pest april 18. 871

mély tisztelettel
Gyulai Pál
osztálytitkár

201

Tisztelt barátom!

Légy oly szíves holnap 10–1 óráig benézni az Akademiába. Megérkezett Delhier küldeménye s jó volna rendelkezni felőle, de különben is ez ügyben egy kis értekezletet kellene tartanunk.

Ha nincs idő holnap, méltóztassál e heten akarmely más napot tűzni ki.

Válaszodat kérve vagyok

Pest jul. 24. 874

tisztelő barátod
Gyulai Pál
helyettes főtitkár

Épen most veszem a gyászjelentést, hogy Fábian István meghalt. A mi oktályunkba ugyan bele kapott a halál. Ez már a szünidő alatt a harmadik.

202

Pest sept. 5. 871.

Tisztelt barátom!

Értekezésedet, mihelyt a bírálaton átment, tüstént a nyomdába küldöttem. Én is sürgetem, de jó lesz, ha magad is sürgetni fogod a correcturát.

A „Toldaléh"-ot pelittel jelöltem ki, ha más betűből akarod s.edetni, jó lesz mielőtt megírenni a nyomdába. Minden esetre a szöveg és Toldaléh nem egy betűből vag legalább nem egy alakban s.edendő. Mindezt te jobban érted; rendelkezzél belátaród szerint jó előre.

Kiváló tisztelettel

barátod

Gyulai Pál

3

121.
1871.

207.

Nagyságos Úr!

Van szerencsém az I-sö osztály elnöke rendeletéből Nagyságodnak ide zárva megküldeni Szilády Áron l. tagnak „Magyar szófejtegetések" izimü értekezését.

„Méltóztassék az értekezésről véleményt küldeni be: vajon méltónak tartja-e, hogy az felvétessék a kiadandó értekezések közé."

Pest, dec. 17. 1871.

teljes tisztelettel

Gyulai Pál
osztálytitkár

Nagos Toldy Ferencz úrnak, a M. T. Akadémia r. tagjának, stb.

Ma mart. 31-ike, a tagajánlás ha-
tárnapja. El ne feledd eshig beküldeni
Aranyhoz Dankó ajánlását. Holnap
már késő lesz.

Gyulai Pál

205

Tisztelt barátom!

Küldöm a Karácsony-pályázat VIIIik számu művét „A krakói barátok" czimüt. Ezt olvasd el figyelemmel, mert az ítéletkor mint a legjobbak egyike szóba fog jöni

barátod
Gyulai Pál

Pest mart. 6. 872

52/1872.

Nagyságos kir. Tanácsos Úr!

Bátor vagyok kérni, hogy méltóztassék a II-ik osztály által indítványozott tudományos repertorium ügyében kinevezett bizottságot, melynek Nagyságod elnöke, mielőbb összehívni, mert a II-ik osztály nagyon sürgeti az ügyet.

Folyó év febr. 25-én 32 sz. alatt volt szerencsém osztályértekezletünk ez ügyben hozott határozatát Nagyságodnak megküldeni. A bizottság tagjai Budenz József r. és Barna Ferdinánd l. tag urak.

Pest, április 10. 1872.

teljes tisztelettel

Gyulai Pál,
osztálytitkár.

Nagos Toldy Ferencz urnak, a m.t. Akadémia r. tagjának.

52

207

Tisztelt barátom!

Légy szíves a hetfőn tartott felolvasásodhoz csatolt indítványodat megküldeni, hogy pontosan vezethessem be a jegyzőkönyvbe. Továbbá arra is kérlek, hogy fogalmazd röviden azt a felszólítást, melyet általam a lapokban közre kívánsz tétetni. Magad hidod legjinkább minek kell bele menni. Félek, hogy az én fogalmazásom hiányos lesz. Ha sok dolgod miatt talán nem érkezel rea, legalább nemi vázlatot küldj, melyet feldolgozdam.

Ha lehet, küld el mindert minél hamavabb

Tisztelő barátod

Gyulai Pál

Pest jun. 5. 872

208

Tisztelt barátom!

A repertorium ügyében kinevezett bizottság jelentését a mai ülésen tárgyalni kellene.

Kérlek délután 5 óráig küldend be e jelentést, vagy hozd fel magad, ha nálad van.

Tisztelő barátod

Eguluí Pál

Pest jan. 11. 1873.

209

Tisztelt barátom!

A sombati osztályértekezletre légy szíves felhozni a Repertorium üggében kineverett bizottság jeggzőkönyvét vagy jelentését, mert ez ügyet mind a II-ik osztály, mind pedig az elnökség sürgeti, s mielőbb el kell vejez=nünk.

Az értekezlet főbb tárgyai közé oda isom a Repertoriumot is a meghívóra.

Tisztelő barátod
Gyulai Pál

Pest mart. 5. 873

Pálfy Ferencz urnak, a M. T. Akadémia r. tag=jának.

Pest

210

Tisztelt barátom!

Hetfön jul. 28án délelött 9 és 10 óra között a nemzetközi jury meglátogatja az akademiát. A első és másodelnök távollétében Pulszky mint az Iszó osztály elnöke fogja öket fogadni.

Igen illö volna ha te is megjelennél ott oldalu mellett, mint az akademia kepviselöje. Te úgy is Pater Akademiae vagy s nem szabad hiányoznod.

Kérlek azért hivatalosan is, barátságosan is jöj el 9 óra elött hetfön. Pulszky fekete ruhában, egyszerü áttilában fogadja öket. Igy ruhában jöhetnél te is. Egyébiránt a fekete attila hiányában a fekete frakk is megjárja, bár felö, hogy Királyi Pál és Simon Florent meghatránkoznak rajta.

Válaszodat minden esetre kérem.

Tisztelö barátod

Gyulai Pál

Pest jul. 25. 1873.

211

Tisztelt barátom!

Légy kivés Mátrag ide zárt levelére felelni, mert én nem tudok mit felelni reá. Te jól ismered ez ügyeket, én csak hosszas keresgélés után tudnék valamit kisütni.

Tisztelő barátod

Budapest jul. 20. 1874.

Gyulai Pál

Nagyságos Poldy Ferencz kir. tanácsos urnak, a m. t. akadémiák r. tagjának.

Budapesten

3

212

Nyitrán 11/4 1858.

Tekintetes Úr! 213

Mart. 31-i becses Soraira van szerentsém válaszolni, hogy a küldött 78 ftt 30 Xrt valóban megkaptam eladott könyveimért, és a ládáért. A Fejérféle Codexet, ha lehet, kérem 125 ftton eladni. Olcsóbban azt elnem adhatom, tekintvén azt, hogy én könyvtáromnak egy részét csak azért eladni kívánom; mivel 2 hivatalra Váradra és Komáromba, (talán később ismét más hova) competáltam, és a nagy könyvtáromnak magammali elhordatása nagy költségembe kerülne, a nélkül hogy sok hivatalos teendőim mellett hasznát vehetném könyveimnek. Ujonnan került ezen Codex szinte 150-60 ftba. Fejér csak 50-60 példányt nyomatott, annyit, a mennyi előfizető volt. Több évelőtt már egy Antiqua.

quarius Lipsséből Armbruster és
mások 100 ftot ögértek érte, és
ma holnap nagy fontossága és ritka-
sága miatt 200 ftot is adnak ezen
munkáért. A küldött őrzletért ki-
rzönetemet ezennel terzem. Ha lega-
lább 125 ftton Tejért eladni nem le-
hetne, kérem azt ismét nekem visszo-
küldeni. Magamat további Uri ke-
gyességébe ajánlván
Tekintetes Urnak

alázatos szolgája
Cujarikovits Teren

Budán 1872. Maj. 29. estve

214

Tekintetes Főtiskár Ur!

Nehogy kiába most fáraztana magát Tekintetes Ur hozzám Budára, sietve értesítem, hogy az általam még eladni szándékolt, mulskor általam Tekintetes Urnak megírt bold. atyám utáni kéziratokat éppen most délután 5–6 óra közt N. Mátray Gábor Ur a magy. nemz. Museum számára a megírt áron megvette és általvette. Őszinte tiszteletemnek kifejezése mellett maradok

Tekintetes Urnak

alázatos szolgája
Gyurikovits Ferencz

Tekintetes Arany János magy.
akademiai Főtiskár Urnak
Foldy urnak mindjárt el-
magy. akademia
ifületében
Küldendő
Pesten

MTAK – KÉZIRATTÁR

MAGYAR IRODALOM
LEVELEZÉS
4°

107.

TOLDY FERENC
LEVÉLTÁRCSAJA

LII.

„F-G"

VÉGÉ